

dificultats ens sortiren al pas i fins en certs moments vàrem tenir la temença que la nostra intenció era irrealitzable".

"La comarca natural destrueix un munt de coses artificials al damunt de les quals s'especulava. L'esquartament incomprendible de Catalunya-províncies, el partit judicial fet a caprici i el districte electoral de limitat per les conveniències queden esmicolats per la divisió per comarques".

(...) "L'altra dificultat amb què hem topat ha estat la delimitació de les comarques. Amb tota la bona voluntat dels millors geògrafs catalans, no podem precisar els límits exactes d'algunes de les nostres comarques. Com que tanmateix calia a Esquerra Republicana decidir-se per alguna de les divisions comarcals assenyalades, vàrem adoptar la que fa en Pau Vila en el seu llibre "El problema comarcal de Catalunya", i serà precisament Esquerra Republicana, en consolidar aquesta forma de divisió, la que farà possible assenyalar, amb exactitud de límits, cada una de les comarques de la nostra terra. (...)".

"La comarca, podrien dir que és una eina completament nova en mans dels adherits a Esquerra Republicana. (...). Nosaltres tenim una confiança il·limitada en l'aportació de les comarques en la nova política de Catalunya. Creiem que el fet natural que les justifica i la seva llibertat d'acció, facilitarà l'ingrés a la política de nous valors que haurien restat inconeguts en la pràctica del caciquisme del districte electoral".

"En tota l'organització d'Esquerra Republicana perseguim la mateixa finalitat: regenerar la nostra política. És per això que esperem la col·laboració decidida

de totes les nostres entitats per tal de realitzar ràpidament aquesta concepció nostra i que la seva actuació siguin ja els primers resultats de la nova política que ha de millorar totes les coses de casa nostra. Esquerra Republicana no és ni ha d'ésser un partit més. Reflecteu la coincidència de la nova Catalunya i una nova concepció de totes les coses que a Catalunya hi ha" (4).

Però, en aquests moments, cal assenyalar el problema que era que Catalunya no tingués una divisió comarcal oficial: la divisió territorial de Catalunya feta per la conselleria d'Economia de la Generalitat de Catalunya, porta data de juliol de 1937. Esquerra Republicana, per portar a terme la seva organització comarcal, ho va fer d'acord amb la proposta d'en Pau Vila exposada a El problema comarcal de Catalunya, editat per la Casa del Vallès (5), i que contenia un mapa de divisió comarcal.

A la "Ponència sobre Reglament del Partit" presentada a la "Conferència d'Esquerres" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana- i a l'"Estatut del Partit" aprovat en aquesta assemblea, no es fa cap referència a l'articulació del Comitè Comarcal com a entitat organitzativa del partit d'àmbit comarcal i aglutinador de les diverses entitats d'aquest en aquest àmbit territorial.

Al "Projecte d'Estatuts del Partit" (gener del 1932) -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana-, presentat al primer Congrés Nacional ordinari, hi ha un títol d'aquest text que enuncia "De les Comarcals". Comprèn els articles 12, 13, 14 i 15. L'article 12 d'aquest projecte afirma: "Art. 12.- Les Seccions de cada Comarca constituïran un organisme comarcal que serà regit per

un Comitè. Cada Entitat nomenarà dos representants i, aquests representants, formaran un Ple Comarcal en el qual hi serà elegit l'esmentat Comitè votat a proporció del nombre de militants que es representin (1)". "(1) La divisió comarcal adoptada actualment pel Partit regirà fins que el Primer Parlament de Catalunya adopti, amb relació al seu territori, una estructuració político-administrativa determinada." Com ja es va assenyalar a l'anterior punt 3, encara que les seccions estiguin regulades estatutàriament en l'organització d'Esquerra Republicana, no tenen realitat pràctica i la unitat organitzativa bàsica del partit és l'entitat. Així doncs, el primer paràgraf d'aquest article 12 s'ha de llegir en realitat substituint el terme "seccions" pel d'"entitats". D'aquesta manera, interpretant el text d'aquest article 12, el conjunt d'entitats de cada comarca catalana constitueix un òrgan territorial que es regirà per un Comitè. El segon paràgraf d'aquest article regula dues entitats diferents d'àmbit comarcal: el Ple Comarcal i el Comitè Comarcal i assenyala la manera de designació dels membres de cada un d'ells.

L'article 13 del "Projecte d'Estatuts del Partit" (gener 1932) -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana- assenyala les competències del Ple Comarcal i el número 14, les del Comitè Comarcal. Així doncs, aquests articles afirmen: "Art. 13.- El Ple Comarcal, representat pel seu Comitè, tindrà plena autonomia en tot quant faci referència a la política de la Comarca. A les localitats on l'ESQUERRA REPUBLICANA hi tingui establertes Entitats, el Ple Comarcal no podrà acceptar l'adhesió d'una de nova sense el previ informe, favorable, de la

Secció que correspongui".

"Art. 14.- El Comitè Comarcal vetllarà per la disciplina i prestigi d'ESQUERRA REPUBLICANA a la Comarca i servirà d'enllaç entre aquesta i els organismes superiors per a tots els efectes polítics i de propaganda".

L'article 15 d'aquest "Projecte d'Estatuts del Partit" assenyala la forma d'elecció del Comitè Comarcal. D'aquesta manera, afirma: "Art. 15.- Els Comitès Comarcals seran elegits cada any en data anterior a la celebració del Congrés Nacional ordinari".

Als estatuts definitius del Partit (febrer 1932), el títol IV, "De les Comarcals", queda modificat de la manera següent respecte al text anterior del projecte. A l'article 13 s'afegeix, al final, el paràgraf següent: "Art. 13.- (...) Els acords presos pel Comitè Comarcal i en forma democràtica, són obligatoris per als seus militants". La redacció definitiva de l'article 15 és la següent: "Art. 15.- Els Comitès Comarcals seran elegits cada any en data posterior a la celebració del Congrés Nacional ordinari".

Durant tot el mes de juliol del 1931 s'inicien diverses gestions per portar a terme la constitució del Comitè Comarcals. El 26 de juliol del 1931 es convoquen, per primera vegada, diverses reunions de tots els Plens comarcals per nomenar els seus Comitès respectius. L'estructuració política del Partit queda determinada de la manera següent: es nomena un Comitè Comarcal per a cada una de les comarques esmentades tot seguit: "Alt Camp, Alt Empordà, Alt Urgell, Aran, Osona, Baix Camp. Baix Empordà, Baix Ebre, Baix Llobregat, Baix Urgell, Barcelonès, Bergadà, Cardener Bages, Cerdanya, Ripollès, Conca d'Odena, Garrigues, Garrotxa, Maresme, Noguera, Pa-

llars Jussà, Pallars Sobirà, Penedès, Ribera, Segarra,
Segrià, Selva, Urgell Mitjà, Vallès Occidental, Vallès
Oriental" (6).

A partir d'aquest moment, s'organitzen tots els Co
mitès Comarcals. A "L'Opinió" de 23, 24 i 25 d'octubre
del 1931 va aparèixer la llista dels Comitès Executius
de les organitzacions comarcals.

Notes al Capítol I apartat 4.-

- (1) "L'Op" 3 setembre 1931.
- (2) "L'Op" 14 octubre 1931.
- (3) "Organització Comarcal del Partit d'Esquerra Republicana". "L'Op" 3 setembre 1931.
- (4) "Organització Comarcal del Partit d'Esquerra Republicana". "L'Op" 3 setembre 1931.
- (5) Pau Vila: El problema comarcal de Catalunya.-
Ed. La Casa del Vallès.- Barcelona, 1931.
- (6) "L'Op" 17 juliol 1931.

5. L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL: LES FEDERACIONS.

Dins l'organització territorial d'Esquerra Republicana, es configura un nou organisme, la Federació, d'àmbit provincial, que s'estructura com a òrgan aglutinador dels diversos Comitès Comarcals, mentre que la Federació de Barcelona ciutat s'estructura com a òrgan integrador de les diverses entitats d'aquesta ciutat. Així, doncs, van existir cinc Federacions al territori de Catalunya. L'àmbit d'organització de quatre d'aquestes Federacions era el territori de cada província catalana i el de l'altra era la ciutat de Barcelona. És a dir, eren òrgans circumscriptorials.

A la "Ponència sobre Reglament del Partit" (març 1931), presentada a la "Conferència d'Esquerres", i a l'"Estatut del Partit", aprovat en aquesta Assemblea, es regulava ja estatutàriament l'organització de les Federacions. Però, aquests organismes queden definitivament estructurats al "Projecte d'Estatuts del Partit", presentat al primer Congrés Nacional ordinari, i a l'"Estatut d'Esquerra Republicana aprovat en aquest Congrés.

A la "Ponència sobre Reglament del Partit" (març 1931) -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana-, presentada a la "Conferència d'Esquerres", ja es regulen les Federacions com a entitats d'organització territorial d'Esquerra Republicana. Així doncs, l'article 9 d'aquesta ponència afirma: "Art. 9.- Les Seccions s'agruparan en Federacions. Existirà un mínimum de 5 Federacions, corresponents a les quatre províncies administratives actuals i a la ciutat de Barcelona". Com ja hem assenyalat a l'anterior punt 4, en aquesta ponència no

es regula l'existència d'organitzacions comarcals (Ple i Comitè Comarcal), i, com es pot observar a l'articulat anterior, les Federacions es configuren com a entitats que estructurin les diverses seccions, ja sigui amb àmbit provincial, ja sigui amb àmbit de Barcelona ciutat

L'article 10 d'aquesta "Ponència sobre Reglament del Partit" regula la configuració d'un altre tipus de federacions. Aquestes s'estructuren per partits judicials, comarques, o districte electoral de diputat a Corts, però ja no són una organització que aglutina les diverses seccions del seu territori, sinó que l'únic requisit necessari per a poder constituir-se és que el nombre de militants que reuneixi cada una d'elles sigui més gran de 300. D'aquesta manera, aquest article 10 afirma:

"Art. 10.- En els partits judicials, comarques o districtes electorals de diputats a Corts, on el nombre de militants pertanyents a qualsevol d'aquestes demarcacions arribi a 300, es podrà constituir una Federació que gaudirà dels mateixos drets que les altres".

A l'"Estatut del Partit", aprovat en la "Conferència d'Esquerres", en relació amb els dos articles referents a les federacions, no es modifica la redacció de l'article 9 respecte a la ponència i el text de l'article 10 es canvia totalment respecte a aquesta i queda amb l'articular següent: "Art. 10.- A les comarques on el nombre de militants arribi a 2000, es podrà constituir una Federació que gaudirà dels mateixos drets que les altres". Així, a més de les quatre federacions corresponents a les quatre províncies administratives i a la de Barcelona ciutat, teòricament només es podran constituir federacions sobre la base territorial de la comarca. Això assenyala, tot justament, que a mesura que es va definir

progressivament l'estructura d'Esquerra Republicana, aquesta es configura cada cop més sobre la base de la comarca. L'organització territorial del Partit va paral·lela amb l'articulació comarcal de Catalunya. A la pràctica només van existir cinc federacions a l'Esquerra: la corresponent a Barcelona ciutat i les corresponents a les quatre províncies catalanes.

També cal assenyalar que aquest article 10 augmenta el nombre mínim de militants que ha de reunir cada federació respecte al text del mateix article de la ponència.

Al títol "Govern" d'aquesta ponència, als articles 13, 14 i 16, es regulen els diversos organismes directors de les federacions. L'article 14 esmenta l'existència d'un Congrés de Federació i d'un Consell Executiu de Federació i assenyala la composició d'aquest últim. D'aquesta manera, aquest article afirma: "Art. 14.- Cada Federació, regida també pel seu Congrés anual, estarà dirigida, administrada i governada, durant els intervals per un Consell Executiu, compost de cinc membres elegits amb vot secret pel Congrés de la Federació".

L'article 16 regula l'articulació i funcions d'una Secretaria de Federació. Com qua a l'article d'aquesta ponència, la Federació queda configurada com una entitat que estructura les diverses seccions, ja sigui amb àmbit provincial o amb àmbit de Barcelona ciutat, la Secretaria de Federació s'estructura com un òrgan d'enllaç entre diverses seccions i la Secretaria Central del Partit. Aquest article 16 afirma: "Art. 16.- Cada Federació tindrà, així mateix, una Secretaria que servirà d'enllaç amb la Central i amb les Seccions". Als estatuts posteriors del Partit ("Projecte d'Estatuts del Partit" (gener 1932) i estatuts definitius (febrer 1932)) no es regula

aquest òrgan de la Secretaria de Federació.

Per últim, a l'article 13 de la "Ponència sobre Reglament del Partit" s'assenyala el nombre de membres de cada Federació representada al Comitè Executiu Central i la forma d'elecció d'aquests. Aquest article 13 subscriu: "Art. 13.- El Comitè Executiu Central estarà compost per tants membres com Federacions tingui el Partit, elegits amb vot secret pel Congrés nacional i per un representant de cada Federació elegit, també amb vot secret per aquesta. El Secretari General del Partit formarà part del Comitè Executiu Central, del qual serà igualment Secretari".

Els articles 13, 14 i 16 de la "Ponència sobre Reglament del Partit" queden aprovats, sense modificació, en la "Conferència d'Esquerres" i amb aquesta mateixa redacció constaran a l'"Estatut del Partit", que es ratifica en aquesta assemblea.

Continuant amb la "Ponència sobre Reglament del Partit" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana- i fent referència al títol que enuncia "Congressos", esmentarem els articles que relacionen l'estructura de les federacions amb l'organització central dels Congressos d'Esquerra Republicana. Els articles de la ponència que s'hi refereixen són els números 19, 20, 21, 24 i 25. Continuant en aquesta direcció, l'article 19 assenya la que els Congressos de les Federacions seran els que elegiran els delegats al Congrés Nacional, el moment de reunió d'aquells i la manera de nomenar els delegats. L'article 19 afirma: "Art. 19.- Els delegats al Congrés Nacional seran elegits pel Congrés de les Federacions, que hauran de reunir-se el mes de desembre. Cada Federació establirà ella mateixa la manera de nomenar els seus

delegats. La minoria, si n'hi ha, tindrà dret a una representació proporcional".

"No podran participar en els treballs dels Congressos nacionals més que els delegats titulars o suplents regularment nomenats per les Federacions i el noms del quals hauran estat comunicats pels Secretaris de les Federacions".

L'article 20 de la ponència regula el nombre de mandats que correspon a cada Federació en el moment de la celebració dels Congressos Nacionals. O sigui, aquest article 20 assenyala: "Art. 20.- Cada Federació té dret a una representació proporcional al nombre dels seus membres militants. En conseqüència, cada Federació tindrà:

1. Un mandat de dret.
2. Un mandat per 25 militants".

L'article 21 diu el nombre de delegats mínim i de fet que correspon a cada Federació per a participar en les tasques dels Congressos Nacionals. Aquest article 21 afirma: "Art. 21.- Cada Federació té dret a dos delegats. Si no reuneix quinze mandats, els seus delegats seran els dos mínims. Tindrà, també, dret a un delegat per cada quinze mandats, a més dels quinze mínims i fracció de quinze superior a set".

L'article 24 de la ponència regula les relacions dels debats i resultats entre els Congressos de Federacions i el Congrés Nacional. És a dir, aquest article sosté: "Art. 24.- En l'ordre del dia hi seran compreses les mocions que els Congressos de les Federacions formulin per a ésser debatudes en el Congrés Nacional".

L'article 25 de la ponència enumera les condicions que s'han de reunir per a la celebració d'un Congrés Na

cional extraordinari. Aquest article 25 estableix: "Art. 25.- Quan les circumstàncies ho aconsellin i ho acordi el Comitè Central, o ho demanin els Comitès de dues Federacions o 500 militants, haurà de celebrar-se, el més ràpidament possible, i mai en un termini superior de quinze dies, un Congrés Nacional extraordinari que s'ocurrarà, exclusivament, de l'objecte de la convocatòria". Com podem veure, una de les causes suficient per a la celebració d'un Congrés Nacional extraordinari és la petició de la reunió d'aquesta assemblea feta pels Comitès de dues Federacions.

Aquests articles 19,20,21,24 i 25 del títol "Congressos" de la "Ponència sobre Reglament del Partit" referents a les relacions entre les federacions del Partit, per una part, i l'organització central dels Congressos Nacionals, per una altra, queden aprovats sense modificació a l'"Estatut del Partit", ratificat a la "Conferència d'Esquerres".

Al títol de la ponència que s'enuncia "Finances", s'assenyala a l'article 27 la necessitat de cotització de tots els afiliats d'Esquerra Republicana i la manera com es distribuirà aquesta entre els diversos organismes del Partit. A l'article 28 consten les funcions que tindran els secretaris de secció i de federació en el procés de cobrament i transmissió de les cotitzacions als organismes pertinents. Aquest article 28 estableix: "Art. 28.- Cada mes els Secretaris de secció curaran d'ingressar les quotes dels militants, posant-los-hi el segell-rebut i enviant a la Federació respectiva la part corresponent. Els Secretaris de Federació tindran cura de trametre el Secretari Central la part corresponent al Partit i a la premsa del mateix".

Es a dir, es parla d'unes funcions molt especificques del Secretari de Secció i del Secretari de Federació pel que fa a la gestió de les finances del Partit.

Aquests articles 27 i 28, que componen el títol "Finances" de la "Ponència sobre Reglament del Partit", queden sense modificació a l'"Estatut del Partit", aprovat a la "Conferència d'Esquerres".

Al títol de la ponència que s'enuncia "Exclusió", es conformen com a causes de l'exclusió del Partit estar tres mesos sense pagar la cotització (art. 29), i cometre alguna falta de disciplina greu respecte als Estatuts o programa polític de l'Esquerra (art. 30). L'article 31 assenyala en quines condicions s'han de dur a terme aquestes exclusions esmentades al número 30. Aquest article afirma: "Art. 31.- Les exclusions de militants per les causes de l'article anterior hauran d'ésser acordades per majoria de vots en els Congressos de les Federacions i, en segona instància, pel Congrés Nacional". Així doncs, es conformen com a competències del Congrés de Federació i del Congrés Nacional la decisió d'exclusió de militants per totes aquelles causes que no sigui el simple fet d'haver deixat de pagar la cotització al Partit.

Aquest títol "Exclusió" de la "Ponència sobre Reglament del Partit", que comprèn els articles 29, 30 i 31, queda sense modificació a l'"Estatut del Partit", aprovat a la "Conferència d'Esquerres".

Al títol de la ponència que s'enuncia "Conflictes", a l'article 37 es regula la intervenció de la federació en aquells conflictes entre afiliats d'una secció o entre dues seccions d'una mateixa federació. Aquest article afirma: "Art. 37.- Els conflictes que es produeixen

entre els membres d'una Secció o entre dues Seccions d'una mateixa Federació seran resolts per aquesta, en la Comissió de cinc membres creada en els Congressos anuals, amb vot secret, especialment per aquests casos".

A l'article 38 de la ponència es regula la resolució de conflictes plantejats entre dues federacions. Aquest article afirma: "Art. 38.- Els conflictes entre dues Federacions seran resolts per una Comissió especial de Conflictes, creada amb vot secret pel Congrés Nacional i composta de set membres. També vindran a aquesta Comissió les apel·lacions de les decisions de les Comissions de conflictes de les Federacions. Les apel·lacions contra les decisions de la Comissió de conflictes creada pel Congrés Nacional i que facin referència a conflictes entre dues Federacions es ventilaran davant el Congrés Nacional". Així doncs, es conformen les federacions com a òrgans competents en la resolució de conflictes, ja sigui dins una secció, ja sigui entre dues seccions d'una mateixa federació. D'altra banda, en cas de conflicte entre dues federacions, es crea una entitat especial, la Comissió especial de conflictes, que és qui té competència per a la resolució d'aquests en els casos esmentats.

Els articles 37 i 38 que componen el títol "Conflictes" de la "Ponència sobre Reglament del Partit", queden sense modificació a l'"Estatut del Partit", aprovat a la "Conferència d'Esquerres".

Ara passarem a l'anàlisi del "Projecte d'Estatuts del Partit" (gener 1932) que es va presentar a debat al primer Congrés Nacional ordinari, per una part, i dels estatuts definitius del Partit (febrer 1932) que van ser aprovats al Congrés esmentat abans, per una altra. Al

"Projecte d'Estatuts del Partit" -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana-, presentat al primer Congrés Nacional ordinari, hi ha un títol de l'artíclular que s'enuncia "De les Federacions". Consta de quatre articles: nº 16, 17, 18 i 19.

L'article 16 defineix l'existència d'unes entitats territorials del Partit anomenades federacions, i explica com aquestes es configuraran. Aquest article afirma: "Art. 16.- Fins que el Primer Parlament Català no hagi acordat per a Catalunya la nova delimitació político-administrativa, existiran cinc Federacions, les quals estaran integrades per les diverses Comarques que corresponen a cadascuna de les actuals "Províncias". Barcelona ciutat, per si sola, constituirà una Federació. En les Comarques integrades per localitats pertanyents a més d'una "província", al sol objecte de la Federació, el Comitè Comarcal es subdividirà en Comitès compostos per membres que representin les localitats incloses dins de les corresponents Federacions. Aquests sub-comitès tindran categoria de Comitè Comarcal en els Congressos de la Federació a la qual pertanyin".

En aquest article 16 s'assenyala: a) l'existència d cinc federacions al territori català: quatre de corresponents a les províncies catalanes, i una de corresponent a Barcelona ciutat; b) la federació es configura com a entitat integradora de les organitzacions comarcals a cada província administrativa; c) segons la definició donada de federació a l'apartat anterior, es presenta el problema d'aquelles comarques que no estan integrades totalment en una província, sinó que el seu territori correspon a més d'una província administrativa. Per aicò, el Comitè Comarcal se subdividirà en tant

comitès com províncies compregui aquesta federació, i la composició i elecció dels membres d'aquests es farà pel mateix procediment que en el cas del Comitè Comarcal. Aquests subcomitès tindran la mateixa categoria que el Comarcal en els Congressos de la seva federació.

L'article 17 d'aquest "Projecte d'Estatuts del Partit" regula dos òrgans directors de les federacions: el Congrés de Federació i el Comitè Executiu de Federació, i estructura la composició orgànica de les dues entitats. Aquest article 17 afirma: "Art. 17.- Les Federacions tindran un organisme deliberant denominat Congrés de la Federació, constituït per tots els Comitès i Subcomitès de la "província". En l'interregne del Congrés a Congrés, la Federació estarà regida per un Comitè amb facultats executives, integrat per un representant de cada Comitè i Sub-comitè Comarcals. Les votacions, tant en el Congrés com en el si del Comitè, s'efectuaran sempre a proporció del nombre de militants que es representin". Teòricament, el Congrés de Federació està regulat estatutàriament, i a més, a la pràctica, es porta a terme la celebració d'aquestes assemblees. També cal dir que els Comitès Executius de Federació són òrgans que s'articulen dins l'estructura d'Esquerra Republicana.

L'article 18 d'aquest projecte d'estatuts regula una competència del Congrés de Federació. Afirma: "Art. 18.- El Congrés de la Federació tindrà sobirania per tal de curar de tot quant es relacioni en matèria electoral per circumscripcions provincials".

L'article 19 del "Projecte d'Estatuts del Partit" regula la relació existent entre un òrgan territorial del Partit (federació) i un altre de l'organització central d'aquest (Comitè Executiu Central). Aquest article esta-

bleix: "Art. 19.- Cada Federació nomenarà un representant el qual formarà part del Comitè Executiu Central".

Als estatuts definitius d'Esquerra Republicana, aprovats al primer Congrés Nacional ordinari, aquest títol V: "De les Federacions", queda quasi sense modificació, tret dels articles 17 i 18 en què se substitueix el terme "Congrés de Federació" pel de "Ple de Federació" i l'article 19 en què s'augmenta d'un a tres els representants de cada federació al Comitè Executiu Central. Així doncs, aquest últim article queda redactat de la manera següent: "Art. 19.- Cada Federació nomenarà tres representants, els quals formaran part del Comitè Executiu Central".

En aquest "Projecte d'Estatuts del Partit", a la Federació de Barcelona ciutat es dedica un títol propi (art. 20), que queda sense modificació als estatuts definitius d'Esquerra Republicana. Però a aquest punt ja dedicarem el pròxim apartat 6.-

L'article 23 d'aquest projecte d'estatuts, comprès al títol "Del Comitè Executiu Central", regula la composició d'aquest òrgan i assenyala el nombre i l'elecció dels seus membres en funció del nombre de federacions que existeixin a Esquerra Republicana. Aquest article afirma: "Art. 23.- El Comitè Executiu Central estarà constituït per un representant de cada Federació elegit en vot secret per aquelles i per tants membres com Federacions tingui el Partit elegits en vot secret pel Congrés Nacional. Aquest Congrés elegirà també el Secretari General del Partit el qual ho serà, a la vegada, del Comitè Executiu Central. El President del Comitè Executiu Central serà elegit pel Congrés Nacional d'entre els que ho han estat per tal d'integrar-lo". Als estatuts

definitius del Partit, aprovats al primer Congrés Nacional ordinari, en aquest article 23 es modifica el seu text anterior i queda redactat de la manera següent: "Art. 23.- El Comitè Executiu Central estarà constituït per tres representants de cada Federació, elegits en vot secret per aquelles i per setze representants elegits directament pel Congrés".

"Aquest Comitè elegirà del seu si el Secretari del Partit. Es reunirà obligatòriament una vegada cada dos mesos i quan ho demanin els Comitès de dues Federacions o deu dels seus membres".

"El Comitè Executiu elegirà del seu si una Comissió permanent que el representarà, amb plenes facultats, durant els intervals de les seves reunions". Així doncs, ara cada federació tindrà tres representants al Comitè Executiu Central, i els altres membres d'aquest òrgan no s'elegeixen en funció del nombre de federacions, sinó que són un nombre fixat ja estatutàriament. De tota manera, ja tornarem a tractar aquest article a l'apartat en què analitzem el Comitè Executiu Central:

En aquest "Projecte d'Estatuts del Partit", al títol "Dels Congressos Nacionals", l'article 28 reglamenta com a condició suficient per a la necessitat de reunió d'un Congrés Nacional extraordinari la petició de celebració d'aquesta assemblea per dues federacions. Aquest article subscriu: "Art. 28.- També hauran de celebrar-se Congressos Nacionals, amb caràcter d'extraordinaris:

a) Quan ho acordi el Comitè Executiu Central.

b) A petició de dues Federacions o de vuit Comitès Comarcals. En aquest cas, el Comitè Executiu Central haurà de convocar Congrés Nacional amb caràcter d'extraordinari dins el terme de quinze dies a partir de la

data en la qual hagi estat cursada la petició". Aquest article no modifica la seva redacció als estatuts definitius d'Esquerra Republicana. A la "Ponència sobre Reglament del Partit" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana- i a l'"Estatut del Partit", aprovat a la "Conferència d'Esquerres", ja es regulava aquesta possibilitat de celebració de Congressos Nacionals extraordinaris quan ho demanessin dues federacions del Partit.

Al títol "De les exclusions" d'aquest "Projecte d'Estatuts del Partit", a l'article 38, es reglamenta la necessitat que l'expulsió d'afiliats d'Esquerra Republicana per raó de faltes greus comeses contra el reglament intern o contra el programa del Partit sigui decidida als Congressos de Federació, i en última instància als Congressos Nacionals. Aquest article diu: "Art. 38. Les exclusions de militants per les causes de l'article anterior hauran d'ésser acordades per majoria de vots en els Congressos de les Federacions; i, en segona instància, pel Congrés Nacional". La redacció d'aquest article no es modifica als estatuts definitius del Partit. A la "Ponència sobre Reglament del Partit" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana- i a l'"Estatut del Partit", aprovat a la "Conferència d'Esquerres", ja es regulava la necessitat d'intervenció del Congrés de Federació, en el cas d'exclusió de militants del Partit per les causes esmentades abans.

6. L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL: LA FEDERACIÓ DE BARCELONA CIUTAT.

Dins aquest punt de l'organització territorial del Partit, les Federacions, cal referir-se especialment a la Federació de Barcelona ciutat, perquè és l'única que està regulada estatutàriament de forma autònoma.

A la "Ponència sobre Reglament del Partit" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana-, presentada a la "Conferència d'Esquerreres" i a l'"Estatut del Partit", aprovat en aquesta assemblea, no es fa esment específic de la Federació de Barcelona ciutat. Però, al "Projecte d'Estatuts del Partit" -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana-, presentat al primer Congrés Nacional ordinari, hi ha un títol de l'articulat "De la Federació de Barcelona ciutat", que comprén l'article 20. En aquest es regulen els punts següents:

a) La Federació de Barcelona ciutat és l'única que no s'emmarca en l'àmbit territorial de la província administrativa, i el seu marc de referència és la ciutat de Barcelona.

b) Les Federacions de província es configuren com a entitats aglutinadores dels diversos Comitès Comarcals, mentre que la Federació de Barcelona ciutat es defineix com a entitat integradora de les diverses entitats d'aquesta ciutat.

c) Es regeix per un estatut propi, elaborat de manera autònoma d'acord amb el programa i estatuts del Partit.

d) Té els mateixos drets i deures que les altres federacions. El text d'aquest article 20 és el següent:

"La Ciutat de Barcelona constituirà una Federació integrada per totes les Entitats que hi estiguin domiciliades, la qual Federació, en la seva organització i funcionament, serà regida pel reglament que, amb plena autonomia i d'una manera democràtica, elabori d'acord amb els Principis i Estatuts del Partit. Tindrà idèntics drets i deures que les altres Federacions".

Als estatuts definitius del Partit, debatuts i elaborats al primer Congrés Nacional ordinari, a partir del text del "Projecte d'Estatuts del Partit", aquest article 20, i conseqüentment el títol "De la Federació de Barcelona ciutat" no sofreix modificació respecte al projecte d'estatuts anterior (1).

Notes al Capítol I apartat 6.-

- (1) A principis de juny de 1931 es contitueix, segons els estatuts d'Esquerra Republicana aprovats a la "Conferència d'Esquerres", la Federació de Barcelona ciutat. El secretariat d'aquesta Federació s'instal·la en el local social de l'entitat "La Falç", Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya" (carrer del Pi, 7, pral.). En el mes de juny de 1931, figuren com a entitats adherides al Partit a la ciutat de Barcelona i com components de dita Federació, les següents:

Districte I.

Centre d'Esquerra Republicana de Barcelona (Duc de la Victòria, 10, pral.)

"La Falç", Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya (Pi, 7, pral.).

Centre d'Esquerra Republicana del Dt. I (Flasaders, 21).

Esquerra Republicana de la Barceloneta (Sta. Clara, 8 i 10).

Districte II.

Centre d'Esquerra Republicana del Dt. II (Marqués del Duero, 65).

Centre i Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya del Dte. II (Marqués del Duero, 101).

Centre Català d'Esquerra (Ronda Sant Pau, 27).

Centre d'Esquerra Republicana del Port (en formació).

Centre d'Esquerra Republicana de Can Tunis (en formació).

Centre d'Esquerra Republicana de la barriada Aunós
(en formació).

Districte III.

Centre d'Esquerra Republicana de Sant Gervasi
(Camp d'En Galvany).

Casal Republicà Català de Sarrià (Avió Plus Ultra,
1, pral).

Districte IV.

Centre d'Esquerra Republicana del Dte. IV (Tanta-
rantana, 8).

Ateneu Popular del Dte. IV (Mare de Déu del Pilar,
12).

Districte V.

Centre Republicà Català del Dte. V (Hospital, 110)

Districte VI.

Centre d'Esquerra Republicana del Dte. VI. (Ari-
bau, 21, baixos).

Centre d'Esquerra Republicana del Dte. VI. (Pro-
vença, 135, baixos).

Districte VII.

Casal Català de l'Esquerra de l'Eixample. (Diputa-
ció, 69, pral).

Foment Republicà del Dte. VII. (Passatge Cros, 5)
Joventut del Foment Republicà del Dte. VII.

Districte VIII.

Ateneu Republicà de Gràcia. (Verdi, 32).

Casal d'Esquerra Republicana del Camp d'en Grasso

Centre d'Esquerra Republicana del Dte. VIII (To-
rrent de les Flors, 16).

Districte IX.

Avenç Democràtic Republicà (Sant Andreu, 52, pral.

Ateneu Republicà Català d'Horta i Santa Eulalia
(Feliu i Codina, 6 i 8).

Centre Català Republicà de les Carolines.

Centra Català Republicà de Verdum.

Casal Català Republicà de les Roquetes (als afo-
res de St. Andreu).

Casal Català Martinenc (Mallorca, 510).

Centre d'Esquerra del Dte. IX. (València, 387).

Districte X.

Casal Català d'Esquerres del Poblet.(Marina, 226).

Centre Català d'Esquerra del Clot (Democràcia, 13,
1er. 2a.).

Agrupació d'Esquerra Republicana del Poblenou
(Llull, 210). "L'Op" 5 juny 1931.

El 20 d'octubre de 1931 es convoca un Ple Comarcal
extraordinari de la Federació de la ciutat de Bar-
celona, en el local social del Centre Republicà
Català del Dte. V (Hospital, 110, pral.), entitat
del partit. El punt tercer de l'ordre del dia
d'aquest Ple Comarcal és el següent: "Tercer. Nome-
nament del Comitè Executiu d'acord amb els Esta-
tuts aprovats". Així, en aquest Ple de la Federa-
ció de Barcelona ciutat es nomena el següent Comi-
tè Executiu: "President, Josep Dencàs (Avenç Obre-
Català de Sant Andreu); vice-presidents, Josep
Tauler (Centre Republicà Català del Dte.Vè.) i Ni-
colau Battestini (Ateneu Republicà de la Bonanova
secretaris: Alexandre Forcades (Agrupació Republi-
cana del Poblenou) i Joan Sánchez (Centre Català
d'Esquerra del Dte. IV); Caixer: Pere Pasqual (Ca-
sal d'Esquerra Republicana del Dte. VI); compta-
dor, Josep Alcrudo (Ateneu Republicà de Gràcia);

vocals: Artemi Aiguader (Casal Català de l'Esquerra de l'Eixample), Josep Tarradellas (La Falç, Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya) i Joan Prunera (Centre d'Esquerra Republicana de Catalunya del Dte. II). Secretariat: Pelai, 56, primer, segona". "L'Op" 17 octubre 1931; "L'Op" 17 novembre 1931; "La Ht" 12 novembre 1931.

7. L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL: EL COMITÈ LOCAL I EL CONGRÉS LOCAL.

Tant el Comitè Local com el Congrés Local són dos organismes territorials d'Esquerra Republicana que no estan regulats en els Estatuts del Partit (ni en els dos projectes, -la "Ponència sobre Reglament del Partit" (març 1931) o bé el "Projecte d'Estatuts del Partit (gener 1932)-, ni en els textos definitius aprovats a partir d'aquests -l'Estatut del Partit" (març 1931) i l'Estatut d'Esquerra Republicana (febrer 1932).

Respecte a l'organització del Comitè Local tenim molt poques referències, i tampoc no hem trobat cap document que definís què era aquest organisme. Però per deducció de les diverses notícies trobades referents a Comitès Locals, el podríem definir com un organisme dirigent d'Esquerra Republicana que tenia com a àmbit d'acció el conjunt d'algunes entitats de la ciutat de Barcelona o d'altres municipis catalans. Així, hem tingut notícies dels següents Comitès Locals: Comitè Local d'Esquerra de Badalona (1), Comitè Local del Centre d'Esquerra i el Centre Republicà Federal Adrianenc (adherit a Esquerra Republicana de Catalunya), (2), Comitè Local d'Esquerra Republicana de l'Hospitalet (3).

D'altra banda, amb un problema paral·lel ens trobem amb el Congrés Local: en tenim molt poques referències, i tampoc no hem trobat cap document que definís què era aquest organisme. Però el podem definir com l'òrgan màxim de discussió i aprovació a nivell de l'àmbit del Comitè Local. Tenim notícia de la celebració de dos Congressos Locals: el tercer Congrés Local d'Esquerra Re-

publicana celebrat a l'Hospitalet a principi de febrer de 1934 (4) i el quart Congrés Local d'Esquerra Republicana celebrat a l'Hospitalet el setembre de 1934, en el qual s'aprovaren els estatuts locals d'Esquerra Republicana a l'Hospitalet (5).

Notes al Capítol I apartat 7.-

- (1) "L'Op" 23 juliol 1933.
- (2) "L'Op" 14 febrer 1933.
- (3) "L'Op" 13 març 1932; "La Ht" 18 maig 1932;
"L'Op" 18 maig 1932; "La Ht" 24 agost 1934;
"La Ht" 30 agost 1934; "La Ht" 19 setembre 1934;
"La Ht" 1 abril 1936.
- (4) "La Ht" 7 febrer 1934.
- (5) "La Ht" 27 maig 1934; "La Ht" 1 juny 1934;
"La Ht" 23 setembre 1934.

8. L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL: EL COMITÈ DE DISTRICTE.

Aquest organisme territorial, el Comitè de Districte no està regulat estatutàriament i, a més a més, en tenim una única notícia. D'aquesta, ens donà constància el periòdic "Pamflet" de 9 de maig de 1936, el qual remarkava: "La Federació de Barcelona ciutat afina cada dia més la seva estructura. Els setze mesos de persecució durant el bienni negre li han ensenyat noves modalitats d'expressió col·lectiva. Un dels organismes que ha impulsat són els Comitès de Districte. Sense efectivitat ni influència abans del 6 d'octubre, la data tràgica, amb els centres tancats, amb els plens federals prohibits, solament en ells recolzava en les hores dolentes la força de la Federació. I en obrir-se de nou els Casals, els Comitès de Districte no s'han desfet ni minvat de força, sinó que l'han augmentada. i avui és en els Comitès de Districte que els centres troben el primer recolzament i en cerquen per a llurs iniciatives i decisions. Això augmenta la disciplina i la solvència dels Centres i la força de l'organisme federal" (1).

Després dels esdeveniments del 6 d'octubre de 1934; quan la Federació de Barcelona-ciutat no funcionava a cap nivell, així com els altres òrgans directius d'Esquerra Republicana, a causa de la clausura governativa de les entitats de les entitats del Partit, i perquè els Plens de les Federacions no es podien reunir i doncs la vida política de l'Esquerra era inexistent, la incidència de la Federació de Barcelona-ciutat recolzava en els Comitès de Districte. Aquests organismes del Partit devien emmarcar l'afiliació a aquest a nivell de districte.

te municipal a la ciutat de Barcelona i havien de ser clandestins i il.legals. En cessar l'ordre de clausura de les entitats d'Esquerra Republicana i en anar-se reobrint progressivament aquestes -finals de l'any 1935 i principis de 1936- observe, que dites entitats continuen tenint encara el suport dels organismes de Comitè de Districte.

Notes al Capítol I apartat 8.-

(1) "Pamflet" 9 maig 1936.

II. L'ESTRUCTURA DEL PARTIT: L'ORGANITZACIÓ CENTRAL

1. L'ORGANITZACIÓ CENTRAL: EL CONGRÉS NACIONAL.

En aquest apartat, tenint com a material de base els projectes d'estatuts d'Esquerra Republicana, d'una banda, i els textos definitius d'aquests estatuts, de l'altra, analitzarem com queden configurats i definits els Congressos Nacionals del Partit i assenyalarem les relacions existents entre els Congressos Nacionals i els òrgans directius d'Esquerra Republicana.

En primer lloc, farem referència a la "Ponència sobre Reglament del Partit" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana-, presentada a la "Conferència d'Esquerres". En aquest text, al títol "Govern" es defineix que la direcció d'Esquerra Republicana correspon al seu Congrés Nacional i es delimiten les relacions entre aquest i els altres òrgans centrals del Partit. L'article 11, comprès al títol esmentat, defineix la sobirania del Congrés Nacional en la direcció dels afers que concerneixen al Partit mateix i especifica que la periodicitat d'aquests Congressos serà anual. D'aquesta manera, aquest article afirma: "Art. 11.- La direcció del Partit correspon al mateix Partit, o sigui al Congrés nacional que es reuneix cada any".

També assenyala que la direcció d'Esquerra Republicana en els períodes entre congressos és competència del Comitè Executiu Central, òrgan executiu màxim del Partit, que s'estudiarà a l'apartat següent. Així, l'article 12 sosté: "Art. 12.- Durant els intervals entre els Congressos, la direcció, administració i govern del

Partit correspon al Comitè Executiu Central".

Es reglamenta l'existència d'una Secretaria Central del Partit i s'assenyala que el càrrec de secretari d'Esquerra Republicana serà elegit pel Congrés Nacional. D'aquesta manera, s'afirma: "Art. 15.- El Partit tindrà oberta una Secretaria Central, exercida per un militant elegit amb vot secret pel Congrés Nacional. Les despeses del Secretariat, i el sou del Secretari aniran a càrrec del Partit".

En aquest mateix text es regulen les competències de la Secretaria Central, entre les quals consta la preparació dels Congressos Nacionals. Per tant, s'assenyala: "Art. 17.- Les funcions principals del Secretariat consistiran a realitzar la cotització, repartir-la i preparar, d'acord amb els Comitès Executius, els Congressos anuals".

Continuant amb la "Ponència sobre Reglament del Partit", ara es farà referència al títol "Congressos". S'ha reglamenta les condicions en què s'han de reunir i com es portarà a terme la seva celebració. En aquest títol, i en primer lloc, es formula el moment en què se celebraran els Congressos Nacionals ordinaris. D'aquesta manera, s'afirma: "Art. 18.- Cada any, en els mesos de gener o febrer, celebrarà el Partit un Congrés Nacional".

En segon lloc, es regula com s'elegeixen els delegats als Congressos Nacionals (articles 19, 20 i 21). Així, es concreta que la seva elecció s'ha de fer a través dels Congressos de les Federacions. Ho assenyala així l'article 19: "Art. 19.- Els delegats al Congrés Nacional seran elegits pel Congrés de les Federacions, que hauran de reunir-se en el mes de desembre. Cada Federació establirà ella mateixa la manera de nomenar els

seus delegats. La minoria, si n'hi ha, tindrà dret a una representació proporcional".

"No podran participar en els treballs dels Congressos nacionals més que els delegats titulars o suplents regularment nomenats per les Federacions i els noms dels quals hauran estat comunicats pels Secretaris de les Federacions".

A partir d'aquestes premisses, s'afirma que la representació de les federacions està en funció del nombre de militants que tingui cada una d'elles. D'aquesta manera, s'assenyala: "Art. 20.- Cada Federació té dret a una representació proporcional al nombre dels seus membres militants. En conseqüència, cada Federació tindrà:

"1.- Un mandat de dret"

"2.- Un mandat per 25 militants".

També es regula que cada Federació ha de tenir una representació mínima de dos delegats al Congrés Nacional i s'assenyala que segons el nombre de mandats per cada Federació es determina el nombre de delegats. Per tant, l'article 21 afirma: "Art. 21.- Cada Federació té dret a dos delegats. Si no reuneix quinze mandats, els seus delegats seran els dos mínims. Tindrà, també, dret a un delegat per cada quinze mandats, a més dels quinze mínims i fracció de quinze superior a set".

D'altra banda, s'estableix la relació entre el nombre de mandats i el nombre de vots. Així, s'assenyala: "Art. 22.- A cada mandat li correspon un vot".

Continuant amb el títol "Congressos" d'aquesta ponència, als següents articles es concreten els temes i qüestions que han de ser inclosos a l'ordre del dia del Congressos Nacionals. Aquest text, doncs, indica: "Art.

23.- L'ordre del dia de cada Congrés haurà d' s­ser co­negut pel Partit tres mesos abans de la seva celebració. Aquest ordre del dia es referir  obligatòriament i sense perjudici dels altres temes que es considerin convenients a la gestió del Partit durant l'any anterior, al programa de les realitzacions per l'any que comenci, a la renovació total de càrrecs dintre del Partit i a la rendició de comptes de l'estat econòmic del mateix".

"Art. 24.- En l'ordre del dia hi seran compreses le­mocions que els Congressos de les Federacions formulin per a  s­ser debatudes en el Congrés Nacional".

Tot seguit es formulen les condicions que s'han de seguir per a la celebració de Congressos Nacionals ex­traordinaris. Aix , l'article 25 assenyala: "Art. 25.- Quan les circumstàncies ho aconsellin i ho acordi el Co­mit  Central, o ho demanin els Comitès de dues Federa­cions o 500 militants, haurà de celebrar-se, al m s r ­pidament possible, i mai en un termini superior de quin­ze dies, un Congrés Nacional extraordinari que s'ocupa­r , exclusivament, de l'objecte de la convocatòria".

Per últim, s'estableix com s'ha de fer l'elecció de la presidència del Congrés i de la mesa presidencial un cop aquest s'ha reunit. L'article 26 diu: "Art. 26.- La presidència del Congrés i la taula presidencial, co­posta de dos Vice-presidents i tres Secretaris, seran elegits pel propi Congrés, en la seva reunió preliminar".

En aquesta "Ponència sobre Reglament del Partit", i al seu t toll "Exclusió" es regula la competència dels Congressos Nacionals en aquesta matèria. En primer lloc s'esmenta que constitueixen causes d'expulsió d'Esquerres Republicana: a) estar tres mesos sense pagar la cotització corresponent (art. 29), i b) cometre una falta gre

contra el programa polític o els estatuts del Partit (art. 30). A partir d'aquestes premisses s'afirma la competència del Congrés Nacional, en última instància, per confirmar les expulsions regulades a l'article 30. Així, l'article 31 sosté: Art. 31.- Les exclusions de militants per les causes de l'article anterior hauran d'ésser acordades per majoria de vots en els Congressos de les Federacions i, en segona instància, pel Congrés Nacional".

Finalment, en aquesta mateixa ponència i al títol "Conflictos" es reglamenten aquells conflictes que poguessin sorgir, sigui entre seccions, sigui entre federacions. Es considera competència dels Congressos Nacionals crear comissions "ad hoc" que resolguin en aquests casos. Així, els articles 37 i 38 afirmen: "Art. 37.- Els conflictes que es produeixin entre els membres d'un Secció o entre dues Seccions d'una mateixa Federació seran resolts per aquesta, en la Comissió de cinc membres creada en els Congressos anuals, amb vot secret, especialment per aquests casos".

"Art. 38.- Els conflictes entre dues Federacions seran resolts per una Comissió especial de Conflictos, (1), creada amb vot secret pel Congrés Nacional i composta de set membres. També arribaran a aquesta Comissió les apel·lacions de les decisions de les Comissions de Conflictos de les Federacions. Les apel·lacions contra les decisions de la Comissió de Conflictos creada pel Congrés Nacional i que facin referència a conflictes entre dues Federacions es vantaràn davant el Congrés Nacional".

A l'"Estatut del Partit", aprovat a la "Conferència d'Esquerres", a partir del text d'aquesta "Ponència so

bre Reglament del Partit", els articles citats abans referents a l'organització, funcions i competències dels Congressos Nacionals no sofreixen cap modificació al text definitiu.

Continuant l'anàlisi dels estatuts d'Esquerra Republicana, tot seguit farem referència al "Projecte d'Estatuts del Partit" -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana-, presentat al primer Congrés Nacional ordinari. En aquest text es regulen fonamentalment els mateixos temes respecte a la celebració dels Congressos Nacionals que a la "Ponència sobre Reglament del Partit" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana-, però en el tractament d'algun d'ells s'operen canvis importants. S'articularà, doncs, com queda reglamentada la realització dels Congressos d'Esquerra Republicana, ja que aquest projecte d'estatuts serà la base dels estatuts definitius del Partit. De tota manera, posteriorment observarem que al text definitiu s'introdueixen també algunes modificacions respecte a aquest projecte.

En aquest "Projecte d'Estatuts del Partit" -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana- i sota el títol "Del govern del Partit", es referma el principi que la direcció d'Esquerra Republicana correspon al seu Congrés Nacional, i que als períodes entre Congressos correspon al Comitè Executiu Central. Així ho assenyalen els articles 21 i 22 d'aquest projecte: "Art. 21. La direcció del Partit correspon al mateix Partit, o sigui al Congrés que es reuneix cada any".

"Art. 22.- Durant els intervals entre els Congressos la direcció, administració i govern del Partit correspon al Comitè Executiu Central". El text d'aquests dos

articles es correspon exactament amb el dels articles 11 i 12 del títol "Govern" de la "Ponència sobre Reglament del Partit".

En aquest "Projecte d'Estatuts del Partit", i amb el títol "Del Comitè Executiu Central", es regula la competència del Congrés Nacional per elegir una part del Comitè Executiu Central i el Secretari General del Partit. D'aquesta manera, l'article 23 d'aquest text afirma: "Art. 23.- El Comitè Executiu Central estarà constituït per un representant de cada Federació elegit en vot secret per aquelles i per tants membres com Federacions tingui el Partit elegits en vot secret pel Congrés Nacional. Aquest Congrés elegirà també el Secretari General del Partit, el qual ho serà, a la vegada, del Comitè Executiu Central. El President del Comitè Executiu Central serà elegit pel Congrés Nacional d'entre els que ho han estat per tal d'integrar-lo".

Ara farem referència al títol "Dels Congressos Nacionals". S'hi regulen les condicions que s'han de reunir per a la celebració d'aquests i com es portarà a terme la seva realització. En primer lloc, es reglamenten el moment de celebració dels Congressos Nacionals ordinaris. Així, l'article 27 diu: "Art. 27.- Cada any, en els mesos de gener o febrer, el Partit celebrarà un Congrés Nacional ordinari".

A continuació es passa a formular les condicions que cal reunir per a la celebració de Congressos Nacionals extraordinaris. L'article 28 ho regula així: "Art. 28.- També s'hauran de celebrar Congressos Nacionals, amb caràcter d'extraordinaris:

"a) Quan ho acordi el Comitè Executiu Central".

"b) A petició de dues Federacions o de vuit Comitès

Comarcals". "En aquest cas, el Comitè Executiu Central haurà de convocar Congrés Nacional amb caràcter d'extraordinari dins el terme de quinze dies a partir de la data en la qual hagi estat cursada la petició".

A partir d'aquestes premisses es reglamenta els membres amb dret a assistència als Congressos Nacionals i els que tenen dret a veu i/o vot en aquests congressos. Així, l'article 29 afirma: "Art. 29.- Podran assistir als Congressos amb caràcter d'oients, tots els militants en possessió de carnet. Únicament tindran veu en els Congressos els membres dels Comitès Executius Comarcals, els diputats al Parlament de la República Espanyola, els diputats al Parlament Català i els batlles. En el Congrés i en nom de cada comarca, votaran els Secretaris dels Comitès Comarcals".

Basant-se en l'article anterior, el 30 estableix una relació entre el nombre d'afiliats i el de vots al Congrés Nacional. D'aquesta manera, sosté: "Art. 30.- Cada Comarcal tindrà tants vots com militants representi".

Tot seguit es passa a regular l'ordre del dia dels Congressos Nacionals i els temes i qüestions que s'hi han d'incloure. L'article 31 ho estableix així: "Art. 31.- L'ordre del dia de cada Congrés Nacional haurà d'ésser conegut pel Partit dos mesos abans de la seva celebració. Aquest ordre del dia es fererirà obligatòriament i sense perjudici dels altres temes que es considerin de conveniència, a la gestió del Partit durant l'any anterior; al programa de les realitzacions per a l'any que comença; a la renovació total de càrrecs del Comitè Executiu Central i a la rendició de comptes amb exposició de l'estat econòmic del Partit. Serà obligato

ri de discutir les proposicions signades per un mínim de tres Comitès Comarcals".

També es reglamenta com ha de ser la convocatòria i quina serà la presidència de la primera sessió dels Congressos Nacionals, així com es fa l'elecció de la mesa presidencial. L'article 32 ho assenyala així: "Art. 32.- Convocarà el Congrés Nacional i presidirà la primera sessió el Comitè Executiu Central. En aquesta primera sessió s'elegirà la taula presidencial composta per un president, dos vice-presidents i quatre secretaris".

"Els membres del Comitè Executiu Central, en les discussions, no estaran subjectes a torn".

Continuant amb aquest "Projecte d'Estatuts del Partit" -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana-, i referint-se al títol "De les exclusions", es regula en els mateixos termes i amb el mateix text les expulsions d'Esquerra Republicana que a la "Ponència sobre Reglament del Partit". Així, s'assenyala la competència, en última instància, del Congrés Nacional per decretar expulsions del Partit quan es deuen a faltes greus contra el programa polític o els seus estatuts. L'article 38 ho diu així: "Art. 38.- Les exclusions de militants per les causes de l'article anterior hauran d'ésser acordades per majoria de vots en els Congressos de les Federacions; i, en segona instància, pel Congrés Nacional".

En aquest mateix projecte d'estatuts, i al títol "Dels Conflictes", es reglamenta aquests conflictes de diferent manera respecte a la "Ponència sobre Reglament del Partit", i es dóna un paper diferent al Congrés Nacional respecte a la solució d'aquests. Així, l'article 44 assenayala: "Art. 44.- Tots els conflictes que sor-

geixin entre els diversos organismes del Partit seran resolts per l'organisme immediatament superior a aquells els quals estiguin en litigi. Les decisions hauran d'ésser acatades de moment; però amb dret d'apel·lació davant el Congrés Nacional del Partit".

Als estatuts definitius del Partit, debatuts al primer Congrés Nacional ordinari i aprovats en aquella sessió, a partir del text del "Projecte d'Estatuts del Partit", es modifiquen substancialment els articles referents als Congressos, i específicament els que estan englobats al títol "Dels Congressos Nacionals". Així, ara indicarem quins són els articles d'aquest projecte d'estatuts que sofreixen modificació i com queden configurats els estatuts definitius.

En primer lloc observem que l'article 23, englobat al títol "Del Comitè Executiu Central", es modifica substancialment. Es canvia la composició d'aquest Comitè la seva part elegida pel Congrés Nacional i l'elecció del Secretariat del Partit. L'article 23 ho assenyala així: "Art. 23.- El Comitè Executiu Central estarà constituït per tres representants de cada Federació, elegits en vot secret per aquelles i per setze representants elegits directament pel Congrés".

"Aquest Comitè elegirà del seu si el Secretari del Partit. Es reunirà obligatòriament una vegada cada dos mesos i quan ho demanin els Comitès de dues Federacions o deu dels membres".

"El Comitè Executiu elegirà del seu si una Comissió permanent (2) que el representarà, amb plenes facultats durant els intervals de les seves reunions". Així, el Congrés Nacional ha d'elegir en les seves sessions setze membres del Comitè Executiu Central.

A continuació, el títol "Dels Congressos Nacionals" modifica el seu articular gairebé completament. En primer lloc, el moment de celebració dels Congressos Nacionals ordinaris ja no són els mesos de gener o febrer, com s'assenyalava al projecte d'estatuts, sinó els d'abril o maig. L'article 27 afirma: "Art. 27.- Cada any, en els mesos d'abril o maig, el Partit celebrarà un Congrés Nacional ordinari".

Les condicions de celebració i la convocatòria dels Congressos Nacionals extraordinaris són les mateixes que les esmentades al projecte d'estatuts (art. 28 dels estatuts definitius).

Tot seguit es regula el dret a assistència als Congressos Nacionals i es fixen quins són els membres amb dret a veu en aquests. L'article 29 es modifica lleugerament respecte al projecte d'estatuts. El text definitiu és el següent: "Art. 29.- Podran assistir als Congressos, amb caràcter d'oients, tots els militants en possessió de Carnet. Únicament tindran veu, en els Congressos, els membres dels Comitès Executius Comarcals, els diputats al Parlament de la República Espanyola, els diputats al Parlament Català i el batlle o regidor que pugui delegar cada fracció municipal pertanyent al Partit".

L'article següent canvia substancialment la seva redacció respecte al projecte d'estatuts anterior. S'hi reglamenta els membres amb dret a veu i vot al Congrés Nacional. Així, aquest article 30 afirma: "Art. 30.- Tindran veu i vot els delegats de les Entitats adherides al Partit. Per a tenir vot el delegat d'una Entitat aquesta haurà d'estar adherida tres mesos abans de la celebració del Congrés. Cada Entitat tindrà un vot per

cada 25 militants o fracció superior a dotze".

"Cap delegat no podrà representar més de 20 vots, o siguin 500 militants. S'exceptuen els delegats de les Entitats que per si soles, tinguin més nombre de vots". D'aquesta manera, en aquest article queda configurada de nou l'entitat d'Esquerra Republicana com a unitat organitzativa bàsica del Partit. És a dir, en aquests estatuts definitius es defineix que són les entitats les que envien els delegats al Congrés Nacional. Aquests delegats tenen dret a veu i vot.

A continuació es passa a regular l'ordre del dia del Congrés Nacional. La redacció d'aquest text no canvia substancialment respecte al del projecte d'estatuts. S'hi inclou la notícia de les entitats adherides i del nombre de socis de cada una, a la mateixa data que l'ordre del dia; i es modifica qui haurà de firmar les proposicions perquè siguin discutides al Congrés Nacional. Així, l'article 31 diu: "Art. 31.- L'ordre del dia de cada Congrés Nacional haurà d'ésser conegut pel Partit dos mesos abans de la seva celebració. Amb la mateixa data també s'haurà de conèixer pel Partit, les Entitats adherides i el nombre de socis de cadascuna d'elles. Aquell ordre del dia es referirà obligatòriament i sense perjudici dels altres temes que es considerin de conveniència, a la gestió del Partit durant l'any anterior; al programa de les realitzacions per a l'any que comença; a la renovació total de càrrecs del Comitè Executiu Central i a la rendició de comptes amb exposició de l'estat econòmic del Partit. Serà obligatori de discutir les proposicions signades per un mínim de cinc delegats".

Al següent article es reglamenta la convocatòria i

la presidència de la primera sessió del Congrés Nacional i l'elecció de la mesa presidencial. En aquest apartat es modifica, respecte al text del projecte d'estatuts, la manera d'elegir la mesa presidencial. L'article 32 afirma: "Art. 32.- Convocarà el Congrés Nacional i presidirà la primera sessió, el Comitè Executiu Central. En aquesta primera sessió s'elegirà la taula presidencial, composta per un president i un secretari per cada Federació".

"Els membres del Comitè Executiu Central, en les discussions no estaran subjectes a torn".

El títol "De les exclusions", que comprèn els articles 36, 37 i 38, queda sense cap modificació respecte al text del "Projecte d'Estatuts del Partit".

L'article 44, que està comprès al títol "Dels conflictes", no en canvia pràcticament gens el text, i per consegüent, no es modifica la funció a exercir pel Congrés Nacional en la resolució d'aquests. Tan sols s'introdueix al text el termini en què s'han de resoldre aquests conflictes del Partit.

Notes al Capítol II apartat 1.-

- (1) Aquesta Comissió especial de Conflictes regulada a la "Ponència sobre Reglament del Partit" (març de 1931) fou aprovada a la "Conferència d'Esquerreres" i inclosa a l'"Estatut del Partit" resultant d'aquesta assemblea. Però, al "Projecte d'Estaduts del Partit" (gener de 1932) -projecte d'estaduts definitius d'Esquerra Republicana- i als estaduts definitius del Partit (febrer de 1932) no està estructurada la Comissió especial de conflictes com a organisme en el si de l'Esquerra Republicana.
- (2) Els estaduts d'Esquerra Republicana no regulen ni la composició ni l'elecció d'aquesta Comissió permanent en el marc del Comitè Executiu Central.

2. L'ORGANITZACIÓ CENTRAL: EL COMITÈ EXECUTIU CENTRAL

En aquest apartat analitzarem els projectes i textos d'estatuts d'Esquerra Republicana i definirem com hi queda configurat el Comitè Executiu Central, màxim òrgan executiu del Partit juntament amb el Congrés Nacional.

Fent referència, en primer lloc, a la "Ponència sobre Reglament del Partit" -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana-, presentada a la "Conferència d'Esquerres", i específicament al seu títol "Govern" s'afirma que la direcció d'Esquerra Republicana correspon al seu Congrés Nacional, i als períodes entre congressos correspon al Comitè Executiu Central. Així, els articles 11 i 12 d'aquest títol assenyalen: "Art. 11.- La direcció del Partit correspon al mateix Partit, o sigui al Congrés Nacional que es reuneix cada any".

"Art. 12.- Durant els intervals entre els Congressos la direcció, administració i govern del Partit correspon al Comitè Executiu Central".

Segons aquesta definició, doncs, el Comitè Executiu Central es configura com el màxim òrgan executiu del Partit quan no està reunit el Congrés Nacional.

A continuació analitzem la composició del Comitè Executiu Central, la forma d'elecció dels seus membres i les funcions del Secretari General del Partit. L'article 13 afirma: "Art. 13.- El Comitè Executiu Central estarà compost per tants membres com Federacions tingui el Partit, elegits amb vot secret pel Congrés Nacional i per un representant de cada Federació elegit, també amb vot secret, per aquesta. El secretari General del Partit formarà part del Comitè Executiu Central, del

qual serà igualment Secretari".

En aquesta mateixa "Ponència sobre Reglament del Partit", al títol "Congressos", i concretament a l'article 25, s'afirma la competència del Comitè Executiu Central per convocar Congressos Nacionals extraordinaris. L'article 25 assenyala, doncs: "Art. 25.- Quan les circumstàncies ho aconsellin i ho acordi el Comitè Central, o ho demanin els Comitès de dues Federacions o 500 militants, haurà de celebrar-se, el més ràpidament possible, i mai en un termini superior de quinze dies, un Congrès Nacional extraordinari que s'ocuparà, exclusivament, de l'objecte de la convocatòria".

A l'"Estatut del Partit", aprovat a la "Conferència d'Esquerres", a partir del text de la "Ponència sobre Reglament del Partit", els articles citats anteriorment (números 11, 12, 13 i 25) no es modifiquen, i el Comitè Executiu Central hi queda regulat de la mateixa manera.

Al "Projecte d'Estatuts del Partit" -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana-, presentat al primer Congrès Nacional ordinari, es reglamenta àmpliament aquest òrgan. Al títol "Del govern del Partit" es referma que la direcció d'Esquerra Republicana correspon al seu Congrès Nacional, i que als períodes compresos entre congressos correspon al seu Comitè Executiu Central (articles 21 i 22 del "Projecte d'Estatuts del Partit"). El text d'aquests dos articles es correspon exactament amb el dels articles 11 i 12 de la "Ponència sobre Reglament del Partit".

Al títol "Del Comitè Executiu Central" d'aquest projecte d'estatuts es reglamenta àmpliament la composició i funcions d'aquest organisme, l'elecció i condicions per a la reelecció dels seus membres, la caracterització

d'aquests, etc.

En primer lloc es formula la composició del Comitè Executiu Central, l'elecció dels seus membres i del Secretariat General del Partit. L'article 23 afirma: "Art. 23.- El Comitè Executiu Central estarà constituït per un representant de cada Federació elegit en vot secret per aquelles i per tants membres com Federacions tingui el Partit elegits en vot secret pel Congrés Nacional. Aquest Congrés elegirà també el Secretari General del Partit, el qual ho serà, a la vegada, del Comitè Executiu Central. El President del Comitè Executiu Central serà elegit pel Congrés Nacional d'entre els que ho han estat per tal d'integrar-lo".

Tot seguit especifiquen les diverses funcions del Comitè Executiu Central, el qual queda configurat com el màxim òrgan executiu del Partit i com l'organisme director d'Esquerra Republicana. L'article 24 d'aquest projecte d'estatuts ho concreta així: "Art. 24.- El Comitè Executiu Central tindrà l'alta representació del Partit, dirigirà la política general d'aquest i vetllarà pel prestigi i la disciplina dels organismes i representants d'Esquerra Republicana. Servirà d'enllaç de les diferents Comarques i procurarà servir la unitat espiritual del Partit".

També s'hi regula el nombre de vegades que poden ser reelegits els membres d'aquest organisme. L'article 25 ho formula així: "Art. 25.- Els membres del Comitè Executiu Central no podran ésser reelegits més que dues vegades consecutives. S'exceptua d'aquesta regla el nostre actual President, En Francesc Macià".

A continuació es reglamenta que dos membres d'aquest òrgan dels elegits directament pel Congrés Nacional no detindran càrrecs públics, i es concreta, a partir d'a-

questa premissa, com s'han d'elegir tots aquests membres. Aquest punt el regula l'article 26: "Art. 26.- Almenys dos membres del Comitè Executiu Central elegits directament pel Congrés Nacional no ostentaran càrrecs públics. Per aquesta raó, en realitzar l'escrutini, s'elegiran primer els dos de major votació entre els que no ostentin càrrec públic, completant després el Comitè Executiu Central amb els de major votació sense distinció de cap mena".

En aquest mateix projecte d'estatuts, concretament al títol "Dels Congressos Nacionals", i a l'article 28, es formula la competència del Comitè Executiu Central per convocar Congressos Nacionals extraordinaris. Així, aquest article diu: "Art. 28.- També hauran de celebrar-se Congressos Nacionals, amb caràcter d'extraordinaris:

"a) Quan ho acordi el Comitè Executiu Central".

"b) A petició de dues Federacions o de vuit Comitès Comarcals. En aquest cas, el Comitè Executiu Central haurà de convocar Congrés Nacional amb caràcter d'extraordinari dins el terme de quinze dies a partir de la data en la qual hagi estat cursada la petició".

Aquest "Projecte d'Estatuts del Partit" es presenta i es discuteix al primer Congrés Nacional ordinari, i a partir d'ell s'elaboren els estatuts definitius del Partit. Ara passarem a analitzar com queda configurat el Congrés Executiu Central en aquests estatuts.

Els articles 21 i 22 del projecte d'estatuts, inclosos al títol "Del govern del Partit", en què es defineix el Congrés Nacional i el Comitè Executiu Central com a màxims òrgans executius del Partit i com detentors del govern i la direcció d'Esquerra Republicana, queden amb

la mateixa redacció als estatuts definitius.

Ara farem referència al títol "Del Comitè Executiu Central", i en primer lloc a l'article 23. S'hi modifica la composició d'aquest òrgan, la forma d'elecció dels seus membres i la d'elecció del Secretari General del Partit, i el seu text definitiu és aquest: "Art. 23.- El Comitè Executiu Central estarà constituït per tres representants de cada Federació, elegits en vot secret per aquelles i per setze representants elegits directament pel Congrés".

"Aquest Comitè elegirà del seu si el Secretari del Partit. Es reunirà obligatòriament una vegada cada dos mesos i quan ho demanin els Comitès de dues Federacions o deu dels seus membres".

"El Comitè Executiu elegirà del seu si una Comissió permanent que el representarà, amb plenes facultats, durant els intervals de les seves reunions".

L'article 24 dels estatuts definitius del Partit queda amb la mateixa redacció respecte al projecte d'estatuts. S'hi defineix el Comitè Executiu Central com a màxim organisme executiu del Partit juntament amb el Congrés Nacional i com a organisme director de la política general d'Esquerra Republicana.

Tot seguit, a l'article 25 no es modifica la norma respecte al nombre de vegades que poden ser reelegits els membres d'aquest organisme; això no obstant, s'hi canvia el paràgraf que es refereix a Francesc Macià i el nomena President de tots els òrgans d'Esquerra Republicana. El text definitiu és el següent: "Art. 25.- Els membres del Comitè Executiu Central no podran ésser reelegits més que dues vegades consecutives".

"Considerant les circumstàncies extraordinàries que

concorren en el nostre President, senyor Francesc Macià, se'l nomena President efectiu de tots els organismes del Partit".

Quan es regula el nombre de membres del Comitè Executiu Central dels elegits directament pel Congrés Nacional que no han d'ostentar càrrecs públics (article 26 dels estatuts definitius), se n'augmenta el nombre de dos a sis, mentre la resta de l'article té la mateixa redacció respecte al projecte d'estatuts. Així, el text definitiu és el següent: "Art. 26.- Almenys sis dels membres del Comitè Executiu Central elegits directament pel Congrés Nacional, no ostentaran càrrecs públics. Per aquesta raó, en realitzar l'escrutini, s'eligiran primer els sis de major votació entre els que no ostentin càrrecs públics, completant després el Comitè Executiu Central amb els de major votació sense distinció de cap mena".

L'article 28, inclòs al títol "Dels Congressos Nacionals", que regula la convocatòria i competència per convocar Congressos Nacionals extraordinaris, i que assenyala com a organisme competent en aquesta matèria el Comitè Executiu Central, té la mateixa redacció respecte al projecte d'estatuts.

Dins d'aquest apartat del Comitè Executiu Central donarem compte dels quatre organismes executius que va tenir Esquerra Republicana des de la seva fundació fins a la guerra civil. Aquests van ser: el constituït a la "Conferència d'Esquerres", al primer Congrés Nacional ordinari, el segon Congrés Nacional ordinari, i el constituït l'any 1935 durant l'etapa de suspensió de l'Estatut de Catalunya.

Així, el Comitè Executiu Central constituït a la

"Conferència d'Esquerres" (17-19 de març de 1931) quedà estructurat de la següent manera: Francesc Macià i Llussà, com a President.

Marcel·lí Domingo, Lluís Companys, Jaume Aiguader, Joan Lluhi i Vallescà, Joan Casanoves i Pere Comes, per Barcelona.

Ignasi Iglésies, per Tarragona. Miquel Santaló, per Girona. Ricard Palacín, per Lleida. Antoni Xirau, Josep Rissech i Roc Boronat, secretaris (1).

El Comitè Executiu Central constituït al primer Congrés Nacional ordinari (13-14 de febrer de 1932) va quedar estructurat de la següent manera: Francesc Macià i Llussà, com a President.

Lluís Companys, Jaume Aiguader, Maria Teresa Gibert, Ventura Gassol, Joan Lluhi i Vallescà, Ernest Ventós, Pere Comes, Josep Puig Pujades, Pere Mestres i Albert, Joan Tauler, Joan Casanoves, Joan Sauret, Martí Rouret, Josep Mestres i Puig i Antoni Dot, elegits directament pel Congrés.

Josep Dencàs, Nicolau Battestini i Lluís Bru, elegits per la Federació de Barcelona ciutat.

Joaquim Bilbeny, Ramon Comas i Faustí Llaveria, elegits per la Federació de Barcelona circumscripció.

Manuel Galés, Josep Andreu i Abelló I Pere Cavallé i Llagostera, elegits per la Federació de Tarragona.

Ricard Palacín, Enric Canturri i Ramonet i Jaume Margre, elegits per la Federació de Lleida.

Pere Cerezo i Hernáez, Xavier Casademunt i Arimany i Josep Puig i Pujades, elegits per la Federació de Girona (2).

El Comitè Executiu Central constituït al segon Congrés Nacional ordinari (24-25 de juny de 1933) va quedar

estructurat de la següent manera: Francesc Macià i Llussà, com a President.

Lluís Companys, Pere Mestres i Albet, Joaquim Llorenç, Joaquim Dardalló, Amadeu Aragay, Jordi Ballester, Josep Dencàs, Manuel Galés i Martínez, Josep Borràs i Meseguer, Pere Valldeoriola i Andreu, Joan Sauret i Garcia, Frederic Mulet, Martí Jordi Frigola, Simó Piera i Pagés i Miquel Badia i Capell, elegits directament pel Congrés.

Joan Tauler i Palomeres, Ventura Gassol i Artemi Aiguader i Miró, elegits per la Federació de Barcelona ciutat.

Carles Pi i Sunyer i Samuel Morera, elegits per la Federació de Barcelona circumscrició.

Joan Casanoves i Maristany, Miquel Santaló i Parvovell i Josep Puig i Pujades, elegits per la Federació de Girona.

Pere Coromines i Montanya, Epifani Bellí i Castiel i Marius Amigó i Rojals, elegits per la Federació de Lleida.

Martí Rouret i Callol, Jaume Aiguader i Miró i Lluís Pla i Bonet, elegits per la Federació de Tarragona (3).

El quart Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana es va formar pel març de 1935, després dels fets del 6 d'octubre de 1934, per tal de reconstruir el Partit, ja que a causa dels esdeveniments citats els principals polítics del Partit van ser empresonats i el Partit mateix es trobava totalment desmembrat. Així, aquest organisme va quedar estructurat de la següent manera: Carles Pi i Sunyer, com a President. Pere Coromines i Montanya, Humbert Torres, Miquel Santaló, Josep Sauret i Garriga i Hilari Salvador (4).

Notes al Capítol II apartat 2.-

- (1) "Las Noticias" 20 de març 1931; "El Diluvio" 20 de març 1931; "L'Op" 20 de setembre 1931; "L'Op" 25 d'octubre 1931.
- (2) Fonts de la composició del Comitè Executiu Central: "L'Op" 16 de febrer 1932; "L'Op" 21 de febrer 1932; "La Ht" 29 de febrer de 1932.
- (3) En aquesta relació dels membres que integren el Comitè Executiu Central, hi manca un nom, un dels elegits per la Federació de Barcelona circumscrita. Fonts de la composició del Comitè Executiu Central: "La Ht" 28 de juny 1933; "Foment" 27 de juny 1933; "L'Op" 27 de juny 1933; "Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana", consultat a l'Arxiu Històric Nacional de Salamanca. Barcelona - Secció Político-Social 566.
- (4) Carles Pi i Sunyer: La República i la guerra, p. 309.

3. L'ORGANITZACIÓ CENTRAL: LA SECRETARIA CENTRAL.

En aquest apartat passarem a analitzar com es configura la Secretaria Central dins de l'organització d'Esquerra Republicana i les seves interrelacions amb els altres organismes centrals del Partit, primer, als projectes d'estatuts i a l'"Estatut del Partit" aprovat a la "Conferència d'Esquerrers", i en últim terme, als estatuts definitius d'Esquerra Republicana.

A la "Ponència sobre Reglament del Partit" (març 1931) -projecte d'estatuts provisionals d'Esquerra Republicana- ja es regula l'existència d'aquest organisme. Al títol "Govern" d'aquest projecte d'estatus i a l'article 15 es reglamenta aquest òrgan i la seva elecció. Així, s'afirma: "Art. 15.- El Partit tindrà oberta una Secretaria Central, exercida per un militant elegit amb vot secret pel Congrés Nacional. Les despeses del Secretariat i el sou del Secretari aniran a càrrec del Partit".

En aquest mateix títol i a l'article 13 es regula la composició del Comitè Executiu Central i s'assenyala que el Secretari General del Partit serà, al seu torn, Secretari del Comitè Executiu Central. Així, aquest article afirma: "Art. 13.- El Comitè Executiu Central es tarà compost per tants membres com Federacions tingui el Partit, elegits amb vot secret pel Congrés nacional i per un representant de cada Federació elegit, també amb vot secret, per aquesta. El Secretari General del Partit formarà part del Comitè Executiu Central, del qual serà igualment Secretari".

A l'article 17 d'aquest mateix títol es concreten les funcions a realitzar per part d'aquest organisme.

D'aquesta manera, s'assenyala: "Art. 17.- Les funcions principals del Secretariat consistiran a realitzar la cotització, repartir-la i preparar, d'acord amb els Comitès Executius, els Congressos anuals".

A l'"Estatut del Partit" aprovat a la "Conferència d'Esquerres", a partir del text de la "Ponència sobre Reglament del Partit", no es modifica la regulació de la Secretaria Central, i els articles anteriors queden amb el mateix text.

Al "Projecte d'Estatuts del Partit" -projecte d'estatuts definitius d'Esquerra Republicana-, presentat i debatut al primer Congrés Nacional ordinari, no es regula directament la Secretaria Central d'Esquerra Repu**u**blicana, com als textos anteriors, sinó que es fa referència a aquest organisme quan s'esmenten altres òrgans del Partit.

En primer lloc, al títol "De l'organització del Partit i de les seccions", es considera competència de la Secretaria Central del Partit distribuir els carnets de militants. L'article 11 d'aquest text ho regula així: "Art. 11.- Correspon a les Seccions el lliurar el Carnet de Militant, el qual serà lliurat per la Secretaria General del Partit a petició del Comitè Comarcal".

D'altra banda, al títol "Del Comitè Executiu Central" i a l'article 23 es reglamenta la composició d'aquest organisme i l'elecció dels seus membres. També es diu que el Congrés Nacional elegirà el Secretari General del Partit, que ho serà, al seu torn, del Comitè Executiu Central. Així, aquest article afirma: "El Comitè Executiu Central estarà constituït per un representant de cada Federació elegit en vot secret per aquelles i per tants membres com Federacions tingui el

Partit elegits en vot secret pel Congrés Nacional. Aquest Congrés elegirà també el Secretari General del Partit el qual ho serà, a la vegada, del Comitè Executiu Central. El President del Comitè Executiu Central serà elegit pel Congrés Nacional d'entre els que ho han estat per tal d'integrar-lo".

Les condicions de reelecció dels membres del Comitè Executiu Central són vàlides, al seu torn, per al Secretari General del Partit, perquè forma part d'aquest organisme. L'article 25 d'aquest títol ho diu així: "Art. 25.- Els membres del Comitè Executiu Central no podran ésser reelegits més que dues vegades consecutives. S'exceptua d'aquesta regla el nostre actual President, En Francesc Macià".

Als estatuts definitius d'Esquerra Republicana, discutits i elaborats al primer Congrés Nacional ordinari, a partir del text del "Projecte d'Estatuts del Partit", es regula la Secretaria General del Partit tal com veurem tot seguit.

A l'article 11 es reglamenta la competència de la Secretaria General de distribuir els carnets de militants. Aquest text és molt semblant al de l'article corresponent del projecte d'estatuts. Diu: "Art. 11.- Correspon a les Seccions el lliurar el Carnet de Militant, el qual ho serà per la Secretaria General del Partit, a petició del Comitè Comarcal, a les Seccions".

A l'article 23 del títol "Del Comitè Executiu Central" es modifica la composició d'aquest organisme i la forma d'elecció dels seus membres i del Secretari General del Partit. El text definitiu és el següent: "Art. 23.- El Comitè Executiu Central estarà constituït per tres representants de cada Federació, elegits en

vot secret per aquelles i per setze representants elegits directament pel Congrés".

"Aquest Comitè elegirà del seu si el Secretari del Partit. Es reunirà obligatòriament una vegada cada dos mesos i quan ho demanin els Comitès de dues Federacions o deu dels seus membres".

"El Comitè Executiu elegirà del seu si una Comissió permanent que el representarà, amb plenes facultats, durant els intervals de les seves reunions".

Les condicions de reelecció del Comitè Executiu Central, a les quals se sotmet el Secretari General del Partit perquè forma part d'aquest organisme, no es modifiquen. Així doncs, el primer paràgraf de l'article 25 dels estatuts definitius queda amb la mateixa redacció respecte al projecte d'estatuts anterior. Diu: "Art. 25.- Els membres del Comitè Executiu Central no podran ésser reelegits més que dues vegades consecutives. (...)".

Ara farem referència als diversos secretaris generals que tingué Esquerra Republicana. El 18 de març de 1931 va tenir lloc al Foment Republicà del districte VI (Sants), la sessió inaugural de la Conferència d'Esquerreres Catalanes. Començà la sessió sota la presidència de Joan Lluhí i Vallescà, com president de la Comissió organitzadora de la Conferència, i el secretari d'aquesta era Joan Lluís Pujol i Font. En les sessions de dita Conferència d'Esquerreres Catalanes, després de l'elecció del Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana, Joan Lluís Pujol i Font fou ratificat amb el mateix caràcter com a secretari del Partit (1). En l'assemblea de l'Esquerra celebrada el 21 de març de 1931 foren nomenats secretaris generals Antoni Xirau, Josep Rissec

i Roc Boronat (2). A l'abril de 1931 es canvià lleugerament la composició del Secretariat. En una reunió del Comitè Executiu Central del Partit, es va prendre el següent acord: nomenar secretaris d'Esquerra Republicana a Antoni Xirau, Roc Boronat i Josep Durán i Cañameras, així com constituir la secretaria en la casa del carrer Duc de la Victòria, 10, pral. (3). D'altra banda, a principis de gener de 1932, el Comitè Executiu Central del Partit fou encarregat de reorganitzar el Secretariat Central, sent nomenat secretari general interí Josep Tarradellas (4). En convocar-se el primer Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana (13-14 de febrer de 1932), el secretari general interí del Partit era Josep Tarradellas (5). En aquest Congrés foren aprovats els estatuts definitius de l'Esquerra, i en l'article 23 d'aquests es remarcava: "El Comitè Executiu Central estarà constituït per tres representants de cada Federació, elegits en vot secret per aquelles i per setze representants elegits directament pel Congrés. Aquest Comitè elegirà del seu si el Secretari del Partit. (...)". D'aquesta manera, el març de 1932, va reunir-se el Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana nomenat pel Congrés del Partit i per les Federacions Comarcals, quedant aquest constituït. Entre altres acorres prengué el de nomenar a Joan Tauler, secretari general de l'Esquerra (6).

En el primer Congrés Nacional extraordinari (1-2 d'octubre de 1932), en el segon Congrés Nacional ordinari (24-25 de juny de 1933) (7) i en el segon Congrés Nacional extraordinari (7-8 d'octubre de 1933) (8) el secretari general del Partit continuava sent Joan Tauler i Palomares.

El febrer de 1934, la Secretaria Central d'Esquerra Republicana va quedar reorganitzada de la següent manera: Secretari general: Joan Tauler; Cap de qüestions electorals: R. Berttran i Tàpies; Cap de propaganda: Ramon Xuriguera; Cap de relacions amb les comarcals: Joaquim G. Dardalló, Cap de l'assessoria jurídica: A. Escoda i Font; Lletrats assessors: Pere Estartús, Edmond Iglesias, Josep Mias, Joan Enric, Francesc Padrós, Santiago Planxeria, etc. (9).

En el tercer Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana (18-19 de juliol de 1936), Joan Tauler era encara secretari general del Partit (10).

Notes al Capítol II apartat 3.-

- (1) "El Diluvio" 20 març 1931; "La Noticias" 20 març 1931; "El Diluvio" 1 abril 1931.
- (2) "L'Op" 20 setembre 1931; "L'Op" 25 octubre 1931.
- (3) "El Diluvio" 28 abril 1931; "Las Noticias" 28 abril 1931.
- (4) "L'Op" 12 gener 1932; "La Ht" 13 gener 1932.
- (5) "La Ht" 22 gener 1932; "L'Op" 22 gener 1932; "La Ht" 26 gener 1932; "L'Op" 26 gener 1932; "Foment" 14 febrer 1932.
- (6) "La Ht" 25 març 1932.
- (7) "La Ht" 27 maig 1933; "L'Op" 1 juny 1933.
- (8) "La Ht" 1 octubre 1933; "La Ht" 3 octubre 1933; "La Ht" 5 octubre 1933; "La Ht" 6 octubre 1933; "La Ht" 7 octubre 1933; "Las Noticias" 5 octubre 1933.
- (9) "La Ht" 14 febrer 1934; "La Ht" 17 febrer 1934.
- (10) "La Ht" 19 juliol 1936.

III.- L'ESTRUCTURA DEL PARTIT: ESTRUCTURA SOCIAL DE
L'EQUIP DIRIGENT D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CA-
TALUNYA.

L'estudi de l'estructura social d'un partit polític es pot portar a terme a tres nivells: primer: els electors del partit; segon: els afiliats i tercer: l'equip dirigent. Però, en el nostre objecte d'estudi, l'estructura social d'Esquerra Republicana (1931-1936), ens tindrem que centrar en l'anàlisi de l'equip dirigent, degut a que en ésser un estudi històric no podem emprar els mètodes de sondeig o d'enquesta, -ja sigui dels electors, dels afiliats, dels delegats a Congressos etc.-, en canvi, podem emprar la investigació de tipus documental o l'entrevista oral, -aquesta darrera amb àmplies limitacions-, per arribar a configurar l'equip dirigent del Partit.

Per definir aquesta elite hi hem inclòs els següents membres: els components dels diversos Comitès Executius centrals del Partit durant aquest període, els candidats a les eleccions legislatives -ja fossin a Corts de la República o al Parlament de Catalunya-, i els alcaldes del Partit de les quatre capitals de província catalana i d'aquelles vuit entitats amb més població que les quatre capitals (1), elegits després del 12 d'abril de 1931 i del 14 de gener de 1934 (2).

Això ens ha donat una mostra de 132 dirigents polítics d'Esquerra Republicana dels quals hem estudiat les següents variables: distribució per sexes, per grups d'edat, per lloc de naixement, per nivells d'estudi i per categoria socio-professionals.

Hem de remarcar també que en l'estudi d'aquestes va

riables en dita mostra hi juga un paper important l'epígraf "sense dades" que limita el resultat total, però sent aquest ja significatiu. Això es degut a la dificultat de trobar les biografies de tots els dirigents polítics de la mostra. Hem pogut deduir i configurar les biografies dels dirigents polítics més importants, però en l'estudi de cada variable ens hi consta un interval de polítics sense dades. Per la variable distribució per grups d'edat, aquest interval és de 50 polítics representant un 37,87 per cent del total. Per la distribució per lloc de naixement, aquest és de 49 polítics -un 37,11 per cent-. Per la distribució per nivells d'estudis, aquest interval és de 29 polítics -un 21,97 per cent-. Per la distribució per categories socio-professionals, aquest és de 30 polítics -un 22,73 per cent-.

Quant a la distribució per sexes de l'equip dirigent d'Esquerra Republicana, trovem una representació fortament masculina que compren el 98,48 per cent del total, mentre que la representació femenina arriba solament al 1,52 per cent del total.

QUADRE Nº 38: DISTRIBUCIÓ PER SEXES.

	Nombre	%
Homes	130	98,48
Dones	2	1,52
Total	132	100,00

La distribució per grups d'edat de l'equip dirigent d'Esquerra Republicana ofereix un predomini del sector situat entre els 30 i els 49 anys comprenent una representació del 42,43 per cent del total. Malgrat tot, té un pes més important el sector centrat entre els 30 i 39 anys (un 22,73 per cent) que el situat entre els 40 i 49 anys (un 19,70 per cent). Analizant el quadre número 2, veiem que l'equip del Partit té una estructura bastant jove: malgrat que en el interval si tuat fins a 29 anys només s'hi troven col.locats un 5,30 per cent dels dirigents polítics, és el sector "30-39 anys" el que té un major pes específic, seguit del de "40-49 anys" amb un pes lleugerament inferior. Cal també remarcar que l'interval "60 anys i més" té un pes bastant marginal respecte al total (el 4,55 per cent), doncs ni arriba a igualar l'interval més jove "20-29 anys" (el 5,30 per cent). Degut a aquesta distribució per grups d'edats de l'equip dirigent d'Esquerra Republicana, i al fet d'estar situats el major nom bre de l'elite del Partit en el interval entre els 30 i 49 anys, es pot suposar en termes generals que els dirigents polítics d'Esquerra Republicana no són homes que arriben a la vida política a través del Partit, si nó que ja han tingut experiències anteriors en aquest terreny.

QUADRE N° 39: DISTRIBUCIÓ PER GRUPS D'EDAT

Grups d'edat	Nombre	%
Menys de 20 anys	--	
Entre 20 i 29 anys	7	5,30
Entre 30 i 39 anys	30	22,73
Entre 40 i 49 anys	26	19,70
Entre 50 i 59 anys	13	9,85
60 anys i més	6	4,55
Sense dades	50	37,87
TOTAL	132	100,00

La distribució per lloc de naixement de l'elite del Partit, hi ha un total predomini dels nascuts a Catalunya (un 60,61 per cent), amb representacions marginals dels nascuts a les Illes Balears (un 1,52 per cent) i dels nascuts a l'estranger (un 0,76 per cent).

QUADRE N° 40: DISTRIBUCIÓ PER LLOC DE NAIXEMENT

	Nombre	%
Nascuts a Catalunya	80	60,61
Nascuts a les Illes Balears	2	1,52
Nascuts a l'estranger	1	0,76
Sense dades	49	37,11
TOTAL	132	100,00

La distribució per lloc de naixement referent a les diverses regions catalanes de l'equip dirigent d'Esquerra Republicana és evident un pes fonamental dels nascuts a la regió I (un 18,18 per cent), seguit dels nascuts a la regió II (un 12,12 per cent), i amb un emfasi també important dels nascuts a la regió IV (un 9,09 per cent). En un segon terme, cal remarcar la incidència dels nascuts a la regió VIII (un 6,82 per cent), i a la regió III i VII (un 5,30 per cent). En darrera instància, cal assenyalar una incidència marginal dels nascuts a la regió VI i IX (un 1,52 per cent) i a la V (un 0,76 per cent).

QUADRE N° 41: DISTRIBUCIÓ PER LLOC DE NAIXEMENT.

	Nombre	%
Regió I	24	18,18
Regió II	16	12,12
Regió III	7	5,30
Regió IV	12	9,09
Regió V	1	0,76
Regió VI	2	1,52
Regió VII	7	5,30
Regió VIII	9	6,82
Regió IX	2	1,52
Fora Catalunya	3	2,28
Sense dades	49	37,11
TOTAL	132	100,00

(Regió I: Barcelonès, Baix Llobregat, Maresme, Vallès Oriental, Vallès Occidental.- Regió II: Alt Empordà, Gironès, La Selva, Garrotxa.- Regió III: Garraf, Alt Penedès, Baix Penedès, Alt Camp, Tarragonès.- Regió IV: Conca de Barharà, Ribera d'Ebre, Priorat, Baix Camp.- Regió V: Baix Ebre, Montsià, Terra Alta.- Regió VI: Cerdanya, Ripollès, Osona.- Regió VII: Bergadà, Solsonès, Bages, Anoia.- Regió VIII: Noguera, Segarra, Segrià, Urgell, Garrigues.- Regió IX: Vall d'Aran, Pallars Sobirà, Pallars Jussà, Alt Urgell).

El nivell d'estudis de l'equip dirigent d'Esquerra

Republicana era força important, donat el moment històric objecte d'estudi, -anys 1931 a 1936-, i les possibilitats d'accés a la universitat en aquests moments. Podem veure que el percentatge de llicenciats universitaris dins de l'elite del Partit (un 34,85 per cent) és lleugerament inferior a aquell de no llicenciats universitaris (un 43,18 per cent).

QUADRE N° 42: DISTRIBUCIÓ PER NIVELL D'ESTUDIS.

	Nombre	%
Llicenciats universitaris	46	34,85
No llicenciats universitaris	57	43,18
Sense dades	29	21,97
TOTAL	132	100,00

La distribució per categories socio-professionals de l'elite del Partit veiem un pes específic important de les professions liberals que aconseguixen un 41,67 per cent (advocats; metges; escriptors; periodistes i artistes; i altres professions liberals). Dins l'aquestes professions liberals, la que té una incidència més important és el sector d'advocats (un 18,94 per cent), però, també aconseguix cotes importants l'apartat escriptors, periodistes i artistes (un 9,09 per cent) i el de metges (un 7,58 per cent). Dins d'aquest equip dirigent del Partit hi ha també una representació de propietaris rural i urbans (un 6,06 per cent) i una més important del sector negocis-comerçants - (un 9,85 per cent). Els actius assalariats estan representats en els sectors

directors d'empresa, professors i mestres, empleats, pagesos i obrers arribant només a un 19,69 per cent i sent la distribució la següent: directors d'empresa, un 1,51 per cent; professors i mestres, un 6,06 per cent; empleats, un 6,06 per cent; pagesos, un 3,03 per cent; i obrers, un 3,03 per cent.

Pel cas dels candidats a eleccions legislatives ja fossin a Corts de la República ó al Parlament de Catalunya, en cas de dubte entre la classificació d'un candidat dins de dues categories professionals, hem optat sempre per aquella que constava en la llista de la candidatura del Partit.

A modus de cloenda, podem afirmar que el sector social que està majoritariament representat en l'equip dirigent d'Esquerra Republicana és el de les professions liberals (en un 41,67 per cent); en segon terme, és el sector dels actius assalariats (en un 19,69 per cent); i en darrer terme, el sector negocis i el de propietaris rurals i urbans (en un 15,91 per cent).

QUADRE N° 43: DISTRIBUCIÓ PER CATEGORIES SOCIO-PROFES-
SIONALS.

Categories socio-professionals	Nombre	%
Propietaris rurals i urbans	8	6,06
Negocis	13	9,85
Advocats	25	18,94
Metges	10	7,58
Escriptors, periodistes i artistes	12	9,09
Altres professions liberals	8	6,06
Directors empresa	2	1,51
Professors i mestres	8	6,06
Empleats	8	6,06
Pagesos	4	3,03
Obrers	4	3,03
Sense dades	30	22,73
TOTAL	132	100,00

Una vegada estudiada la distribució per categories socio-professionals de l'equip dirigent d'Esquerra Republicana, ens proposem l'objectiu de comparar aquesta distribució amb la del partit de Lliga Catalana. El primer pas a aconseguir en aquest estudi es trobar dues mostres homogenies per a comparar. A partir del llibre de Isidre Molas: Lliga Catalana, en el seu volum primer i a partir d'un diagrama de barres sobre l'estructura professional dels candidats a les eleccions de juny de

1931, novembre de 1932, novembre de 1933 i febrer de 1936, hem elaborat el quadre següent:

QUADRE N° 44: DISTRIBUCIÓ PER CATEGORIES SOCIO-PROFESSIO-
NALS DELS CANDIDATS A LES ELECCIONS DE JU-
NY DE 1931, NOVEMBRE DE 1932, NOVEMBRE DE
1933 I FEBRER DE 1936 DE LLIGA CATALANA.

Categories Socio-professionals	%
Propietaris rurals i urbans	13,20
Negocis	27,72
Advocats	42,25
Metges	2,31
Escriptors, periodistes i artistes	4,62
Altres professions liberals	3,30
Administració	3,30
Directors empresa	--
Professors i mestres	2,31
Empleats	0,99
Pagesos	--
Obrers	--
Sense dades	--
TOTAL	100,00

Elaborant una mostra homogenia per Esquerra Republicana ens dóna la següent:

QUADRE N° 45: DISTRIBUCIÓ PER CATEGORIES SOCIO-PROFES-
SIONALS DELS CANDIDATS A LES ELECCIONS DE
1931, NOVEMBRE DE 1932, NOVEMBRE DE 1933
I FEBRER DE 1936.D'ESQUERRA RESPUBLICANA.

Categories socio-professionals	Nombre	%
Propietaris rurals i urbans	5	4,85
Negocis	7	6,80
Advocats	25	24,27
Metges	10	9,71
Escriptors, periodistes i artistes	8	7,77
Altres professions liberals	7	6,80
Directors empresa	2	1,94
Professors i mestres	8	7,77
Empleats	7	6,80
Pagesos	4	3,88
Obrers	3	2,91
Sense dades	17	16,50
TOTAL	103	100,00

Comparant les dues mostres elaborades anteriorment
ens dóna el quadre següent:

QUADRE N° 46: DISTRIBUCIÓ PER CATEGORIES SOCIO-PROFES-
SIONALS DELS CANDIDATS A LES ELECCIONS DE
JUNY DE 1931, NOVEMBRE DE 1932, NOVEMBRE
DE 1933 I FEBRER DE 1936 DE LLIGA CATALA-
NA I D'ESQUERRA REPUBLICANA.

Categories socio-professionals	% Lliga Catalana	% Esquerra Republicana
Propietaris rurals i urbans	13,20	4,85
Negocis	27,72	6,80
Advocats	42,25	24,27
Metges	2,31	9,71
Escriptors, periodistes i artistes	4,62	7,77
Altres professions liberals	3,30	6,80
Administració	3,30	--
Directors empresa	--	1,94
Professors i mestres	2,31	7,77
Empleats	0,99	6,80
Pagesos	--	3,88
Obrers	--	2,91
Sense dades	--	16,50
TOTAL	100,00	100,00

Comparant la distribució per categories socio-professionals de l'equip dirigent de Lliga Catalana i d'Esquerra Republicana, veiem que Esquerra Republicana representa majorment tot el ventall de categories socio-professionals, mentre que en la Lliga Catalana hi ha una concentració d'aquestes categories en els sectors de propietaris rurals i urbans i negocis (en un 40,92 per cent) i de professions liberals (en un 52,48 per cent). Dintre de les professions liberals de Lliga Catalana hi estan sobrerrepresentats els advocats (en un 42,25 per cent) mentre que la resta només arriba a un 10,23 per cent. Els actius assalariats de Lliga Catalana -administració, professors i mestres i empleats solament aconseguen un 6,60 per cent. A Esquerra Republicana, el sector de propietaris rurals i urbans i negocis és molt inferior (un 11,65 per cent); el pes de les professions liberals quasi igualen a les de Lliga Catalana (en un 48,55 per cent), mentre que els advocats arriben només a un 24,27 per cent i els metges aconseguen un 9,71 per cent. Els actius assalariats d'Esquerra Republicana -directos d'empresa, professors i mestres, empleats, pagesos i obrers- abarquen un 23,30 per cent del total.

Després d'haver fet aquest estudi de l'esquema de l'estructura socio-professional de l'equip dirigent d'Esquerra Republicana, veiem que el Partit no s'adreça a un sol sector o classe social, sinó que l'Esquerra acull diversos sectors o classes socials. Esquerra Republicana és un partit totalment assimilable amb aquells anomenats "Cat-All Party" o partits de reunió. Les característiques d'aquests partits són les següents segons Otto Kirchheimer: "(...). Entre los grandes partidos actuales, uno de reciente creación, la Unión para la Nueva

República (U.N.R.) en Francia, es el que se basa más claramente en su capacidad de captar este tipo de necesidades menos particulares a las que De Gaulle, su santo patrón, apela constantemente en su versión personal del partido de reunión. Su presumido fundamento es la doctrina de la unidad y de la ambición personal, bastante vaga para permitir las más variadas interpretaciones, pero sin embargo bastante atrayente -al menos mientras el general esté en el poder para servir de lazo de unión a numerosos grupos y a individuos aislados. (...). En principio, la ideología de la U.N.R. no excluye a nadie. (...). Los partidos de reunión europeos aparecen en una época de desideologización que ha contribuido en gran manera a su nacimiento y expansión".

"Como regla general, sólo los grandes partidos pueden llegar a ser partidos de reunión".

"La conversión de los partidos en partidos de reunión es un fenómeno de concurrencia. Un partido es capaz de adaptarse al estilo eficaz de sus adversarios con la esperanza de ganar o el temor de perder en la fecha de unas elecciones. A la inversa, cuanto más se convenza un partido de que los éxitos de su adversario son únicamente debidos a circunstancias pasajeras, que su capacidad para superar sus contradicciones internas no durará mucho, menos tendrá la suerte de convertirse y más se aferrará a una clientela fiel pero limitada. (...)" (3).

En aquest mateix sentit, Sigmund Neuman defineix els "Cat-All Party" com a partits de integració social:

"(...) Los partidos modernos han ampliado fuertemente su campo de acción y acrecentado su poder en la comunidad política; del mismo modo han cambiado de función y de naturaleza. En lugar del partido de representación indi-

vidual aparece cada vez más en nuestras sociedades el partido de integración social (...)"

"(...) Bajo este cuadro invariable y sin que los observadores políticos advertidos se diesen cuenta, excepto en raras excepciones, se fue formando un nuevo tipo de partidos -el partido de integración. Las exigencias de este tipo de partido frente a sus miembros no tienen nada en común con las del partido de representación individual. Exige no solo cotizaciones permanentes (que pueden igualmente hallarse, en menor medida, en los partidos débiles de representación), sino, por encima de todo, un poder creciente en todos los aspectos de la vida cotidiana de los individuos".

"En este sentido el partido de integración democrática es ahora un hecho establecido. Esto hace más necesario el reconocimiento de las diferencias fundamentales que presenta con relación al partido de integración total cuyo prototipo es el partido bolchevique, fascista y nacional socialista. Este partido totalitario exige del ciudadano una rendición sin condiciones" (4).

En un altre sentit, Jean Charlot opina que "el"partido de reunión" -Catch-All Party- que propone Otto Kirchheimer es sin duda el más susceptible para paliar las insuficiencias de la tipología de Maurice Duverger. Sin ser partidos de representación individual, como los "partidos de cuadros", "los partidos de reunión" no son partidos de integración social en el mismo grado que los partidos de masas. Partidos inter-clases de débil intensidad ideológica, de estilo modernista - son tanto de izquierda (SPD, en Alemania Federal) como de derecha (UDR en Francia) o de centro (Democracia cristiana, en Italia o en Alemania Federal)" (5). I, a més, Jean Charlot, en la perspectiva de fer una nova tipologia de partits polítics

afirma: "En el estado actual de estas investigaciones -que no están muy avanzadas- lo esencial, nos parece, sería evitar caer en la trampa, como Maurice Duverger, de la ilusión de una historia unidimensional imaginando un único ciclo que condujera obligatoriamente de los partidos de cuadros a los partidos de masas, y después a los partidos de reunión, que representarían la forma "natural" de los partidos en la era industrial moderna. Igual que Maurice Duverger dejaba traslucir sus preferencias ideológicas describiendo la decadencia de los "partidos de cuadros" y el carácter natural e ineluctable de los partidos de masas, Otto Kirchheimer revela una visión ideal de la democracia del consentimiento y del arreglo pragmático de los conflictos haciendo de su "Catch-All Party" la forma moderna de los partidos. En realidad, se crean continuamente los partidos llamados arcaicos, alguno de los cuales no funcionan tan mal, al contrario, como las formaciones denominadas "modernas". La verdadera cuestión, desde luego, consiste en saber cómo y en qué condiciones pueden coexistir y desarrollarse, partidos de tipos diferentes, cómo y por qué ciertos partidos cambian de tipo. Lo que supone que previamente sean precisados y establecidos los conceptos de partidos que sirvan para construir su tipología".

"En cuanto a nosotros, preferimos una tipología fundada no sobre la organización o la ideología de los partidos, sino sobre la base que ellos mismos escogen de modo privilegiado, sobre lo que consideran la fuente esencial de su legitimidad. Lo que permite aprehender a la vez su orientación real y la naturaleza de su poder interno -más allá de las ideologías profesadas o de estructuras aparentes. Así se pueden distinguir los parti-

dos esencialmente dirigidos hacia los notables, los que miran prioritariamente hacia sus militantes y los que se fundan ante todo en sus electores" (6).

El "Cat-All Party" o partit de reunió també es definiu per Joan Marcet. Aquest autor afirma: "Alguns partits de masses han evolucionat, durant els darrers anys, cap a unes posicions moderades, que no provoquen conflictes en la col·lectivitat: en comptes d'agrupar un sector concret de la societat o de defensar uns interessos determinats, intenten de ser un pal de paller al voltant del qual es creï una reunió general de ciutadans".

"Aquest tipus de partit apareix en les societats desenvolupades, en les quals l'elevat nivell de vida i els eficients sistemes de seguretat social contribueixen a desdibuixar les divisions ideològiques".

"El Partit Social demòcrata Alemany (SPD) i el Partit socialdemòcrata Austríax (SPO), que han abandonat molts dels seus pressupostos ideològics -el marxisme- i es presenten com un partit que poden agrupar una gran majoria de la població, són uns exemples prou clars d'aquest tipus d'evolució. També cal citar el cas de la Democràcia Cristiana Alemanya (CDU), que, ja des de la seva fundació després de la segona guerra mundial, ha reduït la seva ideologia a uns valors comuns prou amplis i poc concrets per a poder reunir una majoria de la població" (7).

Tal com revela l'estructura sòcio-professional de l'equip dirigent d'Esquerra Republicana, aquest Partit no s'adreça a uns sectors o classe social, sinó que acull en el seu si tots els sectors i classes socials existents en el si de la societat. Esquerra Republicana té les característiques definidores d'un "Cat-All Party" o partit

de reunió. Aquest Partit engloba en el seu àmbit propie-
tariis rurals i urbans, homes de negocis, polítics amb
professions liberals: advocats, metges, escriptors, pe-
riodistes, artistes o altres; directores d'empresa, pro-
fessors, mestres, empleats, pagesos, obrers, etc. És a
dir, Esquerra Republicana no defensa una única classe
social en concret ni uns únics interessos socials deter-
minats, sinó que es presenta com un partit interclassis-
ta defensant sectors, classes i interessos socials diver-
sos.

Notes al Capítol III.-

- (1) Aquestes poblacions eren Barcelona, Sabadell, Badalona, Lleida, Terrassa, Tortosa, L'Hospitalet, Manresa, Reus, Tarragona, Mataró i Girona.
- (2) En aquesta mostra d'alcaldes ignorem si hi manca l'alcalde de Badalona elegit després del 12 d'abril de 1931, Josep Casas i Costa, per no haver arribat a conèixer la seva afiliació política.
- (3) Otto Kirchheimer: The Transformation of Western European Party System en Lapalombara, Mirou Weimer, Otto Kirchheimer: Political Parties and Political Development.- Princenton University Press.- Princenton (.J.). 1966, p. 184-188; citat a Jean Charlot: Los partidos políticos, ob. cit., p. 208 a 210
- (4) Sigmund Neuman: Toward a Comparative Study of Political Parties en Sigmund Neuman (editor): Modern Political Parties Approaches to Comparative Politics. Chicago University Press.- Chicago 1956, pp. 403 a 405, citat a Jean Charlot: Los partidos políticos, ob. cit., p. 202 a 203.
- (5) Jean Charlot: Le Phénomène gaulliste.- Fayard.- Paris, 1970, pp. 63 a 85, citat a Jean Charlot: Los partidos políticos., p. 189.
- (6) Jean Charlot: Los partidos políticos, p. 190 i 191
- (7) Joan Marcet: Com és un partit polític?.- col.lecció La Rambla número 5. Edicions 62.- Barcelona, 1978, p. 50 i 51.

IV.- L'ESTRUCTURA DEL PARTIT: LES SECCIONS AUTÒNOMES.

1. L'ORGANITZACIÓ DE LES JOVENTUTS: LA JOVENTUT D'ESQUERRA ESTAT CATALÀ.

L'organització de les joventuts en el si d'Esquerra Republicana es féu fonamentalment mitjançant la Joventut d'Esquerra Estat Català. La J.E.R.E.C. s'organitzava en el marc d'entitats afectes al sector d'Estat Català, i l'organització de joventuts en el si d'entitats que no fossin les abans esmentades estava també subjecte al sector d'Estat Català. La única excepció a aquesta regla fou la creació de la Joventut Esquerrista durant l'any 1933, joventut afecte al grup de "L'Opinió", i que després ho passaria a ser del P.N.R.E. (1).

El sector d'Estat Català emmarcat en el si d'Esquerra Republicana tenia un doble nivell organitzatiu. D'una banda, diverses entitats d'Esquerra Republicana que portaven el nom d'Estat Català; de l'altra, l'organització en escamots, -grups poc nombrosos, armats, i que portaven a terme accions concretes-. Aquesta organització en escamots existí durant una bona part de la Segona República, fins que en desembre de 1933, en el primer Congrés Nacional extraordinari de les J.E.R.E.C., aquestes decidien dissoldre condicionalment dites organitzacions de xoc.

Josep Dencàs, president de les J.E.R.E.C., en les sessions del primer Congrés extraordinari d'aquestes, justificava d'aquesta manera l'origen dels escamots i la seva actuació. Així, afirmava: "Heu de recordar que hi hagué un moment que l'Esquerra es va creure impossibilitada de celebrar actes públics, perquè la F.A.I. va prendre

el costum de pertorbar-los. Fou aleshores quan les jovenuts del partit es decidiren a crear uns organismes de xoc. Vingué després una vaga de pertorbació, que fou qualificada per tothom d'atemptat contra la vida de Barcelona -la dels tramvies-; els grups de xoc actuaren novament a benefici de la ciutat. Després seguiren actuant fins que ha vingut el moment que els escamots han estat el blanc de totes les ires i les censures de tots els partits. Amb el temps hom veurà com és de considerable aquesta obra, fins al punt que, en l'actualitat, i gràcies als escamots, ja funcionen en algunes fàbriques, sindicats independents allunyats de la disciplina de la F.A.I., tasca que s'hauria anat intensificant, de no haver vingut la mort d'aquests grups patriòtics. No passaràn gaires setmanes, potser no passaràn dies que tot Barcelona s'adonarà de la falta que fan els escamots". (2).

Durant l'any 1931 ja hem trovat la formació d'algunes entitats d'Esquerra Republicana afectes al sector d'Estat Català. Aquestes foren: El Casal Català de l'Esquerra de l'Eixampla (Estat Català) que va inaugurar-se el 22 de juny de 1931 (3); el Casal d'Esquerra Estat Català (Baixada de Sta. Eulàlia, núm. 3), que va inaugurar-se el 23 de juliol de 1931 (4); Joventut d'Esquerra Estat Català del Centre Republicà Català del Districte V (carrer Hospital, 110 i 112), constituïda l'agost de 1931 (5); Joventut d'Esquerra d'Estat Català del Centre Català d'Esquerra de Sabadell, constituïda en setembre de 1931 (6); Joventut d'Esquerra d'Estat Català de l'Ateneu Obrer d'Esquerra Republicana del districte VI, constituïda en novembre de 1931 (7); Joventut d'Esquerra d'Estat Català de l'Ateneu Republicà de Gràcia, constituïda en novembre de 1931 (8).

D'altra banda, durant 1932 hem trovat la formació d'altres entitats i joventuts d'Esquerra Republicana afectes al sector d'Estat Català. Aquestes foren: Casal d'Esquerra d'Estat Català de Santa Coloma de Gramanet, constituït en març de 1932 (9); Joventut d'Esquerra Estat Català (secció andreuena), constituïda en març de 1932 (10); Casal d'Esquerra Estat Català de Gràcia, constituït en juny de 1932 (11); Casal d'Esquerra Estat Català del districte II, constituït en maig de 1932 (11), Centre d'Esquerra Estat Català de Vilanova i La Geltrú, constituït en maig de 1932 (13), Joventut d'Estat Català del Casal Federal del Guinardó (14).

El 31 de març de 1933, Josep Dencàs, president de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, féu una allocució pel micròfon de Ràdio Barcelona, i entre altres temes, tractà del perquè s'havia conservat el nom d'Estat Català dins Esquerra Republicana, malgrat haver-se fos aquesta organització amb altres en el si d'aquest Partit. D'aquesta manera, Josep Dencàs, afirmava: "Ara, vull dir-vos perquè hem servat amb entusiasme el nom d'Estat Català. Hem servat aquest gloriós nom com una flama ideològica. El fet d'Estat Català que va aparellat del nostre estimat cabdill Francesc Macià i encara que en una cosa també molt ideològica de Prats de Molló, que encara que hagués estat una gesta irrealitzable per una qüestió de patriotisme n'haurien de fer una cosa èpica que servis d'exemple a Catalunya. Un grup de joves amb un profund romanticisme intentava alliberar la nostra terra, gesta que, per pueril que fos, cal que serveixi d'exemple als homes d'ara i a les generacions futures".

"(...) Aquella gesta en la qual s'hi engrandeix i s'hi auriola la figura del nostre cabdill Francesc Macià.

no fou altra cosa que la prova que les nostres joventuts estaven posseïdes d'una flama i d'un esperit profundament romàntics".

"Cal que nosaltres hi ajuntem el foc i el caliu de la nostra joventut, que hi ajuntem el nostre esperit per fer-la romàntica, però profundament humana". (15).

L'actuació de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català durant tot l'any 1933 fou veritablement polèmica. Aquesta conducta de les J.E.R.E.C. fou constantment denunciada pel sector del grup de "L'Opinió", -tradicionalment enfrontat al sector de l'Estat Català-, i pel Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, després d'ésser constituït; però també fou tota l'opinió pública catalana que féu càrrecs diversos a l'actuació de les J.E.R.E.C. Tot això portà a que durant tot l'any 1933, els diversos sectors de la vida pública catalana parlessin de les J.E.R.E.C. com una organització de tipus feixista. Així, doncs, quins foren aquests esdeveniments que conduïren a aquest estat d'opinió? Recordarem els més importants: A les vagues generals de transports urbans convocades per la F.A.I. a l'abril i desembre de 1933, els elements de les J.E.R.E.C. actuaren com a trenca-vagues i feren circular els vehicles. A més, el desembre de 1933, Miquel Badia, acompanyat del confident Viriat Milanès, i fent-se passar per policies, detingueren en els seus domicilis els militants de la F.A.I., -Enric Grant i Pérez Escudero- Els conduïren, interrogaren i reteniren al Casal d'Esquerra Estat Català del carrer Viladomat. Aquest afer no quedà mai esclarit davant l'opinió pública. D'altra banda, el dia 22 d'octubre, se celebraren les jornades atlètiques de les J.E.R.E.C. a l'Estadi de Montjuïc, seguides d'una desfilada militar d'aquestes Joventuts pel recinte de

Montjuïc. Aquest fet va provocar un viu debat en el Parlament de Catalunya, en la sessió de 24 d'octubre, arran d'una pregunta del diputat Joan Lluhí i Vallescà, sobre el tema del feixisme de les J.E.R.E.C. A més, en la sessió municipal de 27 d'octubre, les minories consistorials de la Lliga Catalana, el Partit Radical i el P.N.R.E. aprovaren una proposició de censura per les Jornades de les J.E.R.C. a l'Estadi de Montjuïc. D'altra banda, en aquestes mateixes dates, -el 24 d'octubre-, un escamot de les J.E.R.C. assaltà la impremta N.A.G.S.A., editora del setmanari "El Bé Negre" destruint part del material i maquinària. A més a més, el 27 d'octubre, un altre escamot de les J.E.R.E.C. provocà un incident amb un redactor de "La Veu de Catalunya" al Palau de la Generalitat.

D'aquesta manera, tot aquest seguit d'esdeveniments provocà l'estat d'opinió a la vida política catalana respecte a la conducta de les J.E.R.E.C. abans esmentada. Però, d'altra banda, aquesta organització canviaria també lleugerament la seva orientació. Així doncs, per al dia 3 de desembre de 1933, es convocà una Assemblea Nacional extraordinària de les J.E.R.E.C., en la qual es decidiria una nova estructuració d'aquestes Joventuts. Aquesta seria: es va determinar dissoldre els grups de xoc, però, amb la condició que, si un dia perillesin les llibertats de Catalunya, aquests serien reorganitzats ràpidament per tal de defensar-les.

El tema que es planteja en aquest moment és el de jutjar si l'organització i estructura de les J.E.R.E.C. durant l'any 1933 en escamots, i la seva actuació com a forces de xoc corresponia o no a una organització de tipus feixista. D'aquesta manera, es pot induir la hipòtesi que l'organització, estructura i actuació de les

J.E.R.E.C. durant l'any 1933 tenia algunes característiques pròpies d'un partit feixista, sense que es pugui afirmar que era una organització estrictament feixista. El que es pot exposar és que tant una part de la seva organització com els seus mètodes d'actuació -l'acció directa-, eren propis de les organitzacions feixistes.

Una part de l'organització de les J.E.R.E.C. durant una bona part de la Segona República, fins al desembre de 1933, fou en escamots, en forces de xoc, grups poc nombrosos, armats, i que portaven a terme accions concretes. Aquest element de base d'enquadrament de la militància, l'escamot, és paral·lel a la milícia tal com la defineix M. Duverger. Així, afirma: "la ruptura entre los partidos políticos y la acción electoral y parlamentaria es todavía más clara en los que han tomado como base la milicia: especie de ejército privado, cuyos miembros están organizados militarmente, sometidos a la misma disciplina y al mismo entrenamiento que los soldados, revestidos como ellos de uniformes e insignias, capaces como ellos de desfilar en orden armónico, precedidos de música y bandera, aptos como ellos para combatir a un adversario por las armas y la lucha física. Pero sus miembros siguen siendo civiles; salvo excepción, no son movilizados permanentemente ni mantenidos por la organización: sólo están sujetos a reuniones y ejercicios muy frecuentes. Deben estar listos siempre para estar a la disposición de sus jefes. Se distinguen entre ellos dos categorías: unos constituyen una especie de ejército activo y otros una simple "reserva" (...). El carácter militar de la milicia no aparece sólo en su composición, sino también en su estructura. Esta descansa en grupos de base muy pequeños, que se aglomeran en pirámides para formar unida-

des cada vez mayores" (16). Aquestes característiques donades per a les milícies les tenien també els escamots de les J.E.R.E.C. La seva organització era paramilitar: estaven sotmesos a una mateixa disciplina única, a entrenaments, desfilaven uniformats, empraven mètodes d'acció directa i concreta, l'estructura és en grups de base molt petits.

En aquest mateix sentit es pronuncia Arthur Rosenberg: "Las tropas de choque del tipo fascista no parecen cuadrar con ninguna de las posibilidades de la lucha política normal. Su existencia es una prueba de la falta de concordia nacional, pero no equivale a la guerra civil declarada. (...) Para la lucha contra esa oposición, el Gobierno y las clases dominantes no movilizan el poder regular y normal, sino unas huestes voluntarias reclutadas entre la masa popular, que atacan, maltratan o asesinan a todas las personas no gratas, destruyen o saquean sus pertenencias, levantan una oleada de violencia y terror, todo ello a fin de ahogar cualquier oposición". (17).

A més a més, Otto Bauer dóna també les següents característiques de les milícies feixistes: "Fueron estas células primordiales (milicias) del fascismo las que desarrollaron su ideología general. Como producto de la guerra, se trata de una ideología militarista sobre todo: exige la disciplina de las masas frente a la autoridad de mando de sus jefes. Es absolutamente contraria al derecho de autodeterminación de las masas, a las que considera llamadas únicamente a obedecer; por consiguiente, es enemiga de la democracia. Desprecia el afán "burgués" de paz, bienestar y comodidad, propio de la vida civil, y le opone un ideario vital "heroico". Está animada del

nacionalismo que la guerra contribuyó a exacerbar" (18).

Malgrat que les J.E.R.E.C. fins a l'any 1933 tinguessin com a base l'enquadrament de la militància els escamots, unes milícies, unes forces de xoc, aquests element no era l'únic. Les J.E.R.E.C., durant aquest període, compartien les unitats d'enquadrament de la militància entre les entitats i els escamots. D'aquesta mateixa manera es pronuncia, M. Duverger: "Jamás ningún partido político ha estado compuesto exclusivamente sobre la base de la milicia. Al lado de las Secciones de Asalto, se encontraban en el Partido Nacional-Socialista Alemán células de empresas y secciones de tipo clásico; (...). Por otra parte, casi todos los partidos son llevados a constituir milicias más o menos embrionarias, cuando quieren mantener el orden en sus reuniones y proteger a sus partidarios. Esto no impide considerar a la milicia como el elemento de base elemental de algunos partidos, mientras que en otros desempeña un papel muy secundario y muy "borrado". (...). Igualmente, un partido con base miliciana puede comprender también una red de secciones y de células, sin perder su originalidad. La distinción de los partidos a base de comités, partidos a base de secciones, partidos a base de células, partidos a base de milicias, descansa en su elemento constitutivo fundamental, sin pretender que sea exclusivo. No es incluso necesario que ese elemento agrupe a la mayoría numérica de los miembros del partido" (19).

Malgrat tot, M. Duverger remarca que les milícies, com a elements de base d'enquadrament de la militància, són una creació del moviment i de l'organització feixista. Així, afirma: "Como la célula es una invención comunista, la milicia es una creación fascista. Corresponde,

en primer lugar, a la doctrina del fascismo, a esa mezcla de Sorel, de Maurras y de Pareto, que afirma el predominio de las élites, de las minorías actuantes, y la necesidad de la violencia para permitirles conquistar y conservar el poder: la milicia organiza esas minorías y les da los medios de acción violenta. Se explica también por la estructura social del fascismo, instrumento de la burguesía y de las clases medias para impedir el dominio de las clases populares, oponiendo la fuerza de las armas al poder de las masas" (20).

L'altra concepte de ideologia feixista que es trova en les J.E.R.E.C. és la referència directa a un líder. No és solament la relació de les J.E.R.E.C. amb els seus caps directes Josep Dencàs i Miquel Badia, sinó també el paper que exercia Francesc Macià com a cap en última instància del sector de l'Estat Català i com a figura carismàtica de tot el nacionalisme català del qual en seria hereu Esquerra Republicana. A més, també recollien de la ideologia feixista una triple estructura social: el líder, l'élite social i les masses. Aquesta elite social situada en el centre, entre el líder i les masses complia la funció social de salvaguardar els principis teòrics d'aquest moviment social, era la minoria encarregada de preservar els principis teòrics i pràctics del Partit enfront dels enemics. Els escamots de les J.E.R.E.C. eren aquella elite social, aquella minoria dins del Partit, necessària per guardar a Esquerra Republicana dels atacs dels enemics i per tutelar, d'altra banda, les llibertats nacionals de Catalunya de qualsevol agressió a aquestes.

Dits conceptes teòrics de la ideologia feixista de líder, elite social i masses els explicita George H. Sa-

bine: "Los conceptos del líder social y el "principio de la jefatura" eran considerados como los términos políticos correlativos de la teoría biológica de la raza. (...). En el centro se encuentra el líder, rodeado por sus seguidores inmediatos y, al margen, la gran masa de individuos indistintos a los cuales guía. La teoría nacionalsocialista de la sociedad y la política incluía, así, tres elementos: las masas, la clase dominantes o élite y el líder. (...). La teoría nacionalsocialista distinguía de las masas, que simplemente siguen y aportan el peso y la fuerza del movimiento, a la clase dirigente y gobernante o élite, la aristocracia natural, que aporta la inteligencia y la dirección. (...). La selección de la élite es, pues, un proceso natural. Representaba al pueblo simplemente porque encarna más clara y explícitamente su voluntad interna de poder. (...). A la cabeza de la élite nacionalsocialista está el líder, en cuyo nombre se hace todo, al que se le considera "responsable" de todo, pero cuyos actos no pueden ser criticados jamás. La relación del líder con el Volk era esencialmente mística o irracional. Era lo que Max Weber llamó "carismática", lo que podrá expresarse menos académicamente diciendo que el líder era una especie de mascota, la "suerte" del movimiento. (...). Es el genio o el héroe, concebido como el hombre de raza pura. En el lenguaje florido que parece adecuado a la idea, el líder "se levanta hacia el cielo, como un árbol majestuoso, alimentado por miles y miles de raíces". Es "la suma viviente de todas las almas anónimas que tienden al mismo fin". (...). El líder no es ni un intelectual ni un teórico, sino un psicólogo práctico y un organizador -un psicólogo para conocer los métodos mediante los cuales

puede atraer al mayor número de adherentes pasivos, un organizador para poder construir un núcleo compacto de seguidores y consolidar sus conquistas" (21).

En aquest mateix sentit es pronunciava Herbert Marcuse: "Esta imagen se sublima hasta la visión del caudillo carismático, cuyo caudillaje no necesita justificar a dónde conduce, porque su simple presencia es su propia "demostración" y debe aceptarse como una gracia inmerecida" (22).

En la societat catalana de l'any 1933 i en el si de la classe o de les classes dominants no hi existia una opinió unànime respecte als escamots com a forces de xoc, ja fos en un sentit o en un altra; existien divergències d'opinió en el si de la classe dominant respecte a l'organització i actuació dels escamots de les J.E.R.E.C. Respecte a aquest tema i situació es pronuncia Arthur Rosenberg: "No es en absoluto necesario que toda la clase dominante esté de acuerdo, en un momento dado, con las tropas de choque y sus métodos. Normalmente habrá divergencias de opinión. La tendencia liberal de la burguesía, así como ciertos conservadores estrictamente autoritarios, reprobarán las escuadras de choque y los métodos del fascismo" (23).

En aquest tema es pot concloure que tant l'organització i estructura de les J.E.R.E.C. en escamots, com la seva actuació com a forces de xoc durant l'any 1933, tingué algunes característiques pròpies d'una organització o partit feixista, sense arribar a ser una organització estrictament feixista. Aquestes característiques que esmentàvem eren les següents: una part de l'organització de les J.E.R.E.C. era en escamots -forces de xoc-, grup poc nombrosos, armats i que portaven a terme accio

directes i concretes. Aquesta organització en escamots és paral·lela a la d'aquells partits que tenen com a element de base d'enquadrament de la militància a la milícia, pròpia dels partits de tipus feixista. Aquesta organització de les J.E.R.E.C. en escamots -milícies- coexistis amb l'organització d'entitats de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català. També era característica pròpia d'una organització feixista els mètodes d'actuació de les J.E.R.E.C. que consistien en l'acció directa. Una altra característica feixista era la referència directa que feien a un líder del moviment: aquests podien ser els caps de les J.E.R.E.C. -Josep Dencàs i Miquel Badia-, o de forma més preeminent el cap del sector de l'Estat Català, Francesc Macià. Una darrera característica feixista que conservaven era l'estructuració de la societat en una triple estructura social: el líder, l'élite social i les masses. Aquesta élite social estava composta pels escamots de les J.E.R.E.C., i en el si de la societat complien una funció molt concreta de salvaguarda dels principis del partit d'Esquerra Republicana i de les llibertats nacionals de Catalunya.

L'abril de 1933, les Joventuts d'Esquerra Estat Català van projectar portar a terme una nova reorganització en el seus rengles i donar a aquests una nova empena. Per això, van publicar a "La Humanitat" una nota en la qual fixaven els termes i el sentit d'aquesta reorganització. Dita nota assenyalava: "Les Joventuts d'Esquerra Estat Català es disposen a imprimir un major impuls a les seves diverses seccions, i és per això que els senzills comitès que actuaven en qualitat d'executors de funcions delegades seran transformats en comitès efectius elegits lliurement pels que pertanyien a les Joven-

tuts. Per tal de fer-ho possible i amb el fi de distribuir els militants segons les seves aptituds i segons les seves preferències, a la manera de les altes institucions culturals, caldrà que cadascun d'ells s'inscriuï a la secció que més consoni amb les pròpies inclinacions".

"Es podrà pertànyer a més d'una secció; no es podrà actuar, però, en una secció en la qual prèviament no s'hi hagi inscrit un".

"Cultura del cos i cultura de l'esperit; aquest és el lema de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català. I per a desenvolupar-lo amb el màxim d'eficàcia es descomposaran en dues branques, i aquestes en una sèrie de seccions".

"Les dues branques previstes seran regides cadascuna per un Comitè, elegit d'acord amb els Estatuts de la branca corresponent".

"Encara que el nom no s'ajustarà massa exactament a l'abast de cada branca, per tal de donar una idea el més acostada possible a allò que es vol significar, les dues branques es denominaran així: Seccióportiva, l'una, i Secció de Cultura, l'altra"

"La Secció de Cultura se subdividirà com segueix: "Arts i Oficis en general", "Literatura i teatre", "Música i dansa", "Estudis polítics, econòmics i socials" i "Ciències pròpiament dites".

"Hom convoca totes les Joventuts d'Esquerra i tots aquells militants del partit que vegin la seva vocació representada en alguna de les subdivisions que assenyalen, a l'assemblea que tindrà lloc dimecres vinent, dia 12 d'abril, a les deu de la vetlla, al Casal d'Esquerra d'Estat Català, carrer de Corts, 627, amb la celebració

de la qual quedarà constituïda, segons les orientacions fixades, la Secció de Cultura de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català" (24).

D'altra banda, seguint aquest moviment impulsor de les J.E.R.E.C., el 13 de maig, es celebrà una reunió al Casal d'Esquerra d'Estat Català (Corts Catalanes, 627) per tal d'estudiar la nova estructura a donar a la branca de cultura intel.lectual d'aquesta organització. (25)

A més, el 24 d'abril es va celebrar una reunió dels estudiants d'Esquerra d'Estat Català, a l'estatge provisional de les Joventuts d'Esquerra Estat Català (Corts Catalanes, 627, pral), amb la finalitat de deixar definitivament constituïda l'esmentada entitat (26). Dins d'aquesta organització, hi existia també una Secció Universitària (27).

El periòdic "Som!", periòdic portaveu de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, en el seu número 1, del 18 d'octubre de 1933, publicava un article del seu president, Josep Dencàs (28), titulat "Què és la Joventut d'Esquerra Estat Català?" en el qual definia explícitament les característiques d'aquesta organització i el seu ideari fonamental. Així, remarcava: "La Joventut d'Esquerra Estat Català" encaixada perfectament dins la disciplina d'Esquerra Republicana, accepta en la seva totalitat els principis bàsics d'aquest partit i acata les ordres que emanen dels seus òrgans dirigents".

"Per la seva qualitat i per raons de caire biològic la Joventut representa dins del partit la part més avançada, la més vibrant i de sentit heroic. Dins del programa d'Esquerra la totalitat del qual accepta, hi ha dos punts que defensa en el seu sentit maximalista. Són aquests: nacionalisme i obrerisme".

"Quant al nacionalisme, malda per la llibertat total de la nostra terra per a després federar-se lliurament amb els altres pobles d'Ibèria. No assenten aquest desig damunt el record i l'enyorança de gestes passades que dormen dins la tomba oberta de la història ni determina les seves actituds els sentiments alimentats pel nostre folklore; sinó que encamina tota la seva actuació a estructurar una Catalunya lliure, amb tots aquells avenços de caire social i polític que cal infondre en la Constitució Catalana; i tot conceptuant com a coses inseparables, el fet de la llibertat col·lectiva del nostre poble amb el fet de les plenes llibertats socials, individuals i polítiques".

"Aquest és el sentit del nacionalisme de la Joventut d'Esquerra Estat Català que s'adiu perfectament amb un dels principis bàsics d'Esquerra Republicana".

"En l'ordre social, estima i defensa les reivindicacions de caire obrerista, però dins d'un marge d'elasticitat adaptable a les circumstàncies de cada moment, que li ho permet el fet de no restar reclosa dins els límits dogmàtics del marxisme o bé dins de les normes tancades de l'individualisme absolut; sinó que, bo i respectant aquestes doctrines, tot emprant a cada moment aquelles solucions -entrin o no dins aquells dogmes- que més encaixin amb les circumstàncies del temps i el nostre peculiaríssim caire radical".

"La Joventut d'Esquerra Estat Català entén com la millor tàctica aquella que en cada moment por afavorir la classe obrera per tal de fer possible l'aconseguir el màxim nombre de reivindicacions".

"Som en uns moments crítics de la història econòmica dels pobles; moments en els quals podem afirmar que s'es

tan trasbalsant les normes i els sistemes econòmics, però sense que es besllumi ni ningú pugui afirmar quin ha d'ésser en l'esdevenidor no gaire llunyà el nou sistema a implantar".

"I per tot això, ens dirigim a la joventut, per ésser la part més viva, entusiasta i abnegada del nostre poble, i que per trobar-se encara en període de formació espiritual, podem emmotllar-li en el fons de la seva ànima aquests sentiments de nacionalisme i obrerisme dins d'un profund sentit esquerrista". (29).

A més, d'aquest mateix número de "Som!" cal destacar també una crida-manifest "A les Joventuts intel·lectuals Catalanistes i d'Esquerra" (30) en la qual es remarcava com havien d'incidir aquestes en l'obra del Govern de Catalunya. Així, afirmava: "En aquests moments, decisius per la consolidació de les primeres llibertats de Catalunya i per l'assoliment de totes les altres, cal que el nostre Govern tingui al seu costat, amb una forta unitat d'esperit i d'actuació, les Joventuts intel·lectuals catalanistes i d'esquerra, de Catalunya".

"Són les nostres Joventuts intel·lectuals, així aplegades, les que poden sentir al Govern, en la seva obra de cada dia, un estímul exigent de superació i rebre'n, per la seva banda, un alt sentit de responsabilitat i dels seus deures".

"Per actuar en funcions d'Estat en tots els organismes, cal al nostre Govern, després de traspassats totalment els serveis, la col.laboració de l'aptitud, però també la col.laboració de l'adhesió lleial a l'obra i als homes".

"Si ha estat l'obra dels intel·lectuals el primer estímul de la nostra renaixença, han de voler les joven-

tuts intel·lectuals catalanes en aquesta hora de recobrament nacional, la responsabilitat i també la glòria de servir a Catalunya des del lloc que s'han guanyat tots els intel·lectuals del món". (31).

D'altra banda, en aquest número de "Som!" de 18 d'octubre, Roc. F. Deas en l'article intítular "Engrunes del nostre ideari" (32) definia els principis programàtics principals de les J.E.R.E.C. que coincidien amb aquells definits per Esquerra Republicana. Així, respecte a l'estructuració general de l'Estat definia una estructura federal de tots els pobles de la Península Ibèrica; Quant a la qüestió nacional, es mostraven partidaris i defensors de la llibertat de Catalunya; en el marc de la política social, raonaven la llibertat de l'home com a cèl·lula social, la fusió de totes les classes socials existents en una de sola: "la classe dels homes que treballen", el deure de sindicació per a tots els treballadors, i la necessitat de participació i intervenció del ciutadà a la vida pública com el camí més legal, humà i net d'accedir els treballadors a la tasca del Govern; quant a política cultural, definien l'estructuració d'"escoles complementàries del treball, connectades als Sindicats"; i respecte a la política econòmica, es pronunciaven per impulsar les cooperatives de consum i les cooperatives o sindicats de producció.

D'aquesta manera, Roc. F. Deas, en el seu article es pronunciava així: "Som aimants fervents de la Llibertat; sospirem per la del Nostre Poble, avui tot just en els seus inicis. Maldarem per tal de conseguir-la plenament. Llibertat en el seu sentit únic, tot començant per la que correspon a l'Home, cèl·lula de la Societat, i tot extenent-la als altres organismes que la completen. Par-

tim de la base, o sigui de baix a dalt (...)"

"Volem agrupar dins d'una àmplia organització federal, tots els territoris de Llengua i Cultura catalanes, amb la finalitat d'unificar el Nostre Verb per tal d'incorporar-lo oficialment a l'estadi de les discussions humanes".

"No refusem d'acoblar-nos, per mitjà d'un pacte federal, amb els altres pobles, tot el contrari; entenem convenient per a aquelles coses que ens siguin comunes, la intel·ligència cordial amb els Pobles de la Península Ibèrica: que sigui, però, per la voluntat expressa de cada poble patentitzada per mitjà d'un plebiscit".

"Aspirem a fondre totes les classes existents, dins d'una sola classe: la classe dels homes que treballen, als qual correspon en virtut del seu treball, el fruit de la seva producció".

"Prediquem als nostres treballadors que tenen el deu re de sindicar-se; però que el fet de sindicar-se ha d'ésser fruit de llur pròpia voluntat, mai d'una imposició".

"(...) Entenem que cal impulsar les cooperatives de consum, no per a crear-se "primes" i esdevenir petits burgesos, sinó per abaratir els productes tot anul·lant els xucladors intermediaris. Sota aquesta conveniència volem esforçar-nos en la creació de cooperatives o sindicats de producció i enllarçar-los amb els de consum, organismes que podrien esdevenir la base de la futura Societat".

"Per tal d'arribar, en aquest aspecte, a realitat tangibles, calen obrers capacitats i amb cultura suficient; volem emprendre, doncs, una acció encaminada a establir escoles lliures complementàries del treball,

conectades als Sindicats".

"Com a ciutadà, tot home ve obligat a interessar-se per la marxa del negoci públic; no sols per a interessar-s'hi sinó per tal d'intervenir-hi, car són coses que afecten el nostre viure i les seves dificultats; i com que la massa dels homes que treballen és la més nombrosa, aquest és el camí més legal, més humà, més net, més expedit per a fer venir a les mans dels més el Govern que fins fa poc havia acaparat la concupiscència d'uns pocs; el poder d'on han de sorgir les lleis que regulin la vida de l'home d'acord amb les necessitats naturals" (33).

Fins a l'any 1933, les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català tenien un doble nivell organitzatiu. D'una banda, les diverses entitats d'Esquerra Republicana que portaven el nom d'Estat Català; de l'altra, l'organització en escamots, en forces de xoc -organitzacions de poc nombre de persones, armades, i que portaven a terme accions concretes-.

Així, doncs, les Joventuts d'Esquerra Estat Català van convocar Assemblea Nacional extraordinària, per al dia 3 de desembre, en el local del Casal d'Esquerra Estat Català (carrer Corts Catalanes, 627, pral), amb el següent ordre del dia: Orientació de les diferents seccions que formen les Joventuts d'Esquerra Estat Català. Precs i preguntes (34). Així, l'objectiu principal d'aquesta assemblea consistia a prendre acords sobre la situació de les joventuts organitzades en grups de xoc, després dels darrers esdeveniments socials i polítics.

Abans de la constitució de l'Assemblea, es reuniren tots els delegats i es procedí a la identificació de credencials i al recompte d'assistents i afiliats. Estaven

presentats a l'Assemblea fins a 500 delegats, que representaven a més de 9.000 afiliats (35).

Presidí l'Assemblea Josep Dencàs, que fou, a més a més, el primer orador que va prendre la paraula. En el seu discurs, elogià la tasca acomplerta al servei de Catalunya per les Joventuts d'Esquerra Estat Català, i exposà les raons que tenien per a dissoldre-les en tant que força de xoc. Féu moltes consideracions sobre la visió que es tenia del que han d'ésser en el futur, les Joventuts d'Esquerra Estat Català, sempre a punt d'anar a la lluita quan es tracti de defensar les llibertats de Catalunya i la República. Acabà fent un acte de ferma adhesió al President Francesc Macià (36).

El segon parlament va córrer a càrrec de Jaume Aiguader, que digué que acceptava la decisió que prenia les Joventuts d'Esquerra Estat Català, de dissoldre els grups de xoc, elogiant la tasca que havien realitzat en els moments de més perill, i acabà afermant-se en l'esperança que les Joventuts d'Esquerra Estat Català sempre que calgui sabran estar en el seu lloc en defensa de la llibertat (37).

A continuació, el secretari d'aquesta entitat, Miquel Badia, va llegir la següent proposició: "Els sots-signants, tenint en compte que Esquerra Republicana de Catalunya ja fa molt de temps que no ha estat atacada per procediments d'acció directa, proposen a l'Assemblea la dissolució dels grups de xoc de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, fent, però, avinent que esperen dels individus que les integren una absoluta fidelitat als principis nacionalistes i d'Esquerra que sempre els havien guiat, i que si un dia les llibertats de Catalunya estiguessin en perill, es reorganitzarien ràpidament

per defensar-les. Barcelona, 3 de desembre de 1933". Aquesta proposició anava signada per Miquel Badia, Carles Duran, Castanyon Roch, Josep Badia, Maranges, Tubau i Josep Mensa (38).

Després de llegida aquesta proposició, Miquel Badia passà a defensar-la com a cap dels escamots. Explicà el que els escamots havien fet per Catalunya, referint-se a la vaga de tramvies del mes d'abril i de l'actual de desembre. Glossà els diferents aspectes de l'obra portada a terme pels escamots, fent un elogi dels que fins ara n'havien estat per l'esforç i l'entusiasme que hi havien dut i per l'esperit de sacrifici que havien demostrat en tot moment. I acabà dient: "Nosaltres encara que ens dissolguem com a força de xoc, sempre que Catalunya necessiti homes i vides per a la seva defensa no hi mancarà cap de nosaltres" (39). Acabat aquest parlament, s'aprovà la proposició per unanimitat de tota l'Assemblea (40).

A continuació, es donà compte de la nova estructuració de les J.E.R.E.C., i es passà a la votació de les candidatures, que foren aprovades per unanimitat. Aquestes eren: Comitè Executiu: president, Josep Dencàs; vocals: Ventura Gassol, Jaume Aiguader, Jaume Creus i Roc Boronat.

Comitè Esportiu: president, Josep Canudes; vocals, Josep Badia, Cunyat i Tugues.

Comitè de cultura: president, Joan Puig i Ferrer; vocals, Jaume Vâchier i J.M. Francès.

Comitè de Propaganda: president, Joan B. Soler i Bru; vocals, Jaume Vâchier i E. Lluelles.

Comitè Pro Premsa: president, Hilari Salvadó; secretari, Jaume Anton Aiguader i un per cada districte (41).

En darrer terme, va prendre la paraula Ventura Gassol per glossar l'alt exemple que representava el gest que feien les Joventuts d'Esquerra Estat Català, dissolent-se com a grups de xoc en el moment de la seva plenitud. Féu consideracions sobre els moments històrics que vivien Catalunya i la República, explicà la idea que aquesta dissolució creava més responsabilitats de combat en tots els militants de l'Esquerra Republicana de Catalunya i exhortà les Joventuts que visquessin alerta i disposats a la defensa de les llibertats de Catalunya i de la República. Acabà el discurs trametent una salutació a Francesc Macià, a les Joventuts i dient a l'Assemblea: "Trameté al President el jurament que fem tots a peu dret i amb la mà damunt del cor, que sempre serem catalanistes i esquerrans i que no el deixarem mai, fidels sempre a la seva veu en la defensa de Catalunya" (42).

Amb motiu d'aquesta assemblea extraordinària de les J.E.R.E.C., "L'Opinió", seguint la seva estratègia d'oposició a la política d'Esquerra Republicana, i fonamentalment del sector d'Estat Català d'aquest Partit, i com a portaveu del P.N.R.E., publicava un article en el qual criticava durament les decisions d'aquesta assemblea, de la manera següent: "'Oficialment", diumenge eren dissolts els escamots, que tant de mal han fet a l'Esquerra, i que tant han contribuït al triomf de la Lliga, a Catalunya".

"No sabem si l'Esquerra aconseguirà enganyar els esquerrans catalans amb aquesta dissolució "Oficial". El més trist és veure com pretén enganyar-se ella mateixa".

"Hem dit que l'Esquerra morirà a causa dels escamots i no en podem rectificar res".

"Diuen: "Els escamots es dissolen "com a forces de

xoc", i continuaran actuant en el terreny esportiu i cultural".

"Tot això és literatura. No sabem de cap xoc dels escamots. Com a tal tropa de xoc, si ho eren, encara es tan verges d'actuar".

"Per què existien els escamots? Per a garantir que l'Esquerra podia celebrar els seus mítings sense que els interrompés ningú. Com han actuat? Anant a interrompre els mítings dels altres; apallissant diverses persones; assaltant la impremta N.A.G.S.A.; segrestant obrers en un Centre d'Estat Català i maltractant-los; impeding, pistola en mà, la celebració de reunions a Centres d'Esquerra que els semblaven poc afectes; provocant incidents amb la guàrdia de Seguretat i la d'Assalt; desfilant pels carrers en parada militar vestits d'uniforme; impeding el lliure exercici del sufragi valent-se de procediments renyits amb tota dignitat, com al carrer de Casp; arrencant els cartells electorals dels altres partits; agredint els fixadors de cartells que no fossin de l'Esquerra; fixant-ne, en canvi, d'altres en els quals la injúria, la calúmnia i la falsedat eren el text únic; exercint de pinxos a tot arreu" (43).

Arran d'aquesta dissolució de les J.E.R.E.C. com a forces de xoc, Josep Dencàs afirmava: "Comprendreu que mai no se n'està de satisfet després d'un enterrament. (...). Ens hem dissolt per pròpia voluntat, no pas per cap imposició. D'ara endavant, els elements que componen l'Esquerra han de saber que cadascun, des del seu lloc, té l'obligació moral de sortir a cada moment que calgui fer-ho, en defensa del partit, car ja no existeix l'organisme que d'una manera dessinteressada estava en-

carregat d'aquesta tasca. Aquest organisme ja és mort. (...). A la reunió de dissolució hi eren representats més de nou mil joves. I aquests joves s'aixecaran de nou amb el mateix esperit, si és que algun dia cal sortir en defensa de les llibertats de Catalunya" (44).

Després d'aquesta Assemblea Nacional extraordinària, -de 3 de desembre de 1933- en la qual les Joventuts d'Esquerra Estat Català es dissolien com a forces de xoc, i com a conseqüència de les noves orientacions donades a les J.E.R.E.C. en aquest Congrés, a partir de gener de 1934, aquesta organització continuà constituint una estructura de grups de Joventuts en els diversos districtes de Barcelona i en els municipis de Catalunya.

D'aquesta manera, en el marc del municipi de Barcelona, tenim notícia de la formació dels següents cercles de Joventuts: constitució de les J.E.R.E.C. del districte I, a l'estatge social de l'Ateneu Pi i Margall (Sant Telm, núm. 60), el dia 9 de febrer de 1934 (45); de les J.E.R.E.C. del districte III, a l'Ateneu Nacionalista Republicà de la Bonanova (Sant Gervasi, 103), el dia 3 d'abril (46); de les J.E.R.E.C. del districte IV, al Casal d'Esquerra Estat Català (Corts Catalanes, 627, pral), el 4 d'abril (47); de les J.E.R.E.C. del districte V, al Centre Republicà Català del Districte V (Car-me, 44, pral), el 27 de març (48); de les J.E.R.E.C. del districte VII, al Casal d'Esquerra Estat Català d'Hostafrancs (Consell de Cent, 33), el 5 d'abril (49); de les J.E.R.E.C. del districte IX, a l'Avenç Obrer Català (Plaça Comerç, 3. Sant Andreu), el 25 de gener (50); de les J.E.R.E.C. del districte X, a l'Agrupació d'Esquerra Republicana del Poblenou (Llull, 218), el 30 de març (51).

Seguint aquesta tendència de constitució de centres de les Joventuts d'Esquerra Estat Català als diversos districtes de Barcelona, el dia 7 d'abril es va celebrar una Assemblea de Consells de Districtes de Barcelona de les J.E.R.E.C., al Casal d'Esquerra Estat Català (Corts Catalanes, 627, pral) (52).

D'altra banda, als diversos municipis catalans, en aquestes dates, tenim notícia de la constitució dels següents grups de les Joventuts: de les J.E.R.E.C. d'Olot, a l'estatge social de Concentració d'Esquerra Republicana, el març de 1934 (53); de les J.E.R.E.C. d'Igualada, al Centre d'Esquerra Republicana, el dia 1 d'abril (54); de les J.E.R.E.C. de Vallès Oriental, a Mollet, el 19 de maig (55); i de les J.E.R.E.C. de Badalona (56). Malgrat tot, a partir de principis de 1934, l'organització de les Joventuts d'Esquerra Estat Català es va estendre per tot el territori català fins arribar a cobrir-lo tot, com es veurà més endavant.

La revolució d'octubre de 1934 va tenir importants conseqüències internes en el di d'Esquerra Republicana, resultat aquestes de judicar la conducta del Govern de la Generalitat, d'una banda, i de Josep Dencàs i Miquel Badia, de l'altra, durant els esdeveniments del 6 d'octubre. Com ja s'ha assenyalat anteriorment, durant aquestes jornades d'octubre, es va evidenciar fonamentalment un important enfrontament entre el sector d'Esquerra Republicana addicte a Lluís Companys i les J.E.R.E.C.

Però, aquests fets d'octubre de 1934 havien estat prou greus perquè no s'oblidessin amb facilitat. Així, en el Parlament de Catalunya, en la sessió de 5 de maig de 1936, es va produir un debat sobre els fets del 6 d'octubre, fruit d'una interpel·lació dels diputats Simó

Bofarull i Josep Dencàs. Lluís Companys va cloure aquest debat amb un important discurs en el qual es pronunciava sobre l'actuació del Govern de la Generalitat, d'una banda, i de Josep Dencàs, de l'altra. D'aquesta manera, en aquest parlament va jutjar amb duresa tant l'actuació de Josep Dencàs durant els esdeveniments del 6 d'octubre com la seva fugida per una clavaguera en rendir-se el Govern de la Generalitat i el posterior exili a França. (57).

Aquesta polèmica actuació de Josep Dencàs durant la revolució d'octubre de 1934 repercutiria en l'actitud que tindrien els diversos grups de les J.E.R.E.C. respecte a aquest problema, provocant això una escissió en el si de les Joventuts d'Esquerra Estat Català. Aquesta ruptura es va concretar en la convocatòria de dos congressos paral·lels de les J.E.R.E.C., en maig de 1936. El primer Congrés -21 i 24 de maig- era l'addicte a la persona de Josep Dencàs, dominava l'organisme del Consell Nacional de les Comarcals de les J.E.R.E.C., va ésser dissident respecte Esquerra Republicana, és a dir, es va separar del Partit; va decretar l'expulsió de les J.E.R.E.C. d'Antoni Ferramon, Jaume Vàchier, Jaume Miravittles, Gibert i Parera, alguns membres del Comitè Executiu en funcions de l'altre sector de les J.E.R.E.C.; i va declarar al Govern de la Generalitat traïdor al moviment del 6 d'octubre, excepció feta de Josep Dencàs.

El segon Congrés -27 i 28 de maig- era contrari a la persona i actuació de Josep Dencàs, dominava l'organisme de la Federació Comarcal de Barcelona de les J.E.R.E.C., va decidir l'expulsió de Josep Dencàs d'aquestes Joventuts, i respecte a la responsabilitat política del Govern de la Generalitat en els fets del 6

d'octubre no es va pronunciar per creure que dit Congrés només podia jutjar l'actuació dels homes que en aquella data militaven en els rengles de les J.E.R.E.C.

En aquest context, "La Humanitat" de 21 de maig, anunciava la celebració del Congrés Nacional de les Joventuts d'Esquerra Estat Català -del sector de les Joventuts adherit a Josep Dencàs- per aquest mateix dia, al local del C.A.D.C.I. A més, assenyalava que aquest acord fou ratificat pels membres del Consell Nacional de les Comarcals, i que les credencials podien retirar-se al Casal d'Esquerra Estat Català (carrer Girona núm. 3). (58). D'altra banda, en aquest mateix periòdic, hi havia una altra nota del Consell Comarcal de Barcelona de les Joventuts d'Esquerra Estat Català -del sector de les Joventuts d'Esquerra contrari a Josep Dencàs-, per la qual s'acordava ajonar la celebració del Congrés Nacional. A més, remarcava que tot intent de Congrés de les J.E.R.E.C. restava completament desautoritzat i seria considerat aquest acte com un cas d'indisciplina greu. (59).

D'aquesta manera, el sector de les J.E.R.E.C. contrari a Josep Dencàs, davant la convocatòria del Congrés de l'altra tendència de les Joventuts, va fer pública la següent nota, desautoritzant aquella assemblea: "Davant el cas d'indisciplina greu produït com a conseqüència de vulnerar l'acord pres per aquesta Federació Comarcal de Barcelona-ciutat de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, d'ajornar per uns dies la celebració del Congrés Nacional de les Joventuts convocat per al passat dia 21, reunida l'esmentada Federació Comarcal amb assistència de tots els delegats dels districtes de Barcelona, per unanimitat ha pres, entre altres, els següents

acords: 1.- Expulsar de la Federació Comarcal de Barcelona-ciutat de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, el Casal d'Esquerra Estat Català del districte IV (Girona, 3), com a indisciplinat greu, fent extensiva aquesta expulsió a tots els militants que actualment componen l'esmentat Casal. 2.- Que es considerarà igualment cas d'indisciplina greu aquells casals o fracció d'aquests, els militants dels quals no acatin les ordres emanades democràticament dels organismes legítims d'aquesta Federació Comarcal". (60).

L'altra nota d'aquest sector de les J.E.R.E.C. era la següent: "El Comitè Organitzador del Segon Congrés Nacional ordinari de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, que es celebrarà la setmana propera en els dies que oportunament s'especificaran, fa avinent a tots els militants de les Joventuts que no es deixin sorprendre la seva bona fe amb el Congrés faccions que uns individus pertanyents al Casal del Carrer de Girona núm 13 actualment expulsat de la disciplina Estat Català) intenten celebrar aquests dies, defensats per pretesos representants de certes comarques catalanes". (61).

D'altra banda, el sector de les J.E.R.E.C. adherit a la posició de Josep Dencàs no deixà de treure també una nota desqualificant totes aquelles publicades pel sector de les Joventuts contrari a Josep Dencàs i afirmant la legitimitat del seu Congrés. Així, aquesta deia: "El Còbrell Nacional de la Joventut d'Esquerra Estat Català surt al pas de la maniobra que volen portar a cap alguns dels membres que componen la direcció de la Comarcal de Barcelona-ciutat. Dita Comarcal no té ni la més mínima autoritat per a desautoritzar els acords presos als Plens Nacionals de la Joventut d'Esquerra Estat

Català. Per tant, diem, que la dita Comarcal pot prendre o no l'acord d'anar a la celebració del Congrés d'Estat Català, puix que totes les Comarcals són autònomes per a prendre les decisions que creguin convenientes, però que no té dita Comarcal cap autoritat per a anar a la celebració d'un nou Congrés i en aquest sentit el Consell Nacional els desautoritza i crida l'atenció les comarcals foranes perquè no sigui sorpresa llur bona fe. Serà un cas greu d'indisciplina el que dita comarcal segueixi en aquesta actitud i a proposta d'aquest Consell Nacional serà sotmesa la seva conducta a la deliberació del Congrés, puix que creiem no fan res més que una maniobra política a benefici d'un tercer i en contra d'Estat Català. El Consell Nacional." (62).

El dia 21 de maig al vespre, al local del C.A.D.C.I. s'inaugurà el primer dels Congressos de les Joventuts d'Esquerra Estat Català -aquell que estava integrat pels militants de les J.E.R.E.C. que s'havien pronunciat d'acord amb la línia i tàctica política seguida per Josep Dencàs durant el 6 d'octubre, i que es va convocat sota l'emparament de la figura d'aquest líder-. La taula presidencial estava presidida per Ramon Parés, juntament amb els restants components del Consell Nacional d'Estat Català. Una vegada obert el Congrés, parlà, en primer lloc, Pere Estapé, i tot seguit, Josep Coll, que es referí a les gestions fetes abans d'anar a la celebració d'aquest Congrés i a algunes capelletes que s'havien format dins del Comitè Comarcal de les J.E.R.E.C., per tal de fer fracassar l'èxit de dita Assemblea (63).

A continuació, varen prendre la paraula Artur Cussó, del Partit Català Proletari; Rovira, del P.O.U.M., i Estivill del Comitè Executiu de les Joventuts Socialis-

tes Unificades. A més, Lloberas, del Casal Gracienc, demanà que el Congrés acordés l'expulsió de l'organització d'Estat Català d'Antoni Perramon, Jaume Vàchier i altres militants que no poguessin demostrar que no tenien responsabilitat en l'assumpte de l'obstaculació i hostilització de les tasques de l'organització de les J.E.R.E.C. (64).

El dia 24 de maig continuaren les sessions d'aquest Congrés d'Estat Català. La sessió del matí tingué lloc al local de l'Iris Park i les de la tarda i de la nit al C.A.D.C.I. Les dues primeres foren dedicades a discutir l'actuació de Josep Dencàs en el moviment revolucionari del 6 d'octubre, i fou requerit l'ex-conseller de Governació que respongués a algunes preguntes que li adreçaren diversos congressistes. Així ho féu Josep Dencàs, segurament amb el propòsit d'atenuar, en la mesura del possible i davant d'un públic addicte, la situació desaiurada en què quedà l'ex-conseller de Governació en el debat sobre el 6 d'octubre celebrat en el Parlament de Catalunya en la sessió del 5 de maig, en el qual restà conclusament i definitivament jutjada aquesta actuació. Malgrat tot, Josep Dencàs manifestà el propòsit de renunciar la seva acta de diputat. Però, els congressistes li ratificaren la confiança, entenent que no hi havia responsabilitat contra d'ell en el fracàs de la revolució d'octubre de 1934. (65).

La sessió de la nit fou dedicada a diverses expulsions. S'acordà la dels adherits Jaume Vàchier, Jaume Miravittles, Antoni Perramon, Gibert i Parera. A més, fou acordada també l'expulsió dels afiliats que tenien càrrecs públics i no havien manifestat llur adhesió a aquest Congrés. Així, en aquest cas es trobaven Ventura

Gassol, Jaume Aiguader, Nicolau Battestini, Joan B. Soler i Bru, Hilari Salvador, Joan Puig i Ferrer, Roc Boronat i d'altres (66).

Un altre acord fou el de separar-se de la disciplina del partit d'Esquerra Republicana. Encara que algun congressista manifestà la conveniència d'esperar que l'Esquerra celebrés el seu proper Congrés per tal de defensar-hi la seva posició, algun altre exposà que fóra inútil aquesta defensa, i predominà el criteri de la separació des d'aquest moment d'Esquerra Republicana. (67).

Es tractà també de l'orientació social de l'organització d'Estat Català. Es dividiren els parers: uns indicaren que havia d'ésser marxista, i altres que no. Predominà el criteri de no declarar-se marxistes, però sí obrerista, simplement. (68).

A més, també fou acordat que cap afiliat d'Estat Català no podia ésser subscriptor de "La Humanitat", i que els qui en aquests moments ho fossin que es donessin de baixa (69).

Un darrer acord del Congrés fou declarar al Govern de la Generalitat traïdor al moviment del 6 d'octubre, en aquells moments, excepció feta de Josep Dencàs. D'aquesta manera, es va clore l'Assemblea. (70).

D'altra banda, el sector de les J.E.R.E.C. contrari a l'actuació de Josep Dencàs, i que estava representat per la Federació Comarcal de Barcelona-ciutat, també va convocar un altre segon Congrés Nacional. Així, en una reunió d'aquesta Federació Comarcal de les Joventuts d'Esquerra Estat Català, acordà, com a conseqüència de la dimissió irrevocable que dels seus càrrecs feren els membres del Consell Nacional de les Joventuts en la darre

ra sessió que se celebrà el dia 19 de maig, i de l'acord del Ple Comarcal de Barcelona-ciutat del passat dia 18 de maig, de celebrar el Segon Congrés Nacional ordinari de les Joventuts d'Esquerra Estat Català els dies 27 i 28 del mes de maig al Teatre Studium (Bailèn, 72). L'ordre del dia del Congrés seria el següent: 1.- Obertura del Congrés; 2.- Memòria del Consell Comarcal reorganitzador de les Joventuts d'Esquerra Estat Català; 3.- Depuració; 4.- Estructuració; 5.- Orientació i conclusions 6.- Elecció del Consell Nacional de les Joventuts d'Esquerra Estat Català. A més, assenyala que les credencial de delegat, sots-delegat, i ponent, així com els passis que s'estendrien a tots els militants de les Joventuts que vulguessin assistir a les deliberacions del Congrés, es donarien al Secretariat General de les Joventuts situat al nou estatge del Secretariat d'Esquerra Republicana de Catalunya (Plaça de Francesc Macià, entrada pel carrer de Tres Llits). Signava: El Consell Comarcal organitzador. (71).

A més a més, el Comitè Comarcal organitzador d'aquest segon Congrés Nacional de les J.E.R.E.C. feia pública una nota explicant que s'havia rebut les adhesions de les Joventuts d'Esquerra Estat Català dels següents Casals: Ateneu Pi i Margall; Esquerra Republicana del Districte I; Casal d'Esquerra Estat Català del districte II; Centre i Joventut d'Esquerra Republicana; Centre d'Esquerra Republicana (Barriada del Port); Centre d'Esquerra Republicana (Cases Barates); Casal Català Republicà; Casal d'Esquerra Republicana del districte III; Casal d'Esquerra de Sant Gervasi; Centre d'Esquerra Republicana del districte IV; Casal Nacionalista d'Esquerra; Ateneu Republicà Català; Casal d'Esquerra Estat Ca-

talà del districte V; Ateneu Obrer d'Esquerra Republicana del districte VI; Casal Nacionalista Obrer "Espartacus"; Casal Català de l'Esquerra de l'Eixampla Estat Català; Casal d'Esquerra Estat Català d'Hostafranc; Casal d'Esquerra Estat Català del districte VII; Ateneu Esquerra Republicana del Camp de Grassot; Casal Gracienc Nacionalista Republicà d'Esquerra; L'Avenç Obrar Català; Centre d'Esquerra les Carolines; Casal Català Martinenc; Centre Nacionalista Sagrerenc; Estat Català d'Horta; Centre d'Esquerra Avinguda Gaudí, Casal Republicà del Poblet; Centre Català d'Esquerra del Clot; Centre d'Esquerra Republicana del districte X; Ateneu Nacionalista del Poblenou; Centre d'Esquerra Republicana de l'Hospitalet. També s'havien rebut les adhesions de les delegacions de Joventuts d'Esquerra Estat Català dels pobles d'Alès; Sant Sadurní d'Anoia; Vilafranca del Penedès; Sant Pere de Riudevitlles; Sant Quinté de Mediona; Monjos; Sant Martí; Moià; Sant Jaume dels Domenys; Sant Llorenç dels Hortons; Sant Joan de Mediona; Subirats; Torrelavid; Guardiola de Font-Rubí; Castellví de la Marca; Gelida; Viella; Sort; Hostalets de Pierola; Piera; Masquefa; Capellades; Begudà; Blanes; Montblanc; Lloret de Mar; Malgrat; Pineda; Tossa; Santa Cristina d'Aro; Bagur; Navàs; Sallent; Olesa de Montserrat; Martorell; Molins de Rei; Esparraguera; Gavà; Castelldefels; Hostalric; Arbúcies; Llinàs del Vallès; Cardedeu; Seu d'Urgell, Montmelò; Parets del Vallès; Granollers; Lleida; Juneda; Les Borges Blanques; Torregrossa; Maldà; Arbeca; Sant Martí de Maldà; Siurana; Vallirana; Aiguafreda; Tosses; Vilella Alta; Vilella Baixa; Torredembarra; Valls; Tarragona; Albagès, Albi; Belianes; Granadella; Juncosa de les Garrigues; Castellldans. (72).

El dia 27 de maig, al vespre, es van inaugurar les tasques del segon Congrés Nacional ordinari de les Joventuts d'Esquerra "Estat Català". Una vegada oberta la sessió, va procedir-se a l'elecció de la mesa de discussió. Quedaren proclamats Artur Pérez, president; Josep Beltri, vocal, i Francesc Zamorano, secretari. Com a secretari de la Federació Comarcal actuà Antoni Perramon, i com a secretari del Consell Nacional, Jaume Vàchier.

Un cop constituïda la mesa, el secretari de la Federació Comarcal procedí a la lectura de la memòria de la Federació Comarcal de Barcelona-ciutat, la qual tractava de les activitats de les Joventuts, des del 6 d'octubre. Seguidament, Jaume Vàchier llegí la memòria del Comitè Nacional en la qual s'explicava la ruptura entre els dos grups de les Joventuts. Ambdues memòries quedaren aprovades. (73).

A continuació, es passà al tercer punt de l'ordre del dia: Depuració. Així, la ponència sobre l'assumpte Dencàs llegí el seu dictament. En les conclusions del qual es deia que Josep Dencàs, per la seva actuació el dia 6 d'octubre, donà proves d'una absència absoluta del sentit de responsabilitat i d'una extremada ineptitud, i descobrí la seva feblesa moral mancada de valor físic. Tot seguit, es llegiren les declaracions que Josep Dencàs féu a la ponència. Un delegat, en relació amb aquest assumpte que es debatia, féu una acusació contra Jaume Vàchier, referent a la claveguera que es féu arribar a la caserna de les Drassanes. Jaume Vàchier va prendre la paraula per a rebatre les acusacions fetes, i referent a la clavaguera exposà detalladament els fets que es succeïren i les ordres que li foren donades. Conclougué dient que una vegada explicada la seva actuació,

que es fes responsable en Josep Dencàs de l'esdenvin-
gut a la clavaguera. (74).

Tot seguit, Artur Cussó, del Partit Català Proleta-
ri, va demanar la paraula per tal d'explicar l'actitud
de Josep Dencàs enfront els succesos del C.A.D.C.I.,
el dia 6 d'octubre. Així, afirmà que el seu partit no
formava part del Comitè Revolucionari, però que el 6
d'octubre anaren a posar-se a les ordres de Miquel Ba-
dia. Remarcà que Josep Dencàs volia privar al C.A.D.C.I.
que tingués homes, i per això es valhué de subterfugis
tot fent promeses que no havia de complir. Una vegada ja
morts Jaume Compte i Manuel G. Alba prometé reforços
que no arribaren quan fou necessari el desallotjament
del local. A més, vist que la situació era desesperada
per manca de tota ajuda, Josep Dencàs pretenia encara
que es resistís, car apuntava el dia i es volia donar
el cop decisiu. Diversos delegats coincidiren en la cul-
pabilitat de Josep Dencàs per no haver donat cap ordre
per a portar ajuda al C.A.D.C.I. D'altres delegats es-
tengueren les acusacions a Josep Dencàs per la seva
actuació general, totalment mancada d'una orientació fi-
xa i d'un sentit de responsabilitat. Així, s'aprovà el
dictamen de la ponència, si s'hi afegí una esmena, se-
gons la qual s'impossibilitava per sempre més a Josep
Dencàs de reingressar a les fileres de les Joventuts
d'Esquerra "Estat Catala". (75).

Seguidament, l'Assemblea passà a debatre les conclu-
sions de la segona ponència, o sigui, "Responsabilitat
del Comitè Executiu d'Estat Català en els fets del 6
d'octubre", i s'aprovaren, després d'àmplia discussió,
les conclusions de la ponència, que deien: "Responsabi-
litat lleu per a tot el Comitè Executiu en allò que fa

referència a la delegació de funcions que féu en un company de l'esmentat Comitè i responsabilitats greus per al senyor Dencàs com a únic executor i actor dels fets objecte de la Ponència". (76).

A continuació, s'entrà a discutir la tercera ponència que feia referència a l'apartat: "Fets generals del 6 d'octubre". Els ponents manifestaren que les seves conclusions, deduïdes de declaracions de diversos militants de les Joventuts, anaven totes a concloure en acusacions greus contra Josep Dencàs, però que també existien responsabilitats serioses contra certs grups de districte que no van saber comportar-se com calia durant aquests fets memorables. També es feren diversos aclariments referents a l'ectuació de Jaume Vàchier durant el 6 d'octubre, i en especial, a allò que feia referència al tanc que es trobà a Governació, i es llegiren les declaracions dels tècnics que intervingueren en la seva preparació, que foren, en resum, una nova acusació contra Josep Dencàs, com a únic responsable del fet en qüestió. (77).

En aquest moment, presentada a discussió una proposició sobre si es podia escatir la responsabilitat política del Govern de Catalunya en aquests fets del 6 d'octubre, la presidència advertí que el Congrés de les Joventuts només podia debatre l'actuació dels homes que en aquella data militaven dintre els seus rengles. (78).

El dia 28 de maig al vespre, va tenir lloc la segona sessió d'aquest segon Congrés. Una vegada obert l'acte, es procedí a la lectura de l'avantprojecte de conclusions de la Ponència de finances i economia, els principals punts de la qual eren: col.lectivització dels elements de producció de riquesa i traspàs a la propie-

tat comuna dels béns; comerç exterior, monopoli de l'Estat col·lectivista; anul·lació del deute públic; configuració i socialització de totes les empreses de serveis públics, de la banca privada, de totes les mines i de les grans explotacions forestals i les grans propietats rurals. Es votà el dictamen de la ponència i quedà aprovat. (79).

A continuació, es llegí el dictamen de la ponència sobre la qüestió sindical, el qual defensava la transformació de la propietat individual o corporativa dels instruments de treball i producció de riquesa en propietat col·lectiva o comuna; establiment d'una democràcia socialista amb intervenció de nuclis socials i treballadors en el règim de la col·lectivitat; necessitat de pertànyer a l'organització sindical del respectiu ofici; decidir quin és el sindicat al qual en pla general han d'ingressar les Joventuts. Sobre aquest punt fou presentada una esmena, que fou aprovada, segons la qual es deia que s'ingressaria al sindicat que reunís les condicions següents: reconeixement de l'autodeterminació dels pobles; acceptació de la unitat sindical sota les condicions següents: una sola central sindical, democràcia interior i lluita de classes; que estigui adherit a una central sindical internacional. Amb l'introducció d'aquesta esmena, s'aprovà el dictamen de la ponència.(80).

Seguidament, s'entrà en el debat de l'aspecte social de la dona. Les militants Palma i Albesa, de les J.E.R.E.C., i ponents de l'informe "La dona en la qüestió social", feren una important defensa d'aquest, el qual fou aprovat per unanimitat del Congrés. També fou aprovada la ponència d'Higiene i Sanitat defensada pel doctor Dutrem i la doctora Palma. (81).

En darrer terme, es passà a discutir les ponències nacional i de reglamentació interior. En la primera, el Congrés marcà una posició nacionalista netamente intransigent. I en la segona, l'Assemblea es decidí per el pacte que el Comitè Executiu Central provisional d'Esquerra Republicana, presidit per Carles Pi i Sunyer, i el Comitè Comarcal de les J.E.R.E.C. acceptaren com a fórmula provisional de convivència fins al proper Congrés d'Esquerra. Aquestes dues ponències foren defensades pels militants Baixeras, Sans, Bosch, i Casals. (32).

Finalment, a les quatre de la matinada, el secretari, Antoni Perramon, resumí les conclusions que es portarien i defensarien en el proper Congrés d'Esquerra Republicana, a celebrar a Terrassa, tot remarcant, però, que el que en resultés s'exposaria en un proper Congrés extraordinari de les Joventuts d'Esquerra Estat Català. (33).

A més, com a conclusió del Congrés, s'acordà, per unanimitat, que els actuals components de la Comissió comarcal organitzadora, en funcions de Comitè Executiu, continués en la seva direcció fins a l'esmentat Congrés extraordinari. Aquesta Comissió estava composta pels militants Moya, Baixeras, Salvat, Morera, Antoni Perramon, Raspall, Gibert i Jaume Vàmier. (34).

Durant el mes de maig de 1936, i convocat ja el tercer Congrés Nacional ordinari d'Esquerra Republicana, la situació i actitud en què es trobaven les Joventuts d'Esquerra Estat Català no era gaire esperançadora. A més a més dels problemes tradicionals, de sempre, que les J.E.R.E.C. havien causat en el si d'Esquerra Republicana, se n'afegia un de nou: s'acabava de realitzar una escissió en el si de les Joventuts, escissió que s'havia

consagrat en la realització de dos congressos paral·lels de les J.E.R.E.C. i que els dirigents polítics de cada una d'aquestes assemblees havia desautoritzat la realització de l'altra.

Davant la imminència d'aquest tercer Congrés, es va crear la Comissió Unificadora de Joventuts amb un objectiu primordial, que era "gestionar de comú acord amb les Entitats i Joventuts del Partit que interpretin el moment polític d'idèntica forma, la conversió en realitat d'aquestes aspiracions, (...), per a l'exclusiu objecte de realitzar l'acoblament d'iniciatives i presentació de proposicions al Congrés Nacional". Malgrat tot, llegint, amb atenció la crida per la "Acció Unificadora de les Joventuts", veiem que els objectius generals d'aquesta iniciativa eren més amplis: unificar els dos sectors separats de les J.E.R.E.C.; sotmetre les Joventuts als principis bàsics i disciplina del Partit; realitzar una nova estructuració de les Joventuts que superés l'orientació i organització defectuosa anterior; remarcar que l'organització de les J.E.R.E.C. havia d'estar emmarcada dins de la d'Esquerra Republicana, i no podia ésser autònoma; treure la denominació d'"Estat Català" de les Joventuts del Partit i passar a anomenar-se "Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya".

El manifest de l'Acció Unificadora de les Joventuts es pronunciava de la següent manera: "Reunits diversos representants d'entitats i joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya per tal de canviar impressions respecte de la situació en què actualment es troben les joventuts del partit i veure d'estudiar el millor camí a seguir en l'esdevenidor, han concretat els següents punts: Primer: les Joventuts han de complir, en tot moment, els

principis bàsics i la disciplina que marquin l'Estatut i els Reglaments del Partit, així com les disposicions que dictin els organismes dirigents".

"Segon: és hora que acabin els confusionismes i les pertorbacions que, a causa d'una malentesa orientació i d'una organització defectuosa de les Joventuts, han portat el Partit a situacions difícils, especialment a la ciutat de Barcelona; i cal anar a una nova estructu ració de les joventuts per tal que aquestes puguin complir, amb eficàcia, la seva missió".

"Tercer: les Joventuts han d'ésser el gressol on siguin formades les consciències dels joves militants d'Es querra Republicana de Catalunya per esdevenir homes lliu res i de govern el dia de demà, i poder portar a la completa realització el programa nacionalista i obrerista que ha traçat el Partit; fundat sota la presidència de Francesc Macià, restaurador de la Nació Catalana sota el símbol inicial de l'autonomia".

"Quart: l'organització de les Joventuts no ha d'ésser mai una estructura separada d'Esquerra Republicana de Catalunya; ni significar un Partit dintre d'un altre Partit; ni produir dificultats o pertorbacions en els organismes i entitats de què formin part, sinó, al contrari, han d'ésser el suport que, en tot moment, i dintre les seves especials característiques, ajuden a complir totes les finalitats del Partit".

"Cinquè: per tal d'acomplir aquestes finalitats sota una disciplina efectiva i única, les Joventuts han d'os tentar com a denominació, tant a Barcelona com a les Co marques, el nom de "Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya".

"Sisè: per a gestionar de comú acord amb les Enti-

tats i Joventuts del Partit que interpretin el moment polític d'idèntica forma, la conversió en realitat d'aquestes aspiracions, dintre del que preceptua l'últim punt de l'article 31 dels Estatuts del Partit (85) i tenint en compte la proximitat del Congrés Nacional del mateix, es crea interinament una Comissió Unificadora de Joventuts, per a l'exclusiu objecte de realitzar l'acoblament d'iniciatives i de presentació de proposicions al Congrés Nacional". Signaven: Casal Federalista d'Esquerra Republicana (Martínez de la Rosa, 11); Centre d'Esquerra Republicana de Catalunya Districte IV (Menéndez Pelayo, 26); Centre d'Esquerres Districte V (Ferlandina, 36); Germanor Catalana Republicana (Menéndez Pelayo, 167); Ateneu Republicà (Arcs, 7). (86).

A aquesta Acció Unificadora de les Joventuts s'hi adheriren, tot seguit, les següents entitats: Joventut Republicana, Llavorsí; Centre Republicà d'Esquerra, Artés; Esquerra Republicana de Catalunya, Balenyà; Centre Republicà, Igualada; Centre Nacionalista Republicà, Montcada; Centre Republicà d'Esquerra, Sant Julià de Ramis; Centre d'Esquerra "La Manresana", de Lleida; Centre Catalanista Republicà Federal, Tremp; Casal Català Republicà, Sant Celoni; Centre Català, Badalona; Foment Nacionalista Republicà, de Capafonts; Comitè d'Esquerra Republicana, Marsà; Centre d'Esquerra Republicana, Palau d'Anglesola; Centre Republicà d'Esquerra, Tarrés; Centre Català d'Esquerra Republicana, Torelló; La Joventut, Mola; Centre Català Republicà d'Esquerra, Espluga Calba; Joventut d'Esquerres Republicanes, Figueró de Montmany; Centre Republicà Federal, Cerdanyola. (87).

Pocs dies després, l'Acció Unificadora de les Joventuts, va tenir, a més a més, les següents adhesions:

Círcol Republicà Autonomista, de Castellar del Vallès; Centre d'Esquerra Republicana, de Serra d'Almós; Esquerra Republicana de Catalunya, de Porrera; Centre Republicà Català, de Gerp; Agrupació Republicana, de Jinyola; Centre Republicà Federal, de Vallbona de les Monges; Centre Federal, de Sant Cugat del Vallès; Unió d'Esquerra Republicana, de Granollers; Centre Català Republicà, de Albesa; Esquerra Republicana, de Vilassar de Mar; Centre d'Esquerra Republicana, de Tortosa; Joventut d'Esquerra Republicana "Francesc Macià", Corts Catalanes, 647 (Barcelona); Esquerra Republicana de Catalunya, de Monistrol; Centre Federal, de Molins de Rei; Centre Republicà Federal Adrianenc, de Sant Adrià de Besòs i Esquerra Republicana de Catalunya, de Tortosa.(88).

Notes al Capítol IV apartat 1.-

- (1) Entrevista amb Marc-Aureli Vila, 14 abril 1982.
- (2) Parlament de Josep Dencàs a la primera Assemblea Nacional extraordinària de les JEREC, celebrada el dia 3 de desembre de 1933. "L'Op" 6 desembre 1933.
- (3) La Junta directiva del Casal Català de l'Esquerra de l'Eixampla va quedar constituïda de la següent manera: President: Artemi Aiguader i Miró; vicepresidents: A. Ballesté Doménech i Jose Vila; secretaris, Marià Font Grobits i Josep Martí; tresorer, Ramon Arrufat; bibliotecari, Francesc Costa; vocals, Amadeu Deu Oliván, Jaume Mir, Josep Gispert i Doménech Vallés. "El Diluvio" 30 maig 1931; "El Diluvio" 10 maig 1931; "Las Noticias" 9 maig 1931; "L'Op" 26 juny 1931.
- (4) La Junta directiva del Casal d'Esquerra Estat Català va quedar constituïda de la següent manera: President honorari, Francesc Macià; president efectiu, Miquel Badia i Capell; vice-president, Deogràcies Civit i Vallverdu; secretari, Joa Torres i Picart; vice-secretari, Jaume Tamborero Anglés; tresorer, Ramon Sans i Goret; comptador, Joan Soler i Bru; vocals, Benet Samper i Grande, Francesc Raluy i Pondevila i Alfons Castanyer. "L'Op" 23 juliol 1931.
- (5) "L'Op" 18 agost 1931.
- (6) "L'Op" 15 setembre 1931.
- (7) "L'Op" 12 novembre 1931.

- (8) "L'Op" 14 novembre 1931.
- (9) "La Ht" 14 març 1932.
- (10) "La Ht" 2 març 1932.
- (11) "La Ht" 27 abril 1932; "La Ht" 29 abril 1932;
"L'Op" 9 juny 1932; "La Ht" 9 juny 1932.
- (12) "La Ht" 4 maig 1932; "La Ht" 9 maig 1932;
"L'Op" 10 maig 1932.
- (13) "La Ht" 19 maig 1932.
- (14) "La Ht" 26 octubre 1932.
- (15) Parlament de Josep Dencàs i Puigdollers per micrò-
fon de Ràdio Barcelona, el dia 31 de març de 1933.
"La Ht" 1 abril 1933.
- (16) Maurice Duverger: Los partidos políticos, ob.cit.
p. 66.
- (17) Arthur Rosenberg: El fascismo como movimiento de
masas. Su auge y decadencia en Fascismo y capita-
lismo. Teorías sobre los orígenes sociales y la
función del fascismo.- Ediciones Martinez Roca
S.A.- Barcelona, 1972, p. 94.
- (18) Otto Bauer: El fascismo en Fascismo y capitalismo.
Teorías sobre los orígenes sociales y la función
del fascismo., ob.cit., p. 152.
- (19) Maurice Duverger: Los partidos políticos, p. 67 i
68.
- (20) Maurice Duverger: Los partidos políticos, p. 68.
- (21) George H. Sabine: Historia de la teoria política.-
Sección de Obras de Política. Fondo de Cultura Eco-
nómica.- México, 1970, p. 643 a 645.

- (22) Herbert Marcuse: La lucha del liberalismo en la concepción totalitaria del Estado en Fascismo y capitalismo. Teorías sobre los orígenes sociales y la función del fascismo., p. 44.
- (23) Arthur Rosenberg: El fascismo como movimiento de masas. Su auge y decadencia en Fascismo y capitalismo. Teorías sobre los orígenes sociales y la función del fascismo., p. 96:
- (24) "La Ht" 4 abril 1933.
- (25) "La Ht" 11 maig 1933.
- (26) "La Ht" 24 abril 1933.
- (27) "La Ht" 30 juny 1933.
- (28) Josep Dencàs: "Què és la Joventut d'Esquerra Estat Català?". "Som!" 18 octubre 1933.
- (29) Josep Dencàs: "Què és la Joventut d'Esquerra Estat Català?". "Som!" 18 octubre 1933.
- (30) "A les Joventuts intel·lectuals Catalanistes i d'Esquerra". "Som!" 18 octubre 1933.
- (31) "A les Joventuts intel·lectuals Catalanistes i d'Esquerra". "Som!" 18 octubre 1933. Signaven aquest manifest: Metges: Josep Dencàs, Josep Maria Sala; Constanti Llambies, Salvador Armendares, Josep Ribas i Soberano, Josep Maria Carré, Josep Cordoní, Càndid Dencàs, Artur Mimó, J. Clotet Vives, Nicolau Battestini, Cristià Cortés, Francesc Bertran i Josep Pujades; Advocats: Lluçia Puigdollers, Francesc Padró, Ernest Coch Jové, Josep Fortín, Manuel Masramon, J.F. Vidal Jové; Enginyers: Josep Maria Sabadell i Lluís Carreras; Arquitectes: Deu; Farma-

ceutics: Pere Ferré; Professors: Josep Vila, Marc Aureli Vila, Lluís Castanyon i Reis Bertral; Escriptors i periodistes: Manuel Ric, Alexandre Forcades, J.M. Francès, J. Ginestè i Esteve Massaguer; Pintors i dibuixants: Pere Cardona i Josep Sans; Escultors: Angel Tarrac, Joaquim Leandre i Josep Burgos; Músics: Santiago Dañobeitia, Eduard Franc Mitigues, Manuel Gómez, Roc Boronat i Enric E. Cofiner; Universitaris.- Estudiants de Dret: Josep Pi i Sunyer, Vicenç Borell, Josep Aymamí, Joan Esquiús, Pere Parramon, Josep Martí, Mas Caubet, Josep Maria Trias, Enric Cabot, Jaume Sans, Joan Casanoves, Rafael Borell, Joan Cubarsí, i Joan Mattren. Arquitectura: Miquel Angel, Alexandre Puig i Jaume Reynart. Medicina: Pere Romani, Carles Pijoan i Josep Vicola. Farmàcia: Saturi Huguet i Manuel Aragay.

- (32) Roc F. Deas: "Engrunes del nostre ideari". "Som!" 18 octubre 1933.
- (33) Roc F. Deas: "Engrunes del nostre ideari". "Som!" 18 octubre 1933.
- (34) "La Ht" 2 desembre 1933.
- (35) "L'Op2 5 desembre 1933; "La Ht" 5 desembre 1933.
- (36) "La Ht" 5 desembre 1933; "L'Op" 5 desembre 1933.
- (37) "La Ht" 5 desembre 1933; "L'Op" 5 desembre 1933.
- (38) "La Ht" 5 desembre 1933; "L'Op" 5 desembre 1933.
- (39) "La Ht" 5 desembre 1933.
- (40) "La Ht" 5 desembre 1933; "L'Op" 5 desembre 1933.

- (41) "La Ht" 5 desembre 1933; "L'Op" 5 desembre 1933.
- (42) "La Ht" 5 desembre 1933; "L'Op" 5 desembre 1933.
- (43) "Quines ganes d'enganyar-se!". "L'Op" 5 desembre 1933.
- (44) "L'Op" 6 desembre 1933.
- (45) "La Ht" 8 febrer 1934.
- (46) "La Ht" 1 abril 1934; "La Ht" 3 abril 1934.
- (47) "La Ht" 3 abril 1934; "La Ht" 4 abril 1934.
- (48) "La Ht" 25 març 1934; "La Ht" 27 març 1934.
- (49) "La Ht" 4 abril 1934.
- (50) "La Ht" 24 gener 1934; "La Ht" 25 gener 1934.
- (51) "La Ht" 30 març 1934.
- (52) "La Ht" 6 abril 1934; "La Ht" 7 abril 1934.
- (53) "La Ht" 18 març 1934.
- (54) "La Ht" 3 abril 1934.
- (55) "La Ht" 20 maig 1934; "La Ht" 22 maig 1934.
- (56) "La Ht" 22 setembre 1934.
- (57) "La Ht" 6 maig 1936.
- (58) "La Ht" 21 maig 1936.
- (59) "La Ht" 21 maig 1936.
- (60) Aquesta nota estava signada per les Joventuts d'Esquerra Estat Català dels següents Casals: Districte I.- Ateneu Pi i Margall, Casal d'Esquerra Republicana; Districte II.- Casal d'Esquerra Estat Català, Centre i Joventut d'Esquerra Republicana, Centre d'Esquerra Republicana (cases barates); Districte

III.- Casal Català Republicà, Casal d'Esquerra Republicana, Casal d'Esquerra Sant Gervasi; Districte IV.- Centre d'Esquerra Republicana, Casal Nacionalista d'Esquerra; Districte V.- Ateneu Republicà Català, Casal d'Esquerra Estat Català, Ateneu Obrer Districte VI.- Casal d'Esquerra Republicana, Ateneu Obrer d'Esquerra Republicana, Casal Nacionalista Obrer Espartacus; Districte VII.- Casal Català de l'Esquerra de l'Eixample Estat Català, Casal d'Esquerra Estat Català d'Hostafrancs; Districte VIII.- Casal d'Esquerra Estat Català, Ateneu d'Esquerra Republicana Camp Grassot; Districte IX.- L'Avenç Obrer Català, Centre d'Esquerra Les Carolines, Casal Català Martinenc, Centre Nacionalista Sagrerenc, Estat Català (Horta), Centre d'Esquerra AGDA, Gaudí; Districte X.- Casal Republicà de Poblet, Centre Català d'Esquerra del Clot, Centre d'Esquerra Republicana, Ateneu Nacionalista del Poblenou. "La Ht" 22 maig 1936.

- (61) "La Ht" 23 maig 1936.
- (62) "La Ht" 23 maig 1936.
- (63) "La Ht" 22 maig 1936.
- (64) "La Ht" 22 maig 1936.
- (65) "La Ht" 26 maig 1936.
- (66) "La Ht" 26 maig 1936.
- (67) "La Ht" 26 maig 1936.
- (68) "La Ht" 26 maig 1936.
- (69) "La Ht" 26 maig 1936.

- (70) "La Ht" 26 maig 1936.
- (71) "La Ht" 24 maig 1936; "La Ht" 26 maig 1936.
- (72) "La Ht" 27 maig 1936.
- (73) "La Ht" 28 maig 1936.
- (74) "La Ht" 28 maig 1936.
- (75) "La Ht" 28 maig 1936.
- (76) "La Ht" 29 maig 1936.
- (77) "La Ht" 29 maig 1936.
- (78) "La Ht" 29 maig 1936.
- (79) "La Ht" 29 maig 1936.
- (80) "La Ht" 29 maig 1936.
- (81) "Ultima hora" 29 maig 1936.
- (82) "Última Hora" 29 maig 1936.
- (83) "Última Hora" 29 maig 1936.
- (84) "Última Hora" 29 maig 1936.
- (85) Aquest darrer punt de l'article 31 dels Estatuts d'Esquerra Republicana assenyala: "Serà obligatori de discutir les preposicions signades per un mínimum de cinc delegats" (en cada Congrés Nacional).
- (86) "La Ht" 26 maig 1936.
- (87) "La Ht" 27 maig 1936.
- (88) "La Ht" 31 maig 1936.

2. LA SECCIÓ UNIVERSITÀRIA.

Les organitzacions d'estudiants a la Universitat durant la Segona República tingueren poca importància (1). De la Secció Universitària d'Esquerra Republicana, a part de la seva existència, en tenim poques notícies. Algunes d'aquestes, durant els anys 1931 i 1932, es concretaven en l'existència de diversos enfrontaments amb els estudiants de dreta en el sí de la Universitat. Un article de Font i Farran (2), d'octubre de 1931, ens concretava aquest estat d'opinió, al afirmar: (...) "No serà, doncs, per demés que avui llancem d'ací estant un modest alerta a la nostra joventut universitària. Els estudiants posseeixen avui una categoria, dins la vida política, de primera qualitat. Es un prestigi guanyat a pols en unes hores de lluita. Es un prestigi pastat a l'escalf de molts sacrificis... Les dretes, que tenen un fons d'intel·ligència que no els discutirem pas s'han adonat d'aquest fet. I ara, volen aprofitar-se'n per a les seves tasques antirepublicanes. Amb motiu de la solució donada al problema religiós -solució liberal i revolucionària alhora-, les dretes han intensificat les seves campanyes entre els estudiants".

(...) "Davant d'aquest estat de coses, volem limitar-nos a remarcar simplement a la nostra joventut universitària un fet altament alligador i significatiu. Aquests estudiants que ara diuen defensar la llibertat, que ara fan tants escarafalls, són-amb poquíssimes excepcions-els mateixos que en el temps de la Dictadura trobarem sempre davant nostre, els que de veritat lluitàvem per la llibertat. Els que aleshores es posaren sempre al costat

de la Monarquia, els que sempre anaren contra la causa liberal, no tenen avui ni el dret moral de dir-se defensors de la llibertat d'ensenyament, molt més quan la República no ha fet altra cosa que restablir les coses en el seu punt just".

"Els nostres estudiants no s'han de deixar enganyar per aquestes tèrboles sirenes de la reacció. Han de tenir ben present que els enemics d'ahir forçosament han d'ésser els enemics d'avui, encara que ara es presentin sota una careta i enganyadora" (3).

En aquest mateix sentit, es pronunciava una nota de "La Humanitat" de 26 de gener de 1932, signada pels estudiants universitaris d'Esquerra Republicana, en la qual afirmava: "Els estudiants d'Esquerra de la Universitat de Barcelona, protestem enèrgicament de les provocacions que són objecte per part dels estudiants catòlics i carlins, els quals, des de fa dos o tres dies intenten impedir l'entrada a classe, i fins alteren l'ordre públic, cridant visques subversius pels voltants de la Universitat. Al mateix temps, fan constar la seva protesta per l'actitud expectativa de la policia, que es limità a observar pasivament els aldarulls i l'alteració de l'ordre públic a la Plaça de la Universitat. Els estudiants d'esquerra d'aquesta Universitat, fan saber a l'opinió pública que no toleraran de cap de les maneres, que un grup de catòlics avalotats intentin impedir la lliure entrada a classe i alterin l'ordre escolar. Pel "Front Unic d'Estudiants d'Esquerra", Jordi Pinyol, Hector Gali, Jordi Balaguer, Josep M. Capdevila, Jaume A. Aiguader i Lluís Companys. Barcelona, 26 de gener de 1932" (4).

D'altra banda, la Secció Universitària d'Esquerra Re-

publicana, durant l'any 1933, es va emmarcar dins del context de les J.E.R.E.C. Així, el 24 d'abril de 1933 es va celebrar una reunió dels estudiants d'Esquerra d'Estat Català, a l'estatge provisional de les Joven-tuts d'Esquerra Estat Català (Corts Catalanes, 627, pral), amb la finalitat de deixar definitivament constituïda l'esmentada entitat (5). Dins d'aquesta organització, hi tenia existència la Secció Universitària (6). A més, l'1 de juliol de 1933, es va convocar a tots els estu-diants inscrits a la Secció Universitària de les Joven-tuts d'Esquerra Estat Català a una Assemblea general extraordinària que tindria lloc al seu estatge social (Corts Catalanes, 627, pral.) (7).

La publicació "Som!" que apareixia amb el subtítol "Periòdic Nacionalista d'Esquerra. Portaveu de la Joven-tut d'Esquerra "Estat Català", en el seu número de 18 d'octubre de 1933, publicà un manifest intítulat "Als estudiants" (8), en el qual remarcava la incidència de les forces dretanes a la Universitat i la inexistència de cap força organitzada nacional i esquerrana dels es-tudiants. Davant d'aquesta realitat afirmava que la Jo-ventut Universitària d'Esquerra Estat Català es pronun-ciava per un programa mínim nacionalista, els punts més importants del qual eren la catalanització de la Univer-sitat, i que la Universitat catalana resolgués l'aspecte social, és a dir, accés a aquesta de totes les classes socials. Així, afirmava: "La força nacionalista d'esque-rra està malauradament allunyada de l'ambient universi-tari. Les colles reaccionàries que fins ara han portat la direcció i control de gairebé tots els moviments uni-versitaris han fet servir manta vegada la força col·lec-tiva dels estudiants per a plataforma política -més o

menys disfressada- d'una ideologia que semblava per a sempre més desterrada de la nostra terra".

"Ara bé, enfront d'aquestes baixes maniobres que vo len copsar la simpatia i col.laboració dels estudiants per a encaixar-la dins d'uns partits de dreta o d'altres que amb el seu esquerrisme amaguen un sentiment anticatalà, no hi ha hagut fins ara cap força organitzada que fes sentir la seva veu i donés la sensació de la veritable consciència nacional i esquerrana dels estudiants". "Per això nosaltres, estudiants nacionalistes i esquerrans conscients, ens agrupem en la Joventut Universitària d'Esquerra "Estat Català" perquè amb l'esperit de sacrifici i alhora amb lluita noble poguem infiltrar en tots els aspectes universitaris els sentiments que fins ara hi ha mancat. Es més, encara; volem destruir i foragitar tot el que pugui representar una minva del programa mínim nacionalista i a la vegada qualsevol cosa que pugui tenir regust d'uns temps que han passat i que nosaltres tenim el deure de fer que no tornin".

"Com a nacionalistes que som, exigirem la Catalanització integral de la Universitat; així, mai ens acon tarem tan sols amb una catalanització superficial, doncs, volem anar, més enllà, volem catalanitzar l'esperit uni versitari; entenem que la Universitat ha de respondre a la situació actual. No pot romandre, doncs, per més temps, influïda per aquell esperit centralista; cal que sigui ben catalana per al bon desenvolupament de la no tra cultura". "La Universitat Catalana ha de resoldre el seu aspecte social, doncs, això respon a les necessi tats socials del moment; la Universitat no ha de restar tancada a les intel.ligències que per manca de mitjans econòmics es veuen privades d'atendre llur formació".

"no podem oblidar tampoc la part professional propugnada a tot hora en pro de tots els aspectes que dins aquest camp hi tenen vida".

"Per últim regenerarem íntegrament tots els aspectes universitaris per a sostreure'ns d'una vegada per sempre de l'organització que ens ha deixat un règim que ja el poble ha sabut finir. Barcelona, octubre 1933".

"Estudiants nacionalistes d'Esquerra. Per la cultura del poble català. Per la catalanització integral de la Universitat. Allisteu-vos a les files de la Joventut d'Esquerra "Estat Català". (9)

Al voltant de l'abril de 1934 tenim una notícia respecte a la reorganització d'una secció escolar i/o universitària dins Esquerra Republicana mitjançant un article de Vicenç Verni (10) a "La Humanitat" en el qual assenyalava: "Des de fa alguns dies hom ha pogut observar entre les aules universitàries i altres sectors docents de Catalunya, un marcat moviment de republicanisme escolar, cosa que fins ara no s'havia manifestat d'una manera decidida; evidentment, aquest és un gest bonic de constatar i d'acollir ensems amb pregona entusiasme. Es una nota altament elogiabile el fet que unes joventuts escolars, que representen el sector intel·lectual del dia de demà vulguin consagrar part de les seves activitats i esforç a la defensa i enaltiment de la democràcia catalana". "La necessitat d'aquesta unió s'ha manifestat sempre però s'accentuat molt més en aquests moments que ens trobem en els inicis de les noves llibertats catalanes. Estimem una imperiosa necessitat que en el contingut d'aquesta nova etapa que es marca en la vida de Catalunya es copsi el brogit de tota una societat que lluita intensament, recolzats amb un delit de

republicanisme i catalanitat irreductibles; i per això creiem que el sector escolar no pot romandre passiu ni desinteressat en aquesta obra transformadora". "Tanmateix també creiem necessari que la nostra joventut es faci ressó de la seva condició de ciutadà conscient, aprengui a pensar pel seu propi compte i sentit la responsabilitat del seu deure de patriota, emprengui amb fermesa i vitalitat la tasca d'incorporar-se a les files d'un partit polític que respongui amb els nobles ideals de justícia i llibertat".

"Es per tot això que acollim amb simpatia aquest corrent que s'opera a través de les joventuts escolars de Catalunya si molt més encara ens lliurem al seu ajut, per l'esperit ideològic en que es caracteritzen aquests elements -de significació i solvència ben notoria entre la seva classe- que s'han pronunciat en pro d'una absoluta adhesió als principis doctrinaris que propugna l'Esquerra Republicana de Catalunya".

"Heu-vos aquí la manera com ha iniciat l'organització seriosa d'unes forces escolars que practicant una política d'esquerra, volen vetllar per l'esdevenidor de la nostra pàtria". (11).

Per tal de constituir l'organisme escolar i/o universitari d'Esquerra Republicana, el dia 25 d'abril de 1934, tingué lloc una reunió per tal de posar-se en contacte els elements interessats i marcar orientacions per a l'actuació futura. En aquesta reunió es nomenà el Comitè organitzador el qual estava integrat pels estudiants Perenya, Torres (V.), Mies, Verni, Coromines (E.), i Herèdia. La principal tasca a realitzar per aquest Comitè era convocar una magna assemblea per a deixar assentada, d'una manera definitiva, aquesta organització es-

colar i/o universitària. (12).

L'11 de maig de 1934, va tenir lloc l'Assemblea general de constitució de l'Associació d'Estudiants d'Esquerra de Catalunya. Es posaren a discussió i s'aprovaren els Estatuts pels quals havia de regir-se aquesta Secció escolar i/o universitària. Després, es procedí a l'elecció de la Junta central de Govern, éssent nomenats els estudiants següents: President: Pere Mias; vice-president, Josep P. Savé, secretari, Joaquim Rovira; sots-secretari, Vicenç Verni; tresorer, Ricard Gruart vocals, Josep Maria Aymami i Enric Sabàs (13).

Un cop constituïda l'Associació d'Estudiants d'Esquerra de Catalunya, els elements components d'aquesta organització feren públic un manifest-crida (14) a tots els estudiants d'Esquerra Republicana per tal de que aquests d'organitzassin en l'esmentada Associació. Aquest manifest afirmava: "En constatar el gran nombre d'estudiants d'ideologia esquerrana que hi ha als nostres centres d'ensenyament i veure que llurs activitats polítiques isolades restaven estèrils i gens profitoses per a Catalunya, activitats que, altrament, en una acció conjunta, i sota un mateix impuls i direcció haurien estat més profitoses per a la Pàtria forta que tots volem, en constatar això, repetim i amb l'intent de posar-hi remei, endegant per un sol viarany aquelles activitats disperses, unificant l'acció de tots els que convergeixen en un mateix sentit, anem a constituir l'Associació d'Estudiants d'Esquerra, adherida al partit d'Esquerra Republicana de Catalunya".

"El nostre propòsit no és crear una associació més. Si fem això és tan sols moguts pel desig que els estudiants poguem intervenir en política amb personalitat

pròpia i com a veritable força que som."

"Havent fracassat tots els esforços que fins ara s'han fet encaminats a donar una organització en la qual poguéssim començar la nostra actuació política, actuació que nosaltres creiem haver de tenir, ja que els estudiants no s'han de limitar a la vida escolar -car no tot s'aprèn a la Universitat- considerem indispensable aplegar-nos".

"No està en el nostre ànim intervenir políticament en els afers interns dels medis escolars, però sí que lliurarem el nostre esforç conjuntament amb els altres companys, per tal de defensar la nostra cultura i prestar el nostre ajut incondicional a tota iniciativa adreçada a assolir la plena catalanització dels nostres Centres d'Ensenyament".

"Company: si ets d'Esquerra et faràs de la nostra Associació, des d'on seràs útil per a la Catalunya que tant estimem".

"Per tal de contribuir a l'enfortiment de la nostra Pètria, des-te de l'Associació d'Estudiants d'Esquerra, adherida a "l'Esquerra Republicana de Catalunya! "Visca la República!. Barcelona, maig de 1934". (15).

Des d'aquest moment, no hem tornat a tenir cap més notícia de la Secció escolar i/o universitària d'Esquerra Republicana, fins al 24 de març de 1936 en que se celebrà Assemblea general extraordinària d'aquesta secció estudiantil. Entre els debats que es portaren a terme, tingué especial importància el de l'estructuració del nou pla cultural que la Secció escolar i/o universitària volia realitzar d'una manera immediata. També es dedicà una atenció especial en la nova reorganització de les respectives Comissions que integraven aquesta Secció escolar i/o universitària. (16).

Notes al Capítol IV apartat 2.-

- (1) Entrevista amb Marc-Aureli Vila, 14 abril 1982.
- (2) Font i Farran: "Universitàries. Alerta als estudiants!. Una campanya contra la República".+ "L'Op" 24 octubre 1931.
- (3) Font i Farran: "Universitàries. Alerta als estudiants!. Una campanya contra la República". "L'Op" 24 octubre 1931.
- (4) "La Ht" 26 gener 1932.
- (5) "La Ht" 24 abril 1933.
- (6) "La Ht" 30 juny 1933.
- (7) "La Ht" 30 juny 1933.
- (8) "Als estudiants". "Som!" 18 octubre 1933.
- (9) "Als estudiants". "Som!" 18 octubre 1933.
- (10) Vicenç Verni: "Comentaris. ¿Una secció escolar a l'E.R.C. ?". "La Ht" 24 abril 1934.
- (11) Vicenç Verni: "Comentaris. ¿Una secció escolar a l'E.R. de C.?". "La Ht" 24 abril 1934.
- (12) "La Ht" 27 abril 1934.
- (13) "La Ht" 12 maig 1934.
- (14) "Als estudiants d'esquerra". "La Ht" 27 maig 1934.
- (15) "Als estudiants d'esquerra". "La Ht" 27 maig 1934. Siganven el manifest Vicenç Verni, Pere Mies, Ricard Gruart, Joan Casanoves, Jaume Palau, Ernest Coromines, Josep Aymami, Josep Pi i Sunyer, Victor M. Torres, Josep Fontanet, Enric Gabes Roure, Joa

quim Rovira, Alfons Peidro, Francesca Suros Form,
Alfred Perenya, Josep Heredia, Martí Parés, Bona-
ventura Pujol i Font, Cristòfor Massó, Ramon Josa,
Artur Homedes, Pere Romani, Pere Grau, J.N. López
Raig, Enric Adell, Josep A. Noguera, Joan Vives i
Sabata, Francesc Monsó, Estanislau Galitó, V. Tu-
rell, Jaume Joanes, Joan Grau i Sunyol, Josep P.
Savé, Montserrat Mas, Maria Mas, Manuel Chimeno.

(16) "La Ht" 25 març 1936.

3. LA SECCIÓ FEMENINA.

Durant l'any 1931, Esquerra Republicana en el camp de política de la dona es plantejava dos problemes fonamentals: aconseguir el sufragi femení i estructurar la intervenció de la dona a la política o el feminisme, segons definia el Partit. El tema del sufragi femení se li suscità fonamentalment en dues situacions: en el plebiscit de l'Estatut de Catalunya de 2 d'agost de 1931, i en les eleccions al Parlament de Catalunya del 20 de novembre de 1932.

Fent referència al primer tema, en convocar-se les eleccions per a Corts Constituents el 28 de juny de 1931, "L'Opinió" d'aquesta data publicava una crida signada per "Les dones catalanes" (1) en la qual recollia positivament les consignes donades per Esquerra Republicana en aquestes eleccions, però exigia que el que veritablement volien les dones catalanes en aquest moment era el dret de vot. Aquesta crida afirmava: "Ja s'acaba l'hora de les promeses afalagadores. N'hi ha hagut per a tothom menys per a nosaltres. Els candidats i llurs amics, han tingut aquest oblit que pot ésser lamentable. Solament l'Esquerra Catalana ha remembrat que prestarien protecció acurada a les mares i als infants! No és això: No és protecció el que nosaltres demanem: volem que es reconeixin tots els nostres drets, iguals als de l'home. Ara que es tracta d'estructurar un poble, que no sembli que només hi ha homes sobre la terra".

"Electors d'avui! Voteu qui us plagui; però digueu als vòstres amics que la dona catalana no reposarà fins haver aconseguit la reivindicació deguda; i que no admet que es faci fonedissa la paraula de la trilogia republi-

cana!.- Les dones catalanes". (2).

En un primer terme, ens referirem al tema del sufra
gi femení en el moment del plebiscit de l'Estatut de Ca
talunya de 2 d'agost de 1931, i cal assenyalar, l'arti-
cle de Maria Teresa Gibert (3) en el qual expressava la
necessitat que sentia la dona d'emetre el seu vot en
aquest plebiscit, i feia un prec als homes catalans, al
govern de la Generalitat de Catalunya i al seu President,
per a poder atorgar el vot a la dona en aquest cas espe-
cial encara que no estigués confeccionat el cens femení.
Així, afirmava: "Si els homes tenen un dret de poder do-
nar la seva voluntat en tots els ordres de la vida, no-
saltres els hi respectem; si els homes poden aixecar la
seva veu ferma i autoritzada, nosaltres no volem tant,
de moment, i sabrem esperar que aquesta hora ens arribi.
Sabem situar-nos, sabem arrecerar-nos en el lloc que
ens pertoca i, de moment, ja que no podem fer res més;
(...)"

"(...) perquè nosaltres sentim com vosaltres, homes,
la necessitat d'aportar una voluntat lliure, una volun-
tat deslligada de prejudicis, però plena de veritat en
la Constitució del nostre poble".

"Vosaltres voleu la llibertat de Catalunya, i nosal-
tres us volem acompanyar en aquesta justa petició de lli-
bertat, perquè en sentim tanta necessitat com vosaltres
... i potser encara més".

"(...) Jo ho demano, i ho demano als homes que esti-
maran en la seva justa vàlua aquest interès nostre; jo
ho demano al Govern de Catalunya i al seu digníssim Pre-
sident, amb tot el respecte; jo ho demano a tot el po-
ble que se'n vulgui fer ressò (...): ¿No podria atorgar-
se el vot a la dona en aquest cas excepcional i per úni-

ca vegada, per ajudar a donar la nostra voluntat en aquest plet a Catalunya?".

"(...) senyor President, ajunto al meu plany, i us dic que podeu estar segur que en aquests moments solemnes la dona catalana sabrà correspondre, per orgull de la nostra raça i per les nostres futures reivindicacions femenines" (4).

En aquest mateix sentit, Isolina Viladot publicà un article (5) en el qual donava un pas més enllà, ja que tenia l'esperança que la dona podria emetre el seu vot en el plebiscit de l'Estatut de Catalunya. Pregava que la recollida espontània de signatures femenines pro Estatut tingués caràcter oficial. Demanava al President de la Generalitat de Catalunya, que fos feta pel govern de la Generalitat, i ja que el cens electoral femení no estava elaborat, que es donés caràcter oficial, amb requisits formals, a aquesta votació femenina. Així, afirmava: "El nostre optimisme a ultrança ens feia esperar que les dones seríem admeses al plebiscit popular que ha d'aprovar el nostre Estatut. Quan sentíem qualque plany femení temorenc que no ens fos atorgat aquest dret, que ens pertany en justícis, gairebé ens sentíem enutjades: -Què pesades som!- pensàvem. I sentíem créixer dintre nostre el convenciment que les dones seríem cridades, sense recel, a donar el nostre vot per Catalunya". (...)"Sabem que un grup de noies es proposa recollir signatures femenines "pro Estatut". Si hem de parlar francament, direm que no ens plau gaire aquesta mena de demostració dels sentiments; se n'ha fet tant d'abús!. Ultra això, hi ha que aquesta recollida de signatures té un matis sentimental i anònim que, encara que faci bonic, no és escaient ara. Si aquestes mateixes signatu-

res que es proposen recollir, en lloc d'ésser filles d'un espontani impuls femení, fossin demanades pel Govern de la Generalitat, ja fóra una altra cosa; ja no tindria aquell matís que dèiem, sinó que, ben altrament tindria consistència de referèndum i podria sumar-se a la votació popular de l'Estatut".

"Nosaltres, doncs, demanem al venerable president de la Generalitat de Catalunya, del patriotisme del qual no podem dubtar, que si ell creu convenient l'aportació de la voluntat femenina a l'Estatut, vulgui decretar que ja que el cens electoral femení no està format, les dones que estiguin d'acord amb l'Estatut puguin estampar la seva signatura (amb anotació del domicili, i el número de la cédula o bé alguna referència d'un document acreditatiu de la seva personalitat), a uns plecs destinats a aquest fi i que serien exposats, durant uns dies, a uns llocs determinats de cada població, i els quals serien tramesos a la Generalitat junt amb les actes del plebiscit". (6).

Seguint amb aquest mateix raonament, Maria Teresa Gibert argumentava en un article (7) que l'objectiu polític immediat era que tots els homes de Catalunya votessin l'Estatut perquè ho havia demanat el President de la Generalitat, i que totes les dones catalanes tenien que donar la seva signatura a aquest Estatut pel mateix motiu abans esmentat. Així, ho argumentava: "Què podríem demanar les dones en aquests instants? No podem voler altra cosa que el que la nostra pàtria donant fe de vida, solemniament, amb un acte integral de la seva personalitat, voti l'Estatut que assumeix les màximes aspiracions i regula per l'avenir la nostra Història interrompuda dos segles".

"Nosaltres, no podem fer altra cosa que fer adonar a l'home de la importància històrica de l'hora present".

(...) "Actualment, l'únic que ha de preocupar-nos és que tots els homes de Catalunya, votin l'Estatut, perquè ha tocat l'hora per Catalunya".

"I també, perquè aquest home bo, aquest Home símbol que és una realitat de la nostra història, que és la nostra esperança i la nostra bandera de pau i germanor, ens ho ha demanat; ell ens ha dit: "Cal que la dona faci votar l'Estatut i que ella sigui també la seva voluntat".

"Ja ho veieu, dones de Catalunya: M'acià, el nostre President, ens demana el vot dels nostres homes i la vostra signatura".

"No regategeu aquest ajut a l'obra miraculosa del nostre redreçament col·lectiu".

"El dia 2, quan els homes formin com un sol home davant les urnes, nosaltres t'esperarem a les ciutats, a les tinences d'alcaldia dels districtes, als pobles i a les viles, els Ajuntaments tindran cura de les vostres signatures, i allí podreu dir, també, quina és la vostra voluntat, si signar en pro de l'Estatut o contra l'Estatut". (8).

En aprovar-se la Constitució republicana, el cos electoral fou modificat a tot l'Estat en reconèixer el dret de vot de la dona i als majors de 23 anys. El reconeixement del sufragi femení provocà moltes divergències polítiques d'opinió sobre si havia de ser concedit o no. Lluís Companys es pronuncià fermament a favor del vot femení, afirmant que el vot de la dona seria un reforç per la República. Així ho expressava un article editorial de "L'Opinió": "Encara no s'ha apaivagat del

tot la maror aixecada entorn de la concessió del Parlament del vot a les dones. Encara n'hi ha que es planyen, desesperats, com si la Cambra hagués comès un error gravíssim que a la llarga ha de costar la vida de la República. S'han anunciat campanyes per impedir que aquest vot arribi a implantar-se i a tenir vigència. I bé. Pot ser no n'hi ha per tant".

"(...) Potser sí que en el nostre país la dona en general no té aquella preparació política, ni aquell grau de cultura que caldria que tingués per a reconèixer-li el dret de votar. Però és que l'home la té aquesta preparació política i aquest grau de cultura que caldria exigir per donar dret a votar? En un país on tenen vot els analfabets, no hi ha cap raó perquè la dona, culta o analfabeta, no tingui els mateixos drets que aquells".

"(...) Però tot i aquestes objeccions nosaltres creiem que ha estat bé que es concedís el vot a la dona. Lluís Companys digué al Parlament, que ell votava perquè la dona tingués vot, perquè no veia en aquest reconeixement, cap perill per a la República, puix que si li veiés, no en seria partidari. I digué més encara; tot i que Lluís Companys en aquell moment digué que exposava el seu criteri purament personal, (...), estem conformes amb el punt de vista de Lluís Companys, quan digué: "A Catalunya el vot de la dona no solament no perjudicarà la República, ans li serà un reforç considerable" (9).

En aprovar-se la Constitució republicana, el 9 de desembre de 1931, les dones d'Esquerra Republicana publicaren tot seguit una crida (10) en la qual reafirmaven que la República havia reconegut els drets femenins.

Això implicava que la dona tenia l'obligació d'ésser la defensora d'aquest règim, i que tenia que ofrenar al President de la Generalitat tota la seva confiança i ajut. Així remarcava: "Avui que ja és un fet el reconeixement oficial dels nostres drets ciutadans, avui que tenim ja una Constitució aprovada que fa de nosaltres alguna cosa més que un moble de luxe per als uns o un escarràs de feina per als altres, avui que per fi s'ha reconegut que podem i havem de tenir els mateixos drets en tots els conceptes del viure ciutadà, és quan hem de palesar el nostre agraïment a la República, quan hem de fer demostració que la dona d'avui no està mancadada de facultats per a poder reconèixer tot el benestar que aquest canvi de règim ha portat per a ella".

(...)

"Les dones de l'Esquerra Republicana de Catalunya esperen molt de vosaltres, dones catalanes, dones que no sou pas una esperança, puix que proves heu donat de tenir ja una personalitat. Prova d'això, les signatures dels presos i el plebiscit del nostre Estatut; sou, doncs, ja una realitat i per això nosaltres mateixes fent-nos ressò dels vostres desigs, vàrem demanar al nostre President que intercedís per la concessió del vot femení, i som nosaltres les que hem emprès la tasca d'organitzar-vos i portar per les nostres terres dones que us parlem, puix que no volem res més que fer de totes vosaltres les nostres companyes per aplegar-nos totes juntes sota la nostra senyera barrada i ofrenar al nostre cabdill, al nostre President, tota la confiança i tot l'ajut que ha d'esperar de les dones de Catalunya. Ell confia en totes, ell ha estat el defensor més ferm de les nostres reivindicacions, ell que fa tants anys ha vist amb la seva visió justa de l'esdevenidor, el mo-

ment actual i la realitat que s'apropa per a Catalunya amb l'aprovació del nostre Estatut, ell ha pensat sempre en la reivindicació de la dona, i ja sabem com és estimat per totes, puix que totes ens atansem a donar-li el bes d'amor i portem els nostres fills fins als seus braços".

(...) "No hi manqueu molt especialment aquelles que de vosaltres vulguin prendre un xic d'activitat dins el moment actual i vulguin ésser, com som nosaltres, les que iniciïn i guiïn la dona per a fer-la apta i mereixedora dels drets i deures que se li han reconegut. Catalunya i la República confien en vosaltres i us esperen!" (11).

Un altre tema que es plantejava Esquerra Republicana en aquests moments era el de la intervenció de la dona en la vida política. Afirmava que la dona havia d'actuar en política, i això era el fet del feminisme. D'aquesta manera, Maria Teresa Gibert sostenia aquestes tesis en un article (12) i definia que hi havia un camp de la política que corresponia fonamentalment a la dona, fent una enumeració de les tasques d'aquesta política de la dona. Així, afirmava: (...) "Pot la nostra dona actuar en política? Evidentment. No tan sols pot, sinó que deu esforçar-se per arribar al perfeccionament que necessita tot aquell qui vol pel seu poble un millorament i un avenç. Malauradament, a casa nostra, no hi trobem encara aquell ambient indispensable per a desenvolupar el nostre esperit afanyós de nous conceptes i de modernismes aplicables a les nostres habituds".

"Jo sé que hi ha un mot que sembla un pànic terrible en emprar-se. Jo sé que en intel·ligències, ja no tan allunyades dels nostres dies, en lloc de causar pà-

nic, promou un somriure irònic ple de mala intenció, a l'ensem que ple d'incomprensió. Les dones l'avorreixen sens saber de què es tracta, els homes, no cal dir que li fan la seva brometa, poca-solta, i total perquè desconeixen en absolut el valor global d'aquest mot que es diu "feminisme".

"Ara bé, jo els demano que l'analitzin i són pocs els que li saben donar el valor que té. (...). I total, no us diuen que feminisme vol dir la política que correspon únicament i exclusivament a la dona, perquè els homes tenen ja altres assumptes que tant sols corresponen a ells".

"És del tot interessant per a nosaltres, que en els instants de construcció del nostre poble esguardem amb veritable apassionament els esdeveniments de cada dia; és interessant, doncs, fixar-nos en l'esforç constructiu que podríem aportar amb la nostra política".

(...) "Avui que hem vist que gairebé un vuitanta per cent de les nostres dones no saben escriure, ¿no creieu en un apostolat dignificant per a nosaltres intervenir perquè aquesta vergonya de l'analfabetisme deixi d'ésser-ho mitjançant una actuació directa, fent una croada, alçant la veu i removent tots els indrets per a donar facilitats als qui no poden, hores hàbils i mètodes ràpids?".

"¿Ofedir el nostre concurs en aquests problemes tant violents de la difusió de la moralitat i la cultura en totes les classes socials?".

"¿Estudiar fins a trobar remei perquè aquesta vergonyosa xacra de la humanitat, la corrupció de menors, deixi d'ésser un fet, creant institucions que preservin la dona del llibertinatge i l'enviliment?".

"¿I la supressió del tràfic de blanques, no és del tot interessant?".

"La higiene en tots els seus aspectes, l'educació i la vida dels infants, la beneficència... i tants altres assumptes que pot tenir la política femenina a defensar, que no cal pas que toqui per res la política que pertany als homes?".

(...) "Moltes coses pot fer pel seu país la dona si és que veritablement n'és interessada. No hem, doncs, d'apocar-nos, ni avergonyir-nos perquè ens diguin feministes. Tenim necessitat d'ésser-ho. El nostre amor envers els nostres consemblants ens hi porta i no podem fer les sordes a una crida que tota ella és plena d'humanitat".

"Aquesta és la política que nosaltres hem de fer per a apaivagar els dols dels nostres germans. Aquesta és la política femenina, el nostre feminisme". (13).

A més, Maria Teresa Gibert es plantejà en molts altres articles (14) el que era el feminisme, quines connotacions tenia una dona deminista, i que totes les dones havien d'ésser feministes juntament amb l'esquerrisme conseqüent que això comportava. D'aquesta manera, afirmava: "El Feminisme internacional, aquesta doctrina mobilitzadora dels més nobles sentiments, és tot un programa social-laic, completament allunyat de tot confessionalisme. Aquesta bandera blanca de Pau i Amor que uneix les dones de tots els continents, races i pensars, és una doctrina humaníssima, renyida amb tot el que no siguin procediments d'estricta justícia. (...)".

"Totes les dones hem de sentir-nos feministes amb tot l'esquerrisme que desprén aquest mot; que esquerrisme vol dir compenetració clara dels conceptes, exempta

de prejudicis i confusions lamentables".

(...) "Les dones d'Esquerra vigilem; volem per al nostre poble tots els avantatges possibles. Volem retreure aquestes tasques portades a cap per les dames que en els rengles de la dreta seran les nostres enemigues, i éssent-ho, continuaran essent també enemigues del poble".

"Si ens sentim prou humanes no hi cabem en aquest lloc esquifit d'una dreta reaccionària; i el nostre sentiment humaníssim d'equitat i de justícia no té altra cabuda que dins dels rengles de l'Esquerra Republicana de Catalunya". (15).

Sobre el mateix tema es pronunciava Mercè Loperena en un article (16) en el qual defensava que el treball que darrerament estaven portant a terme les dones catalanes era una veritable revolució, encara que no s'hagués aconseguit el dret al sufragi, i que havien de continuar aquesta revolució: les dones havien d'arribar a ser lliures d'acció, de pensament, d'ànima i de consciència. Així, afirmava: "No crec que sigui negat per ningú el treball, l'esforç que d'uns quants anys ençà venim realitzant les dones catalanes".

"És una vertadera revolució, però una revolució tot just començada, externa. Ens manca encara un pas més, el definitiu".

(...) "La dona catalana, encara no gaudeix del dret de sufragi; pot ésser elegida, però no electora".

"Amb això, se'ns deixa respectuosament a part; tal vegada reservades com una força reconeguda, però encara perillosa avui".

(...) "Però en l'esdevenidor del nostre país, bo o dolent, nosaltres en gaudirem o en sofrirem les conse-

qüències, i just és que nosaltres vulguem portar-hi el nostre esforç. Per això les dones necessitem encara continuar la nostra revolució".

(...) "Si hem de rebel·lar-nos, trencar amb el pas-sat, fondre els motllos vells per a fer-ne uns de nous, no oblidem que no farem mai res mentre no siguem lliu-res, i per això necessitem saber-ho ésser. Lliures, ja no d'acció, ans bé de pensament, d'ànima, de conscièn-cia. Saber què som, puix que encara no coneixem prou la nostra força, ni la nostra feblesa".

"I servir aquell gest d'elegància i dolcesa que ens caracteritza, per tal de portar a cap la nostra obra, la nostra revolució, que és de treballar per l'elevació del nostre nivell intel·lectual, condició imprescindible perquè sigui acceptada davant del món la nostra "rebel·lió"". (17).

La Secció Femenina del Partit d'Esquerra Republicana convocà, amb data de 4 d'abril de 1932, totes les Entitats adherides que tinguessin ja organitzats els Grups Femenins a una Assemblea que per l'estructuració definitiva d'aquesta Secció i constitució d'una Federa-ció de Seccions, que tindria lloc el dia 10 d'abril, a l'estatge de "La Falç", Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya (Rambla de les Flors, 30, primer). A més, es remarcava que les entitats que encara no tinguessin organitzada la Secció Femenina eren pregades d'enviar una delegació a la reunió esmentada. (18).

D'aquesta manera, "La Humanitat" del 8 d'abril apa-regué amb un article editorial (19) en el qual es comentava la significació d'aquesta primera Assemblea femeni-na d'Esquerra Republicana. Així, afirmava: "Seguint la trajectòria que d'un principi ens hem traçat el proper

dia 10 se celebrarà la primera Assemblea de Seccions Femenines d'Esquerra Republicana de Catalunya, a fi i efecte de deixar ben delimitat el nostre camp d'acció i prendre els acords que es creguin convenients a seguir en les lluites que s'apropen i que prometen ésser ben aferrissades".

(...) "Fem doncs una crida entre totes les dones que sentin dintre seu l'ànsia de fer tasca pràctica, i demanem com únic premi tota la nostra feina ja feta, que acudeixin com més millor, i que totes juntes, les nostres companyes de les comarques i les de Barcelona-ciutat poguem estructurar les nostres normes dintre d'un règim de plena democràcia i llibertat de criteri, inspirant-nos i seguint principalment el camí que ens assenyala com un far ple de llum, els principis bàsics del nostre Partit, l'Esquerra Republicana de Catalunya, i particularment les assenyalades instruccions del nostre avi venerable, l'il.lustre cabdill Francesc Macià".

(...) "Dones de Catalunya, veniu totes, que nosaltres us esperem amb els braços, i el cor ben oberts per donar-vos una forta abraçada de germanor. La Comissió organitzadora". (20).

El Comitè Femení del Casal d'Esquerra Republicana de Catalunya, el 20 de febrer de 1932, havia ja adreçat una crida a les dones catalanes (21) en el sentit que aquestes tenien una necessitat imminent d'ingressar en un partit polític, i recomanaven que ingressessin a Esquerra Republicana. D'aquesta manera, afirmaven: "La dona catalana, donant una prova de la seva cultura cívica-ciudadana, s'espolsa de tots els prejudicis dogmàtics que fins al present la tenien reduïda en un estat letàrgic de greu inconsciència i dona fe de vida social, po-

lítica i col·lectiva. Per col·laborar en l'obra de la República, és d'absoluta necessitat ingressar en un partit polític, i, de tots, els que hem vist actuar, cap no hi ha que sigui tant adient amb la nostra manera de pensar i sentir com el que té per cabdill En Francesc Macià".

(...) "Com a dones que som, però, ja podem pensar que en la lluita a emprendre no volem fer ús de cap mena d'arma de les conegudes fins ara: revòlvers, escopetes, bombes, màusers, arsenal indigne de figurar com a propietat de persones mitjanament civilitzades: les nostres armes seran la persuasió, el convenciment, la veritat en tots els nostres actes, l'amor al proïsme, l'escola, la cultura, l'ensenyament i la beneficència en tots els seus aspectes i el compliment més rigorós de les obres de misericòrdia que predicà Jesús de Natzaret i els homes en feren "la més grotesca de les caricatures"

"Aquestes són les armes que portarem a la palestra, i estem segures de la nostra victòria".

"El Comitè Femení del Casal d'Esquerra Republicana de Catalunya fa una crida a totes les dones de tots els estaments socials per tal que ingressin a les nostres rengleres, no distingint de categories, solament demanem bona voluntat, energia i afecte per la causa que anem a emprendre i que necessita de l'esforç de totes les dones que ja estiguin cansades d'arrossegar una cadena. La cadena de la incultura, de l'analfabetisme, de la insuficiència mental, de l'educació grollera i incivil, i de la incapacitat moral que és l'únic que campa arreu on hi posem el peu o arreu on hi posem la mà.- El Comitè" (22).

El dia 10 d'abril al matí a l'estatge de l'entitat "La Falç" se celebrà l'Assemblea de la Secció Femenina

d'Esquerra Republicana, per tal d'estructurar aquesta Secció. Hi assistiren delegacions dels Grups Femenins de tot Catalunya, i presidí Candelària Serradeu, de Sabadell. Es discutí primerament la memòria dels treballs realitzats pel Comitè provisional de propaganda. Després de diverses intervencions, per majoria s'acordà que, en una pròxima assemblea, es discutirien els Estatuts de la Secció Femenina i s'elegiria el Comitè Directiu (23).

Al voltant de principis de maig de 1932, Esquerra Republicana proposà la constitució d'un Front Únic Femení Esquerrista, la finalitat del qual era oposar una força poderosa a les organitzacions de dones contràries a la República i a tots els ideals de llibertat. El manifest-crida per a la constitució d'aquest Front Únic Femení Esquerrista (24) era el següent: "Davant les campanyes i les intrigues que realitzen alguns nuclis de dones reaccionàries a fi de combatre la República i tots els ideals de llibertat, un grup de dones pertanyent a diversos sectors de la nostra vida social i política es proposa d'emprendre la unió ferma de tot l'element femení per oposar una força poderosa als estralls que aquells nuclis pretenen ocasionar en les primeres intervencions de la dona en la política del país. Amb aquest fi, proposa les següents bases de constitució d'un Front Únic Femení Esquerrista:

"Primera.- El Front Únic Femení Esquerrista, del qual formaran part elements de diversa filiació política, serà una gran agrupació cívica dedicada a fomentar i orientar l'esperit de ciutadania de les dones i a combatre les forces enemigues dels drets de llibertat dels homes i dels pobles".

"Segona.- El Front Únic Femení Esquerrista propagarà i defensarà amb les seves organitzacions els principis següents: a) La nacionalitat de Catalunya i els seus drets a la completa llibertat. Propugnar per l'agermanament dels països d'Oc. Dret de tots els pobles a regir lliurement llurs destins; b) Negació de tota mena de poder personal. Sobirania de la coluntat popular; c) Llibertat de consciència i el respecte a totes les creences. Refusar a les religions la intromissió en la política i a les organitzacions polítiques la promiscuïtat amb les religions; d) Resoldre la desigualtat dels estaments. Reivindicació de l'obrer. Dret de tots els infants a l'educació integral. Universitat popular".

"Tercera.- L'obra de Front Únic Femení Esquerrista es limitarà a la propagació i defensa dels quatre principis esmentats. No serà permès a les seves components que actuïn en nom del Front Únic defensar cap ideologia de partit (ja que aquells que s'integren en el Front no perden la seva personal afiliació política) o de classe, ni podran atacar més que els enemics d'aquests principis".

"Totes les dones de Catalunya que acceptin aquest projecte, són pregades d'enviar llur adhesió a la Comissió Organitzadora del Front Únic Femení Esquerrista, Aragó, 270, entresol, 2ª."

"Les signants d'aquestes bases i les inscrites abans del dia 16 del mes corrent, reunides en Assemblea que es convocarà oportunament, acordaran la constitució del Front Únic Femení Esquerrista i aprovaran el seu reglament". (25).

Esquerra Republicana, des de les pàgines de "La Humanitat", remarcava insistentment aquesta idea de formar

un agrupament de totes les dones catalanes per oposar-se a les organitzacions femenines de dretes que opinava que volien destorbar la marxa ascendent de Catalunya. Comentava, amb freqüència, el fet de que la Lliga Regionalista organitzava les seves seccions femenines i feien diverses crides a les dones. Però, remarcava també que aquestes dones de la Lliga no avançarien gaire en el terreny del feminisme: es limitarien a fer el que vulguessin i els diguessin els homes; el feminisme i els drets femenins no representarien per aquestes dones gaire cosa més que fins aquest moment que no representaven res. Malgrat tot, notava que, pel nombre d'afiliades, les seccions femenines s'havien de tenir molt en compte.

El Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana publicà una nota, amb data de 25 de maig de 1932 (26), en la qual es pronunciava sobre la constitució del Front Únic Femení Esquerrista. Aquesta deia: "El Comitè Executiu Central, mitjançant la seva Comissió permanent, i contestant les nombroses consultes que han estat adreçades per l'element femení al Secretariat del Partit, sobre el projectat Front Únic Femení Esquerrista, no veu inconvenient, ans al contrari, li satisfà, que les dones pertanyents o simpatitzants amb Esquerra Republicana de Catalunya que espontàniament vulguin sotscriure el manifest que s'ha fet públic, en senyal d'adhesió a la constitució de l'esmentat front, que ho facin". (27).

La Comissió organitzadora del Front Únic Femení Esquerrista convocà per al dia 31 de maig de 1932 l'Assemblea de constitució d'aquest Front. En la nota de convocatòria, la Comissió organitzadora pregava l'assistència a totes les adherides o delegar llur vot i representació, per escrit, a alguna companya. A més demanava a les adhe

rides al Front que constituïssin grups amb les del mateix partit polític, sector social o idees afins, per tal de nomenar una representació que pogués formar part de les dirigents. Demanava també de comunicar si podien acceptar delegació per a constituir comitès comarcals, locals o de districte (28).

Així, el dia 31 de maig va tenir lloc l'assemblea de constitució del Front Únic Femení Esquerrista. Presidiren l'acte, per la Comissió organitzadora, Rosa Maria Arquimbau, Maria Dolors Bargalló, Anna Murià, Núria M. Oromí i Teresina Isern. En aquest dia s'havien rebut ja més de cinc-centes adhesions (29).

Rosa Maria Arquimbau, que actuava de presidenta, obrí l'acte fent una breu exposició de la intenció que les havia guiades a constituir-se i la necessitat, que cada dia amb més intensitat s'anava sentint, d'una forta i decidida actuació de les dones esquerristes per tal de contrarestar tota la campanya que contra la República i en nom de la llibertat s'estava fent per part de les dones de dreta. Tot seguit, Anna Murià exposà les bases dels Estatuts pels quals deuria regir-se el Front Únic Femení Esquerrista. S'havien enviat ja algunes esmenes que, després de discutides, s'anaren adaptant o desestimant (30).

Un cop aprovats els Estatuts, es procedí a l'elecció del Comitè Central, éssent els resultats de la votació, els següents: Núria Montserrat Oromí, 170 vots; Anna Murià, 169; Rosa Maria Arquimbau, 165; Àngela Grampera, 165; Maria Dolors Bargalló, 164; Enriqueta Montoro, 164; Amanda Llebot, 96; Angelina Colubert, 62; Maria Pi de Folch, 11; Enriqueta Sèculi, 5; Elvira Serret,

5; Aurora Bertrana, 3; Isolina Viladot, 1; Montserrat Graner, 1; Anna Maria Martínez-Sagi, 1. Quedà, doncs, per majoria de vots, constituït el Comitè Central després de repartits els càrrecs de la següent manera: presidenta, Rosa Maria Arquimbau; vice-presidenta primera, Àngela Grampera; vice-presidenta segona, Anna Murià; secretària, Maria Dolors Bargalló; vice-secretària, Maria Enriqueta Montoro; tresorera, Núria M. Oromí, i comptadora, Amanda Llebot (31).

Aquest Comitè Central remarcà que admetria idees i suggeriments encaminats a facilitar o ampliar la tasca empresa pel Front Únic i que agrairia tota cooperació. Indicà que aquesta tasca seria exclusivament la d'una intensa propaganda i divulgació liberal, demòcrata i completament laica, que hauria de tenir lloc en períodes d'eleccions i pre-eleccions, encaminada a orientar les dones de sentir i pensar esquerrà, procurant fer adeptes a la causa sagrada de la justícia i la llibertat (32).

L'estatge del Front Únic Femení Esquerrista va quedar definitivament instal·lat al carrer de Sant Pere més Baix, núm. 42 (33). Tot seguit, es tancà l'acte de constitució d'aquest Front.

Rosa Maria Arquimbau, presidenta del Front Únic Femení Esquerrista, publicà un article (34) a "L'Opinió" del 10 de juliol de 1932 en el qual plantejava el paper de les seccions femenines dins dels partits polítics. Així, afirmava: "Contra el que creguin quatre excèptics, les seccions femenines dels partits no han esdevingut una moda, sinó una necessitat. Una necessitat de la qual no ens hem de valer, però, una necessitat a la fi".

"Un any i mig enrera, abans que la Constitució declarés la igualtat de drets, les Seccions femenines constituïen una mena d'espectacle per als homes. Avui és distint. Les dones-ciutadanes suposen una força. Una força i no un perill, però una força que pot decantar la balança i... ara, en virtut d'això, les seccions femenines ja no constitueixen un espectacle per als homes".

"Però Seccions femenines? Malgrat totes les nostres propagandes, les nostres actuacions, les nostres recomanacions perquè es constitueixin, no som massa del parer de fer separacions de sexe. Separacions que podrien considerar-se en categories potser, i que sempre representaran per als homes -més pràctics en matèria política- (encara que el talent natural res no té a veure amb la pràctica) un tutelatge. I no és que defugim aquesta tutela masculina, però voldríem sol·licitar-la nosaltres i no que ens la imposessin (...)"

(...) "L'ideal seria no formar-nos en seccions femenines, sinó formar-nos en seccions mixtes amb ells. Anar amb ells. Però en aquest cas caldria que la llur consideració fos sincera i ens volguessin reconèixer intel·ligència sense massa temors. Així les dones en integrar-se als Centres podrien ocupar càrrecs a la seva Junta exactament com els homes. Podria arribar a ésser la Presidenta justament, no seria necessari un aïllament femení (...). Si la llei ens reconeix drets, els homes ens poden reconèixer mèrits (...)"

(...) "Seccions femenines? Val més això que res, però no és aquest ben bé el nostre ideal ni el que cal perquè el feminisme, l'actuació de la dona, constitueixi un èxit i un triomf com és necessari pel bé de Catalunya i de la República". (35).

D'altra banda, en aquest mateix sentit, Maria Dolors Bargalló, secretària del Comitè Central del Front Únic Femení Esquerrista, publicà un manifest (36) a la Secció femenina del diari "L'Opinió". En aquest, es pronuncia de la següent manera: (...) "Així, doncs, dones de Catalunya, a vosaltres que teniu universalment reconegudes aquestes qualitats racials, com són el seny, la serenitat, la fortalesa i aquella adaptabilitat que en poc temps fa que poguem posar-nos al costat de les dones d'altres terres que fa anys que lluiten per l'emancipació moral i material de la dona i dels pobles, a vosaltres em dirigeixo, perquè respongueu aquest crit d'alerta que jo us llanço amb tota l'ànima, com solament podeu fer-ho, mobilitzant-vos i acudint al lloc de la lluita que us oferim".

"Lluita per la cultura dels nostres infants, pel millorament de la societat, tasca de cultura i d'amor, i ningú més que la dona, cridada de cop i volta a actuar dintre la política, no ho pot realitzar. La tasca que anem a emprendre és gran, potser a primer cop d'ull us semblarà feixuga, però la llibertat de la nostra Catalunya i la consecució de tantes de coses com l'Esquerra Republicana de Catalunya té per fonament dels seus principis bàsics, no poden ésser fetes realitats si tots no hi aportem el nostre ajut, gran o petit, però ajut a la fi. Es necessita la lluita, la qual no és solament les hores emocionants de les eleccions, sinó aquella altra tasca callada, però contínua, de totes les hores i de tots els instants que fan grans els pobles".

"Per cap altra cosa no podríem esmerçar millor la nostra vida que per a la idealitat de catalanitat i de llibertat que ens guia".

"Amigues, germanes de Catalunya i les que no éssent catalanes us sentiu identificades amb el nostre ideal de germanor i de concòrdia, us esperem amb l'esperança plena que vindreu a col.laborar en aquesta obra de cultura, d'Amor i de Pàtria". Signat per la Comissió: Maria Dolors Bargalló. (37).

La Constitució republicana, que fou promulgada el 9 de desembre de 1931, ampliava el cos electoral a les dones i als majors de 23 anys. Al moment de convocar-se les eleccions per al Parlament de Catalunya -el 20 de novembre de 1932- el cens electoral femení no estava en cara confeccionat, fet que implicava que les dones no poguessin exercir el seu dret ja reconegut constitucionalment al vot. Aquest estat de coses provocà que els partits dretans, entre ells Lliga Regionalista, ataquessin fortament el President de la Generalitat i les altres institucions autonòmiques catalanes per les seves raons adduïdes en ajornar, per una sola vegada, el sufragi femení. Aquests fets provocaren fortes tensions entre diversos partits que defensaven una o altra alternativa. Esquerra Republicana opinava que, solament per aquest enfrontament electoral, i perquè el cens electoral femení no estava elaborat, les dones catalanes havien d'ajornar l'exercici del sufragi per unes noves eleccions. Així ho expressava en una nota la Secció Femenina d'Esquerra Republicana (38) afirmant: "La Secció Femenina de l'Esquerra Republicana de Catalunya, ratificant-se en el ja exposat en la passada reunió del dia 14 de maig corrent, i interpretant el veritable sentit de les manifestacions fetes pel President de la Generalitat de Catalunya i capdavanter del Partit al qual nosaltres pertanyem com adictes militants, creiem que no

podem prendre cap determinació sobre aquest punt, per les raons ja exposades i que ens plau repetir:

"Primer.- Segons acord del Parlament de la República Espanyola, i després de diverses investigacions portades a cap pels Directors Generals dels Instituts d'Estadística i Demografia, el Cens de Catalunya, com el de la resta d'Espanya, no estarà fet fins el mes de novembre proper (Avui, segons la Gaceta, prorrogat encara per un mes més, vista la impossibilitat de fer-se detingudament amb tan breu temps)".

"Segon.- El projecte d'Estatut de Catalunya, diu: Títol VIII. art. 37: "En el termini d'un mes, a comptar del dia que aquest Estatut estarà promulgat amb força de Llei, el President Provisional de la Generalitat de Catalunya, convocarà eleccions en les quals seran elegits, per sufragi universal directe, els Diputats que constituiran el primer Parlament de Catalunya".

"El dictamen de la Comissió d'Estatuts, no revoca tampoc aquesta disposició".

"Queda ben pal.lesat que l'Esquerra Republicana de Catalunya no s'oposa al desig que la dona intervingui en les eleccions del primer Parlament de Catalunya, és que la imminència de l'aprovació de l'Estatut fa preveure que aquestes eleccions hauran d'ésser convocades molt abans del novembre, i l'Esquerra es manté dins de la legalitat jurídica de les disposicions esmentades, i, al mateix temps, considerem antinacionalista i, per tant, anticatalà, el provocar conflictes d'aquesta naturalesa en aquests moments en què Catalunya lluita per l'assoliment de les seves llibertats, i ens estranya que nuclis afiliats a partits que ens han titllat, a nosaltres, de "poc nacionalistes" vulguin demanar al Poder unitari de

l'Estat perquè intervingui en la resolució d'un suposat plet que, en cas d'existir, interessa només a Catalunya i als catalans".

"I si per això no fos prou, el reconèixer que l'Esquerra Republicana de Catalunya ha contribuït a concedir el vot a la dona i que, per tot el que es deixa esmentat, tan sols espera la primera avinentesa perquè aquest pugui aplicar-se amb tota la legalitat que suposa el compliment de la Constitució." (39).

D'altra banda, cal també assenyalar un article de Maria Dolors Bargalló (40) en el qual exposava clarament la posició d'Esquerra Republicana respecte al problema de l'emissió del vot femení en les eleccions al Parlament de Catalunya. Així, remarcava: (...) "Nosaltres, les dones d'Esquerra Republicana de Catalunya que lluitem amb tota la nostra ànima per l'obtenció de la màxima llibertat en les reivindicacions femenines, que anem, també, de poble en poble i de vila en vila, dient a les nostres germanes el desig sincer i ferm que tenim de veure-les compartir amb nosaltres la lluita i la responsabilitat de l'hora present, que els parlem d'emancipacions i de lleis que han de dictar-se indefectiblement per a posar la dona en igualtat de drets que l'home, creiem també, no obstant, que fins que el dit Cens, com molt bé ha dit el nostre venerable President Sr. Macià, no estigui completament confeccionat, no podrem emetre el nostre sufragi".

"Quan s'estava discutint el vot femení a les Constituents, fórem les primeres a demanar que ens fos concedit aquest dret de ciutadania que avui no se'ns nega, com no se'ns ha dit tampoc mai que seria denegat el tal dret, sinó que s'ajorna lògicament per a quan legalment

poguem votar per a tenir ja les llistes de dones que poden votar i estan capacitades perquè la llei les empara".

(...) "Les dones d'Esquerra Republicana de Catalunya volem que se sàpiga que desitgem com la primera poder fer sentir la nostra veu quan aquesta sigui necessària, però també que som disciplinades i acatem les decisions que els homes de govern creguin pertinents quan soni l'hora de fer-ho".

"Així és com demostrarem millor que les dones de Catalunya estan molt més preparades i capacitades per a votar, que no pas aixecant una bandera de rebel·lió davant les circumstàncies que han dificultat l'arribada del moment transcendental, però no com algunes han volgut fer creure que hi ha una voluntat decidida a fer impossible per a tots els mitjans que nosaltres poguem també i per primera vegada dir la nostra voluntat".(41)

En el marc d'aquest context polític, i en la sessió municipal de 13 de juliol de 1932, el regidor Felip de Solà i Cañizares presentà una proposició en el sentit de que l'Ajuntament s'adrecés al President de la Generalitat demanant-li que fos concedit el vot a les dones en les primeres eleccions que es celebrarien per a elegir el primer Parlament de la Generalitat (42). Defensa ren aquesta proposició Felip de Solà i Ferran de Sagarra.

Tot seguit, va prendre la paraula Joan Casanoves manifestant que ho feia pel respecte que es mereixien les dones a les quals s'al·ludia en la proposició. Féu constatar que ningú no havia atacat ni havia volgut discutir el vot de la dona. Aleshores, afirmà: "L'Esquerra Republicana de Catalunya no és enemiga del vot femení, ans

al contrari, té establert en el seu ideari la igualtat jurídica de sexes i la igualtat absoluta de drets polítics. Però tal com ve redactada aquesta proposició, no pot ésser votada per nosaltres, car enclou una censura velada contra les més altes autoritats de Catalunya. I consti ben clar. El President de la Generalitat no necessita estímulo de cap mena per complir amb el deure que li assenyalen els principis constitucionals, l'ideari del seu partit, la seva conducta i les propagandes a què sempre s'ha lliurat. (...). Veniu ací fent escarafalls de fariseus i reclamant el vot per a les dones, vosaltres que la teniu esclavitzada a l'altar i al confessionari, vosaltres que li negueu el dret a la llibertat, supeditant-la als manaments de l'Església i al dogma. Vosaltres que la teniu aferrada a les creences i aprofiteu la seva manca de preparació política per explotar el seu sentimentalisme fàcil i fer-ne un arriet contra la llibertat i contra la República!" (43). Joan Casanoves insistí que no podien votar de cap de les maneres la proposició per la insidiosa censura que incloïa contra el President de la Generalitat. I demostrà com aquesta proposició, per efecte d'aquest mateix esperit insidiós que la informava, no era més que una maniobra contra les llibertats de la revolució, contra la República i contra la mateixa Catalunya.

D'aquesta manera, Joan Casanoves acabà afirmant: "Discutirem la vostra proposició, a tot arreu i davant del poble de Barcelona que ens escolta. I estem segurs que ens seguirà acompanyant com sempre l'opinió pública si en algun moment potser no ens ha seguit amb l'entusiasme màxim dels primers dies del triomf revolucionari, ha estat precisament per no haver acabat d'un cop amb

vosaltres, que sou les forces derrotades pel poble en la jornada gloriosa del 14 d'abril". (44).

Tornaren a intervenir en el debat Felip de Jolà i Cañizares, Manuel Santamaria i Casimir Giral. Però la transcendència que prenia el debat obligà Joan Casanoves a intervenir per rectificar. En aquesta rectificació, féu constar novament que l'Esquerra Republicana no havia anat mai contra el vot femení, ni havien negat el prestigi de la dona, sinó que havia estat l'Església Catòlica la que l'havia postergada sempre, considerant-la com l'esca del pecat, reputant-la indigna d'ésser sacerdotessa ni d'ocupar cap ministeri religiós. I continuava aquest raonament en aquests termes: "En voleu un exemple, d'aquest menyspreu amb què ha estat tractada la dona? El tenim en el cas del divorci, que sempre li ha estat negat i en l'afirmació que el matrimoni civil no és altra cosa que un concubinatge. Aquesta és l'actitud de l'Església. Insultar la dona i després afirmar que vol redimir-la!" (45).

Després d'aquest llarg debat, es votà la proposició i fou rebutjada per 28 vots contra 10.

D'altra banda, Esquerra Republicana, el juny de 1932, un cop reconegut per la Constitució republicana el dret de sufragi femení, constatava que la dona entrava necessàriament al camp de la política, que per les lluites que aquesta implicava necessitaria un temps de preparació i capacitació i que això comportava la necessitat d'una organització. El Partit constatava que en el terreny de la pràctica, en aquests moments, eren poques les dones que s'inscrivien i actuaven com a sòcies de les entitats. És a dir, es limitaven a formar Seccions o Grups en els Centres, designaven les seves Jun-

tes Directives, establien una cotització especial per a les despeses pròpies i procedien amb plena autonomia. Així, Esquerra Republicana opinava que calia estructurar i reglamentar la constitució, existència i relacions entre aquestes Seccions, tot donant-les autonomia però dintre la disciplina del Partit. D'aquesta manera, establia les normes de "La reglamentació de les Seccions Femenines d'Esquerra Republicana de Catalunya" (46) que eren les següents: "A totes les entitats o centres adherents a E.R. de C. podran constituir-s'hi Seccions Femenines. Per a pertànyer a la Secció, precisarà, solament, proveir-se del Carnet de militant, cotitzar segons el Reglament del Partit i sotmetre's a la seva disciplina".

"Les militants de Seccions Femenines, podran voluntàriament, inscriure's com a sòcies del Centre o Entitat on militin, amb igualtat, en tot cas, de drets i deures amb els homes socis".

"Les Seccions gaudiran de completa autonomia en l'econòmic per al seu desenvolupament. Políticament acceptaran la disciplina i el Reglament del Partit. Per a establir una perfecta coordinació entre els Centres i les seves Seccions Femenines, es nomenarà dins de cada Entitat una Comissió Mixta, formada de dues representants de la Secció i dos membres del Centre, sota la Presidència del de l'Entitat, que actuarà només com a àrbitre".

"Les militants de les Seccions Femenines podran assistir a les Juntes Generals de socis del Centre, en el qual militin amb veu, però sense vot, llevat de les que figurin també com a sòcies de l'Entitat, que tindran veu i vot en les deliberacions".

"Els casos de discrepància en l'actuació, d'indisciplina a altres que desdiguin del bon nom de la Secció del Centre o del Partit en general, seran resolts per la Comissió Mixta respectiva. De la resolució d'aquesta, podrà la part interessada apel·lar al Comitè de Relacions o Federació de Seccions Femenines corresponent, i, en darrera instància, al Comitè Executiu Central".

"Cada Secció Femenina elegirà dues delegacions per tal de formar part del Comitè de Relacions o Federació de Seccions Femenines de la Comarca a la qual pertanyin. Aquests Comitès o Federacions es regiran per un Reglament interior que haurà d'ésser aprovat en assemblea de totes les Seccions constituïdes en la respectiva Comarca, representades per llurs delegades i ratificats pel Comitè Executiu Central del Partit".

"En els Congressos del Partit, les militants femenines estaran equiparades als militants en general". (47)

La primera nota de convocatòria de la "Diada Femenina d'Esquerra" aparegué a "La Humanitat" a finals de febrer de 1933, i en aquesta s'afirmava: "Sabem, encara que d'una manera oficiosa, que pels primers dies d'abril les dones d'Esquerra volen manifestar-se d'una manera vistent per tal de festejar la seva incorporació en la política d'Esquerra Republicana. (...). I es compta d'una manera absoluta amb l'assentiment de les primeres autoritats del nostre Partit. (...), que les dones de tot Catalunya volen adherir-se a l'homenatge que a l'en^{...} sems signifiqui adhesió política com a militants a la figura del President d'Esquerra, l'honorable senyor Francesc Macià. Aquest serà un dels principals actes dels quals consistirà la Diada Femenina d'Esquerra" (48)

Pocs dies després, s'havia ja fixat que aquesta

Diada se celebraria el dia 2 d'abril, i el programa d'actes d'aquesta era el següent: "Una recepció popular femenina del President de la Generalitat, com a President de tots els organismes del Partit d'Esquerra Republicana on les representacions femenines de Catalunya faran acte de presència i rebran la salutació dels nostres dirigents".

"Un festival a l'aire lliure".

"Un àpat popular femení dedicat al President, honorable senyor Francesc Macià i Comitè Executiu Central del Partit" (49).

A finals de març de 1933, després de diverses reunions celebrades, ja s'havia constituït la Comissió organitzadora de la Diada Femenina d'Esquerra, que estava integrada per una delegació de cada entitat d'Esquerra Republicana que tingués Secció, Grup o Comitè femení. A més, aquesta Comissió organitzadora havia nomenat el seu Comitè Executiu en una assemblea de delegacions, quedant nomenades Maria Baldó de Torres, Mª Dolors Bargalló, Carme Espinosa de los Monteros, Mª Teresa Gibert i Núria Oromí (50).

En aquestes mateixes dates, Maria Teresa Gibert comentava en les pàgines de "La Humanitat" el que havia suposat per Esquerra Republicana la convocatòria de la Diada Femenina d'Esquerra: "No fa pas molts dies que una simple convocatòria aplegava a l'entorn dels dirigents d'Esquerra Republicana de Catalunya, representacions de vint-i-tres agrupaments femenins de tots els districtes de Barcelona, freturoses de mostrar la seva existència".

"Les representacions significaven quelcom més que vint-i-tres grups. Eren la realitat de l'existència de

la dona esquerrana en el nostre Partit".

"Nosaltres, que havem viscut tota la formació d'aquests agrupaments femenins, nosaltres que coneixem de la manera com havem tingut de vèncer la resistència passiva dels nostres companys en la seva eterna desconfiança, ens complaïem extraordinàriament la setmana passada quan restaven astorats davant la presència disciplinada i conscient de la dona d'Esquerra".

(...) "Vol dir això que la dona d'Esquerra existeix, i està amatent per vigilar que els seus interessos no puguin ésser malversats en mans indelicades i poc enteses en qüestions femenines" (51).

El dia 2 d'abril de 1933, se celebrà la Diada Femenina d'Esquerra, en la qual col.laborà eminentment en la seva organització l'entitat de l'Avenç Obrer Català. La Comissió de Cultura d'aquesta entitat començà les tasques de la Diada, representant l'obra de Santiago Rossinyol El pati blau i Covardies, de Lluís Millà.

Tot seguit, Maria Segarra féu la presentació de les oradores Maria Assumpció Colilles i Maria Dolors Bargalló. Començà el seu parlament M. Assumpció Colilles dient que, vist l'aspecte que prenia la formació cívica de la dona, feia ressaltar les fallides de l'organització actual, dient que havien de cooperar en la tasca de perfeccionament dels sistemes emprats, si volien fer de Catalunya aquella nació forta espiritualment, com cap altra n'existia al món. (52).

A continuació, féu ús de la paraula Maria Dolors Bargalló, que començà a desenrotllar el tema "Feminisme en marxa", posant en relleu la responsabilitat de la dona en aquests moments únics de la història de Catalunya, que per primera vegada faria palesa la seva volun-

tat en les properes eleccions a regidors. Seguí afirmant que no per aquesta realitat la dona havia de deixar la seva gràcia femenina, sinó que estudiant a fons els deures que com a mare i membre de la societat, se sapigués enfrontar a la col·lectivitat humana. Recordà que la dona era part viva del cos de la nostra Pàtria, i que veia en la bandera barrada el símbol i en els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya l'exponent d'una nova ètica i una moral més significadora. Acabà manifestant que al costat dels homes les dones sabran lluitar per la defensa d'aquesta noble causa que ha de fer de Catalunya la nació que admirarien per la grandesa que sabia conquerir-se. (53).

El dia 10 de gener de 1933, "La Humanitat" inicià una secció del periòdic nomenada "Pàgina de la dona". El diari comentava que en aquestes pàgines donarien cabuda a les col·laboracions que espontàniament arribessin, sempre que en s'hi propugnessin reivindicacions i iniciatives que s'adiguessin a la particular significació esquerrana i de militants del partit d'Esquerra Republicana.

Maria Teresa Gibert, en començar aquesta "Pàgina de la dona", publicà un article (54) en el qual justificava els objectius a aconseguir en aquesta secció. Així, afirmava: "Això vol dir que, aquelles reivindicacions femenines no seran fàcilment conquerides, però no cal defallit ni desesperar-se. Tampoc tenim d'espantar-nos; la por és conseqüència de la feblesa".

(...) "No hem d'oblidar que tot el nostre interès està en guanyar aquesta batalla sorda, (...). Per això cal mobilitzar-nos discretament".

(...) "Per tant, avui que comencem, volem proposar-nos una tasca, que no per considerar-la difícil deixa d'entusiasmar-nos prou per a poder-la realitzar".

"Orientar políticament l'actuació del nostre moviment femení".

"Recollir i comentar aquelles suggerències que s'adiguin amb l'esperit que ens mou a posar-nos en contacte amb la dona esquerrana d'un ampli sentit liberal i humaníssim".

"Col.laborar sempre en la reivindicació dels humils i protecció dels infants".

"Propugnar per a la difusió de la cultura en les classes treballadores, i"

"Donar a conèixer en tota la seva vàlua l'obra social realitzada pels homes nous de la República, únics coneixements que poden vèncer el llast que pesa en l'esperit femení, indiferent del tot, per ignorància, a la tasca de reconstrucció empresa".

"Cal enfortir les nostres conviccions i desvetllar els esperits adormits que encara no en tinguin".

"Aquesta ha d'ésser la nostra tasca".

"Vivim instants d'alta emoció i de transcendència històrica, i és necessari recollir l'esforç individual per engrossir l'anhel col·lectiu, deixant de banda les baixes passions i els interessos mesquins, per a fer possible la gran obra d'aquell poble que havent-lo somniat lliure, avui el volem digne de la llibertat conquerida".

"Nosaltres, les dones, tenim de copsar la grandiositat del mot: RESPONSABILITAT".

"Cal vèncer aqueixa lleugeresa inconscient que ens atribueixen, amb una actuació assenyada i constant".

"També hem de saber ésser disciplinades quan la nostra actuació vagi lligada als interessos d'un partit polític".

"Intensificar la unió femenina, sempre que aquesta unió serveixi per a realitzar obres profitoses d'interès comú".

(...) "Els propòsits són bons sempre. En aquests instants convé que nosaltres tinguem la seguretat de portar-los a cap, de realitzar-los, i no dubtem que no ens ha de mancar ni la nostra bona voluntat ni l'ajut dels nostres lectors perquè ens sia possible deixar ben sentats els principis que ens animen i que són la base del nostre redreçament femení".

"Heu-vos ací la gran tasca. L'ajut moral de tots plegats farà possible la realització dels nostres propòsits, que com a programa apunten avui perquè avalin aquesta temptativa agosarada". (55).

En aquesta "Pàgina de la dona", abans esmentada, hi van aparèixer diverses consignes en les qual es reflexionava sobre el sentit que havia de tenir la intervenció de la dona en la política. Cal remarcar les següents: "Les dones d'esquerra que no estan en el nostre Partit ens mereixen tots els respectes. Però el nostre interès i la nostra primordial finalitat és que el major nombre possible formin l'Esquerra Republicana de Catalunya" (56); "Si el reconeixement de la personalitat femenina no significués una total transformació, i per tant, una vertadera revolució social, no ens interessaria". (57).

Els temes tractats en aquesta "Pàgina de la dona" eren diversos (58), però tots apuntaven fonamentalment al paper a jugar per la dona en el si dels partits po-

lítics o en relació amb les diverses facetes de la política. Cal remarcar fonamentalment uns articles de Maria Teresa Gibert en els quals plantejava el tema de la dona com a militant d'un partit polític. En el primer d'aquests (59) remarcava: (...) "Som dones militants d'un partit i a la labor de proselitisme i expansió del mateix en diversos aspectes hem esmerçat bona part de les nostres activitats, oferint-hi, fins ara, la nostra joventut".

(...) "Volem dir que l'activitat política de la dona que s'emmarca en la disciplina d'un partit polític ha de subjectar-se de manera conscient a aquesta disciplina i a part de l'obra cultural que pugui dur a terme amb l'ajuda de la seva superior cultura, la dona que senti vocació política, cosa que avui ha esdevingut per gràcia de la República cosa legítima i natural, ha de propugnar en tots els moments i en totes les ocasions, pel seu partit i per les coses que li afectin, perquè aquesta vocació és tan noble en l'home com en la dona quan esdevenen militants dintre d'una mateixa obligació i d'una mateixa responsabilitat".

"I aquesta és la primera i gran tasca que hem de fer les dones d'Esquerra Republicana de Catalunya: incitar i fomentar l'esperit de les nostres militants en tot el que enforteixi les dues essencials condicions: disciplina i convicció.

(...) "Si ara que comencem no fem de la dona una militant perfecta i no hi veiem en ella, políticament, el nostre igual, serà un error que el dia de demà podríem penedir-nos, i francament, seria una llàstima perquè la culpa només seria nostra" (60).

En el segon article esmentat de Maria Teresa Gibert (61) es pronunciava contra la formació de Seccions Femenines en el si d'Esquerra Republicana. Així, afirmava: (...) "Hi ha, però, que desvirtuant ostensiblement l'esperit de l'obra a realitzar (per Esquerra Republicana de Catalunya), creu que cal imposar-se per reeixir en els seus propòsits, quan no és pas així. Ni la "Secció Femenina" és possible, per quant aleshores ve a realitzar aquesta tasca que criticàvem en començar, o sigui que aquesta "Secció" crea la separació viva dels dos sexes, i per tant, és inadmissible, ni tampoc és possible que les militants femenines que formen dintre del nostre Partit, vulguin establir un "organisme" a part que recollint orientacions i iniciatives vulgui convertir-se com a assessor dels organismes superiors en el que respecta a la dona. N'hi ha prou en què dintre de cada Entitat treballem amb entusiasme i aportem tota la voluntat del nostre esforç revelant uns ideals sincers completament d'acord amb la ideologia del Partit perquè es desvetllin figures femenines que fins avui indispensablement havien de restar apagades per manca de comprensió; la nostra tasca de proselitisme, la nostra tasca efectiva i tot l'interès que posem en interpretar bé la nostra condició de militants farà impossible evitar que una dona, si arriba el cas, quedi com a figura de relleu i aleshores no podrà prescindir-se'n, i la veurem en el lloc que li pugui correspondre pels seus mèrits, ja sigui portant la seva veu inquieta com a representant en una reunió comarcal, ja com a delegada en un Congrés o en els llocs que calgui. Però, intentar crear un organisme per a comoditat d'aquelles que no havent-se pogut destacar amb la rapidesa que vo-

lien, adoptin el sistema de crear una plataforma de la qual abans ja se n'haurien bastit el trampolí, és un joc massa vist i denota massa poca intel·ligència si és que creuen que pot sortir efecte, car el que elles veuen ja n'hi han d'altres que hi han endevinat i, per tant, no poden transigir encara que es tracti de dones".

"Ni "Seccions Femenines" ni organismes femenins a base de compenetració d'idearis que hagin d'actuar al marge de l'altre sexe. Les qui repudiïn la "barrera" de la "Secció Femenina", no poden meys que repudiar a l'en sems aquest Organisme antidemocràtic que hauria d'ele gir-se forçosament en una votació de segon grau".

"Militants, i res més que militants! Altrament hom hauria de considerar aquesta pretensió com una indisciplina, i la indisciplina té sancions". (62).

En convocar-se les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, fou el primer enfrontament electoral a l'Estat espanyol en què la dona gaudia del dret de vot. Aquesta nova situació creà un estat d'opinió en el si d'Esquerra Republicana degut a l'interrogant que plantejava el pronunciament cap a la dreta o cap a l'esquerra del vot femení. Les opinions en el si del Partit foren molt diverses, i a "La Humanitat" aparegueren diversos articles reflectint distints punts de vista. Tractarem de reproduir-ne només alguns de singular importància.

D'una banda, Pere Foix (63) opinava que la dona no podia votar, perquè aquesta actuació no la portaria a terme segons el seu pensar, sinó segons la influència dels homes que tingués al seu voltant. Així, afirmava: "En un moment d'entusiasme, el Parlament espanyol atorgà el vot a la dona. (...). I els nostres diputats pel fet d'haver-se proclamat la República pensaren que, en

bona democràcia, la dona tenia els mateixos drets que l'home. Indiscutiblement, i sota un punt de vista biològic i moral tenen moltíssima raó. Quant a això de la democràcia, ja és més discutible, perquè la democràcia ha d'ésser exercida per persones conscients i capacitades per a fer-ne el seu ús. Però la dona de les terres espanyoles, ¿és prou capacitada per a emetre el vot de manera conscient? ¿Votarà ella mateixa, lliurement, qui vulgui, i en aquest cas, sabrà escollir el millor, "candidat, d'acord amb la seva manera de pensar?".

(...) "La dona votarà d'acord amb la influència del confessor, i de l'amo, si treballa, i en el menys dolent dels casos, sota la influència directa dels seus familiars. En tot cas, mai no decidirà ella mateixa qui haurà de votar. I d'això se'n pot dir corrompre el sufragi a consciència".

(...) "No ens hem d'enganyar. La dona, avui, és un greu perill per al règim que es va donar el poble el 14 d'abril de 1931. Continuar volent que voti en les properes eleccions és tant com voler donar gust als monàrquics i a tots els aspirants a dictadors que somnien en el retorn de l'Alfons XIII".

(...) "No; la dona no pot votar. I que diguin el que vulguin els cavernícoles constitucionalistes amb ço que els convé, però anticonstitucionalistes quan es tracta de l'article 26è., (...). Nosaltres, no és que neguem a la dona els seus drets; el que volem és capacitar-la perquè pugui exercir-los en plena consciència. Emancipar-la en el que sigui possible, de la tutela de l'home que encara la tiranitzava. Convertir-la en un ésser fort i mestressa d'ella mateixa. (...)".

"Entenem que les dones d'esquerra han de fer propaganda perquè s'anul·li momentàniament el sufragi femení. No consentim que la reacció aprofiti la democràcia per a implantar la dictadura monàrquica. És un deure de lleialtat revolucionària demanar l'anul·lació del vot femení a aquests homes de les Constituents que en un moment de romanticisme, volgueren proclamar la igualtat de drets de la dona amb l'home, sense comptar amb l'engranatge político-social-econòmic i amb la cultura, migradíssima, que manté la dona en l'esclavitud en ple segle XX; (...)" (64).

D'altra banda, Josefa Bofarull de Casamiquela, publicà un article (65) en el qual defensava que la dona havia de votar i tenia que donar el vot a Esquerra Republicana. Així, notava: (...) "No; la dona no pot votar les dretes, per més bones proposicions que li siguin fetes durant el període electoral, és inútil que vinguin ara parlant-nos de justícia social, temps de sobres han tingut per a implantar el seu programa durant els anys que han tingut sota el seu domini tots els ressorts de la vida social de Catalunya i Espanya, i, quins han estat els resultats d'aquesta dominació? Un acaparament immens de fortunes per part seva i un estol de vells obrers captant o vivint a l'empar de llurs fills. Aquesta és la justícia social de les dretes".

"La dona, que ha estat la part més perjudicada, que ha viscut més de prop totes aquestes misèries, perquè li ha correspost la part administrativa de la llar, no pot donar-los el seu vot, i votarà l'Esquerra Republicana de Catalunya, perquè bones proves porta donades de preocupar-se del benestar social del poble, per tot allò

portat a terme durant els dos anys de govern a Catalunya, i perquè dintre el seu programa a realitzar encara trobarà les màximes garanties per a gaudir, temps a venir, de tot el benestar social de què tan mancada està la soferta classe obrera". (66).

D'altra banda, Núria M. Oromí es decantava positivament a favor del vot femení en un article (67) en el qual afirmava: (...) "S'ha dit que a l'Esquerra Republicana de Catalunya li fa por el vot de la dona. Dic jo. Quan en un partit com el nostre, en els principis bàsics del qual figura el reconeixement de la dona per emetre el sufragi, quan aquest Partit fet Poder porta a cap atorgar aquest dret, no és perquè després tingui por de posar-lo a la pràctica més tard; no és per fer-ne un penediment, és per fer-ne una realitat. Un partit rebel com el nostre, amb un programa definit, amb unes aspiracions concretes, segueix sempre una trajectòria recta i qual els esdeveniments el porten allà on Esquerra Republicana de Catalunya és avui, fa realitats del seu programa, realitza les seves aspiracions, compleix les seves promeses... No parlarem, doncs, més de si el vot femení pot ésser un bé per uns o un mal per altres, parlarem solament del que nosaltres creiem un deure femení, fent un estudi de totes les qüestions que ens afecten, relacionant-ho amb el passar, el present i l'esdevenidor."

"Quan es viuen moments com els presents, que marquen una època, on els individus viuen encara amb uns hàbits i uns costums, però sentint ja tota la frisança de la renovació, quan es fa amb uns dies una transformació que nacions ho fan en un segle, quan les passions contingudes es revelen, és quan amb ànim més serè convé veure i

estudiar totes les coses, tots els factors que poden influir-nos i jo crec que les dones totes, de tots sectors socials, de totes edats, totes les que hem entrat en bloc per primera vegada a fer ús d'un sufragi que ens era negat, d'un dret que ens era privat d'exercir, tenim l'obligació de veure quins són els nostres deures, de fer-nos càrrec de les realitats, de voler ésser ciutadanes conscients".

"S'ha dit molt que no estem preparades. Plouen sàtires respecte al vot femení, es troba oposició encara dins moltes llars, se'ns censura i se'ns fa objecte de lloança, se'ns critica i som admirades, se'ns vol i se'ns tem; parlem-ne, doncs (...)" (68).

Davant del fet d'aquestes eleccions legislatives en les quals tenia la dona el dret de vot, el dia 13 de novembre, la Secció Femenina d'Esquerra Republicana celebrà un míting electoral femení al Coliseu Pompeia. "La Humanitat" de 15 d'octubre, va aparèixer amb un article editorial (69) en el qual comentava aquest acte de la següent manera: "La dona catalana -la dona menestrala i obrera de l'autèntica Catalunya, sense luxe i sense fanatisme- ha dit quina era la seva voluntat i el seu entusiasme cívic. El míting femení celebrat abans d'ahir a la nit per Esquerra Republicana de Catalunya n'és una prova."

"Cal que aquell acte magnífic sigui el primer d'una llarga sèrie. Cal que la dona catalana, la de les llars modestes, la de les oficines, la dels tallers, la que ha de tenir cura dels seus fills i de les necessitats apremiants de cada dia, surti a aturar l'allau retardatària de les dames de aristocràcia i de fanatisme, en plena activitat aquests dies."

"Elles les dones modestes del treball i de la llar, tenen també els seus interessos espiritual a propagar i a defensar. Són els de la cultura dels seus fills, els de la dignitat dels seus homes, els de la llibertat dels seus conciutadans i de la seva pàtria".

"Catalunya reclama d'elles el sacrifici de la seva actuació, el desinterès de la seva propaganda, el noble entusiasme de la seva convicció".

"Endavant dones modestes del treball i de la llar!. Deixeu, per a les dames de sagristia, els seus prejudicis i el seu fanatisme. Amb l'alegria d'actuar per la dignitat de tots els vostres i per l'avenir dels vostres fills, trobareu l'energia de l'esforç i el premi del sacrifici". (70).

En aquest míting femení del Coliseu Pompeia van prendre la paraula Emiliàna de Rius, del Foment de Sants; Francesca Vergòs, de l'Avenç Obrer Català de Sant Andreu; Anna Murià, del Casal d'Esquerra Republicana "Estat Català" del Districte Segon; Reis Bertral del Districte tercer i Maria Dolors Bargalló. Va cloure l'acte, el President, Francesc Macià, amb les següents paraules: "Però jo us dic que qui ha de tenir cura de no guanyar són les dretes. Perquè ja ho vaig dir: Si guanyen a la resta d'Espanya els enemics de la República, a Catalunya no guanyaran. I aleshores, la República Espanyola tindrà escut i salvaguarda en la República catalana".

"Vaig dir i ho repeteixo: Si es produeix un fet així, una reculada històrica, Catalunya esdevindria el fogor de tots els homes democràtics i liberals que senten la justícia. I des d'ací restauraríem la República Federal, que aleshores fóra Federal-espanyola".

(...) "Si vèiem perillar les llibertats de Catalunya, i les lleis obreres que preparem per a quan comptem amb medis de desenvolupar-les, que es desenganyin les dretes, si elles guanyessin, recomençaríem la lluita, i donaríem, si calgués, la vida, per reconquerir les llibertats que ens haurien pres. És impossible que això vingui. Però si vingués... No permetrem, de cap manera, el predomini de les grans empreses, que cerquen profits ràpids i els plaers de la vida pels seus, mentre no estimen que el fill de l'obrer mereixi ésser instruït. Governarem en un sentit revoltant els que feien de la dignitat obrera un full de paper buit que hom llença a un racó. Demà que nosaltres vam entrar, l'obrer és tractat i considerat com el patró. Nosaltres donem la raó a qui la té. Fem justícia. La fem perquè tenim el cor ple d'amor per aquests alts ideals. Per tot allò que és bo, és digne i fa gran una nació".(71).

El 14 de gener de 1934 se celebraren eleccions municipals a tot Catalunya. Les anteriors eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933 suposaren un avançament de posicions dels partits de la dreta degut, entre moltes altres casuses, al fet que els partits recpublicans d'esquerra es presentaren separats a les eleccions. Aleshores, en aquestes eleccions municipals es formà en totes les poblacions catalanes candidatures de coalició republicano-socialista per arribar a aconseguir unes millors posicions aquests partits. En aquest context, les dones catalanes dels partits d'Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Radical Federal Democràtic, Acció Republicana, Unió Socialista de Catalunya i Partit Republicà Radical Socialista Català adreçaren un manifest a l'opinió pública (72) en el qual feien una crida a

totes les ciutadanes catalanes perquè es pronunciessin a favor de l'opció republicana i en contra les opcions monàrquiques i de dreta: "Ciutadana! La República que amb tant d'entusiasme fou proclamada el 14 d'abril de 1931, pel sufragi dels homes, ha de veure's enfortida també per la decidida i entusiasta col.laboració de la dona catalana, i és per això que ens dirigim a tu, amb el ferm convenciment que la teva ciutadania conscient així ho ha de reconèixer".

"Vingué la República esquerrana i democràtica, pels vots unànimes de tot el poble, començant per dignificar la dona, ja que en concedir-nos el vot i consignar-lo en la seva Constitució, va acabar amb l'estigma que pesava sobre nostre en considerar-nos la societat incapaces per a la intervenció en la política de la nostra pàtria".

"Aquest dret, tan preat per nosaltres, ja que per ell podem anomenar-nos ciutadanes, requereix per la noblesa amb què va ésser reconegut, no ja l'adhesió fervorosa de la dona a la República, adhesió amb la que sens dubte compte, sinó, a més, que fem fracassar en el buit de la indiferència les desesperades activitats d'aquells elements monarquitzants i pseudorepublicans centrals i de dreta que, ajudats pels seus eterns col.laboradors, el capitalisme i el clericalisme xantatgistes, pretenen encara defensar els seus privilegis atacant cínicament i covardement un règim de puresa que els asfixia".

"És, doncs, precís que per tots els àmbits de la nostra terra la dona catalana pensi i senti de conformitat amb els ideal polítics d'igualtat, fraternitat i justícia i que cooperi amb els seus actes ciutadans a aquesta obra de regeneració social empresa per la Repú-

blica".

"Davant el perill que ens amenaça a tots els ciutadans dignes, pels crits d'aquestes dretes que diuen hipòcritament que volen defensar la llibertat de consciència quan el que realment defensen és el comerç dels sentiments religiosos i la tirania del capitalisme explotador del poble, i que a força de cridar per a endogalar-nos amb un feixisme d'aristòcrates, d'anticatalans i de militars traïdors, hem d'aixecar-nos les dones, ja que en les dones principalment confien, per a donar una prova i un exemple de dignitat ciutadana, defensant amb la nostra actitud, i els nostres vots aquestes coses que ens són tan cares i que representen la porta oberta a la justícia social i a la llibertat de Catalunya".

"Són els enemics de la República esquerrana, aquella gent que durant els segles que tingué a les seves mans el govern d'Espanya no féu altra cosa que perseguir els drets dels catalans i del poble treballador!".

"Dona catalana! Considera com a enemic teu el que et parli malament de la República i dels republicans d'esquerra, i fes-li veure que no et pot enganyar, perquè estàs disposada a procurar el teu millorament social; i si algú tracta d'insultar-te volent comprar el teu vot, diga-li que mai no renunciaràs al dret que la República et dóna de defensar-te i que no vendràs la teva consciència, perquè aleshores no series digna de la ciutadania que se t'ha reconegut, ja que amb això traïries els teus fills i la societat".

"Si vols ésser agraïda i complir el teu deure, afiliat als partits esquerrans i vota les candidatures que representin la dignificació de les idees esquerranes a Catalunya" (73).

Durant tot l'any 1934, fins el 6 d'octubre, fou important la col.laboració d'Aurora Bertrana a "La Humanitat" en una secció intitolada "Temes femenins" en la qual escrivia diversos articles que tractaven de la intervenció de la dona en la vida política, en concret, i en la vida social en general (74).

Després dels esdeveniments del 6 d'octubre de 1934, Catalunya entrà en una etapa d'interinitat catacteritzada per una important repressió, per decretar-se l'estat de guerra arreu de l'Estat espanyol i per la suspensió de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

En aquest context polític, les dones catalanes, encapçalades per d'Esquerra Republicana, adreçaren un document al Cap de l'Estat (75) demanant el restabliment de l'Estatut d'autonomia, com a pas indispensable per el restabliment de la normalitat política a Catalunya, que remarcava: "Excmo. Sr.: Al amparo del artículo 35 de la Constitución, que reconoce a los ciudadanos de la República el derecho de petición a los Poderes Públicos, las mujeres catalanas recogen y elevan a V.E. el sentimiento común del pueblo de Cataluña en estos momentos de amargura y desengaño".

"Vió la mujer en el 14 de abril de 1931 un alborar de libertades y dentro de ella llegada la hora de la reparación para Cataluña. Con entusiasmo afirmó su fe en las nuevas instituciones republicanas porque sólo en ellas cabe un régimen de libertad como es la Autonomía".

"Con tal convicción ayudó al magno plebiscito por el Estatuto con su propaganda, ya que no podía hacerlo con su voto por no estar todavía reconocido por la Ley; y cuando las gloriosas constituyentes aprobaron el cuerpo legal de nuestra autonomía, sintió la alegría de la

victoria de Cataluña en profunda gratitud por la República".

(...) "La República, al incorporar en la Constitución el principio autonómico, lo declaraba básico en la organización del Estado y por ello lo ampararía, con cuya afirmación daba a Cataluña la seguridad de que el Estatuto no estaría cual aquel decreto aludido, sujeto a las veleidades de cualquier gobierno que en los avatares de la política pudiera significar ideas contrarias a las que dieron vida a la Constitución republicana".

"Así lo creyó el pueblo catalán y por ello con orgullo y valentía unió su destino al destino de la República."

"La suspensión del Estatuto acordada por las actuales Cortes han llevado, Excmo. Sr., al corazón de las mujeres catalanas profundo desaliento y justa alarma; las mujeres que generalmente no sabemos distinguir de sutilezas dialécticas, pero que tenemos una perspicacia infalible, hemos sospechado y con nosotras todo el pueblo catalán, la intención de dejar "sine die" yacentes las libertades catalanas que debieran tener su mayor amparo y defensa en la Constitución".

"Un régimen de excepción como el que sufre Cataluña es además de injusto, peligroso, pues el atrofiar con tal aparato jurídico los organismos de la democracia, se prepara el terreno para que hallen surco apropiado las semillas de la política de violencias".

"La mujer catalana, que puso su fe en los ideales de libertad y de derecho; que vió en la Autonomía un instrumento de la cultura, de la riqueza y de la justicia social; que repudia por instinto maternal las luchas fratricidas, no puede permanecer impassible ante la prolog

gación de este estado de excepción que perturba en sus raíces la vida de toda la tierra que la vió nacer. Porque la paz espiritual, Excmo. Sr., no será lograda sin la previa restauración del derecho que devuelva íntegramente sus facultades a nuestra Generalidad, sólo entonces las instituciones que tienen su fuente en el sufragio responderán a su perfil republicano".

"Las mujeres catalanas, Excmo. Sr., han aprendido en la historia que siempre que se ha querido castigar a todo un pueblo por los actos de sus hombres respresentativivos se han cosechado amargas experiencias".

"Por el esplendor de nuestra República de tan limpios orígenes, reintégrese la vigencia del Estatuto y los derechos constitucionales".

"Las mujeres catalanas, Excmo. Sr., unieron sus manos en **cálido** homenaje a V.E. por su generosa defensa de las aspiraciones de Cataluña; las que seguimos las doctrinas del llorado caballero de la Patria Don Francisco Macià y educadas en su política austera y noble; las mujeres que fuimos el rayo de luz que animó a seguir adelante a los hombres que trajeron la segunda República; las que en los momentos actuales son la esperanza y el consuelo de los caídos en la lucha por el ideal, acudimos respetuosas pero con la serenidad que da el cumplimiento del deber, a V.E. para exponerle el estado de opinión que se ha formado en Cataluña y, al hacerlo, no podemos por menos de recordar, con ilusión, aquellas palabras que V.E. pronunció mientras estrechaba la mano prócer del desaparecido Presidente por inmutable designio de la naturaleza humana: "Cataluña es digna de su libertad y yo declaro ante el pueblo catalán que sus libertades serán respetadas porque Cataluña, cuando más

libre, más española será" (76).

A les eleccions legislatives de 19 de novembre de 1933, la dona exercí per primera vegada el dret de vot. Tot seguit, ho pogué fer novament a les eleccions municipals de 14 de gener de 1934. En aquests enfrontaments electorals, Esquerra Republicana es plantejà vivament quin seria el sentit del vot femení i si afavoriria la dreta o l'esquerra. Les opinions foren molt diverses i contraposades; es discutí molt sobre la operativitat del vot de la dona.

En convocar-se les eleccions legislatives de 16 de febrer de 1936, aquests problemes ja antics no es plantegen, la dona fou tractada per Esquerra Republicana com un elector més i els publicistes del Partit feien diverses crides a les dones en el sentit de recordar concretament les consignes generals llançades en aquesta campanya electoral. En aquest sentit, podem remarcar l'article de Maria Pi de Folch (77), que afirmava: "Dintre de pocs dies serem cridades a escollir. Mentrestant, tenim el deure de formar-vos una opinió i, si la voleu ben vostra, clara i precisa heu de sentir la necessitat de mirar bé, de veure i de comprendre".

"Tots els homes d'ideologia esquerrana, des dels estrictament liberals fins als dels partits de classe, han cercat punts de coincidència que els unissin i hem vist néixer aquest magnífic Front Popular, on tots els que mirem endavant s'han aplegat sota el signe comú d'Amnistia, Estatut, República i Justícia Social. Nosaltres, dones, hem de trobar, també, punts que ens uneixin en un mateix anhel pel fet humà d'ésser dones."

(...) "El que heu de dir, dona, dintre de poc que

seràs cridada a opinar és, senzillament, si estàs o no estàs conforme amb aquesta civilització que gaudim".

(...) "Perquè ets dona, perquè ets mare, perquè ets treballadora, perquè ets creadora de cultura, no pots estar conforme amb l'organització de les guerres ni amb un ordre que engendra misèria, ni amb el mercantilisme de la cultura".

"El vostre vot per a les esquerres, dones, és expressió de la vostre disconformitat amb la guerra, la misèria i la ignorància. Penseu-ho, dones!" (78).

En aquest mateix sentit, de transmetre consignes concretes a les dones davant de l'enfrontament electoral, es pronunciava Josep Mª Francès (79) en un article: "Quan l'any 1933 anava a aplicar-se per primera vegada la intervenció femenina en el sufragi, constituí una incògnita paorosa per a les esquerres. Era de t^emer que la influència confessional que de tants segles ençà gravita damunt la dona, decantés enrera el curs de la realitat republicana. En part va ésser això. Però no en la mesura que els dretans confiaven i els republicans temien".

"Avui podem anar a la lluita molt més segurs que aleshores de la fidelitat de les nostres companyes en matèria d'ideals. Ens atreviríem a afirmar que les dones del nostre camp, són més, més entudiastes i més disciplinades. Allò que fa dos anys fou una imprudència temerària del nou règim en l'actualitat devé poc menys que una garantia de victòria".

"Hem rebut infinitat de cartes de dones que ens fan suggereències i ens confien abrandats articles, (...) Entre els rebuts es destaca per la seva vibrant energia el treball de la senyora Isabel López de Sáenz, la qual

en unes sentides quartilles advoca pel concurs de totes les dones a la tasca d'alliberar 30.000 empresonats i les exhorta a contribuir a l'aportació ciutadana i a propagar arreu la necessitat de votar les esquerres. Alhora fa una recomanació interessant. "No us fieu de ningú quan aneu a votar. Porteu la candidatura que heu de votar i fixeuvos bé que sigui del Front Popular d'Esquerres. D'acord? Confieuvos en vosaltres perquè no ens diguin mai que som les causants de la barbàrie que ens persegueix. Cal que alliberem la República dels seus enemics". Confieuvos que les dones escoltaran una veu de dona i faran el que diu" (30).

Notes al Capítol IV apartat 3.-

- (1) "Diuen les dones". "L'Op" 28 juny 1931.
- (2) "Diuen les dones". "L'Op" 28 juny 1931.
- (3) Maria Teresa Gibert: "La dona catalana i l'Estatut". "L'Op" 18 juny 1931.
- (4) Maria Teresa Gibert: "La dona catalana i l'Estatut". "L'Op" 18 juny 1931.
- (5) Isolina Viladot: "L'Estatut i la Dona". "L'Op" 13 juliol 1931.
- (6) Isolina Viladot: "L'Estatut i la Dona". "L'Op" 13 juliol 1931.
- (7) Maria Teresa Gibert: "El vot de la dona". "L'Op" 26 juliol 1931.
- (8) Maria Teresa Gibert: "El vot de la dona". "L'Op" 26 juliol 1931.
- (9) Editorial "La dona, reforç de la República". "L'Op" 11 octubre 1931.
- (10) "Una crida a les dones catalanes". "L'Op" 12 desembre 1931.
- (11) "Una crida a les dones catalanes". "L'Op" 12 desembre 1931.
- (12) Maria Teresa Gibert: "Política femenina". "L'Op" 20 agost 1931.
- (13) Maria Teresa Gibert: "Política femenina". "L'Op" 20 agost 1931.
- (14) Per exemple, Maria Teresa Gibert: "Tribuna femeni-

- na. La nostra posició és a l'Esquerra". "L'Op"
17 desembre 1931.
- (15) Maria Teresa Gibert: "Tribuna femenina". "L'Op"
17 desembre 1931.
- (16) Mercè Loperena: "Les dones i la Revolució". "L'Op"
11 juliol 1931.
- (17) Mercè Loperena: "Les dones i la Revolució". "L'Op"
11 juliol 1931.
- (18) "La Ht" 4 abril 1932; "La Ht" 8 abril 1932.
- (19) Editorial "L'organització femenina de l'Esquerra".
"La Ht" 3 abril 1932.
- (20) Editorial "L'organització femenina de l'Esquerra".
"La Ht" 8 abril 1932. En el mateix sentit es pro-
nunciava "Política femenina. Primera Assemblea
femenina de l'Esquerra Republicana de Catalunya".
"La Ht" 7 abril 1932.
- (21) "A les dones catalanes - El Comitè". "La Ht" 20
febrer 1932.
- (22) "A les dones catalanes - El Comitè". "La Ht" 20
febrer 1932.
- (23) "L'Op" 12 abril 1932.
- (24) "Bases per a la constitució d'un Front Únic Feme-
ní Esquerrista". "L'Op" 8 maig 1932; "La Ht" 9
maig 1932.
- (25) "Bases per a la constitució d'un Front Únic Feme-
ní Esquerrista". "L'Op" 3 maig 1932; "La Ht" 9
maig 1932. Signaven aquestes bases Anna Murià, Ro-
sa Maria Arquimbau, Dolors Bolet, Anna Maria Mar-

tínez Sagi, Amanda Llebot, Maria Dolors Bargalló, Núria M. Oromí, Elvira Serrat. "L'Op" de 13 de maig de 1932 comunicava que la Comissió Organitzadora del Front Únic Femení Esquerrista havia ja rebut 150 adhesions, entre les quals destacaven les següents: Teresina Isern, Aurora Bertrana, Maria Carratalà, Carme Montoriol i Puig, Enriqueta Sèculi, Montserrat Graner, Isolina Viladot, Pepeta Coll i Maria Parellada. De Berga s'havia rebut l'adhesió d'un grup de dones.

- (26) "Una nota del Comitè Executiu Central d'E.R. de C. sobre el Front Únic Femení Esquerrista". "L'Op" 25 maig 1932.
- (27) "Una nota del Comitè Executiu Central d'E.R. de C. sobre el Front Únic Femení Esquerrista". "L'Op" 25 maig 1932.
- (28) "La Ht" 30 maig 1932.
- (29) "La Ht" 3 juny 1932.
- (30) "La Ht" 3 juny 1932.
- (31) "La Ht" 3 juny 1932; "L'Op" 5 juny 1932.
- (32) "L'Op" 5 juny 1932.
- (33) "L'Op" 5 juny 1932.
- (34) Rosa Maria Arquimbau: "Seccions Femenines?" "L'Op" 10 juliol 1932.
- (35) Rosa Maria Arquimbau: "Seccions Femenines?" "L'Op" 10 juliol 1932.
- (36) Maria Dolors Bargalló: "Manifest". "L'Op" 5 juny 1932.

- (37) Maria Dolors Bargalló: "Manifest". "L'Op" 5 juny 1932.
- (38) "Una nota de la Secció Femenina de l'Esquerra Republicana, sobre el vot femení". "L'Op" 26 maig 1932; "La Ht" 26 maig 1932.
- (39) "Una nota de la Secció Femenina de l'Esquerra Republicana, sobre el vot femení". "L'Op" 26 maig 1932; "La Ht" 26 maig 1932.
- (40) Maria Dolors Bargalló: "El sufragi femení". "L'Op" 22 maig 1932.
- (41) Maria Dolors Bargalló: "El sufragi femení". "L'Op" 22 maig 1932.
- (42) "L'Op" 14 juliol 1932.
- (43) Parlament de Joan Casanoves a la sessió municipal de 13 de juliol de 1932. "L'Op" 14 juliol 1932.
- (44) Parlament de Joan Casanoves a la sessió municipal de 13 de juliol de 1932. "L'Op" 14 juliol 1932.
- (45) Parlament de Joan Casanoves a la sessió municipal de 13 de juliol de 1932. "L'Op" 14 juliol 1932.
- (46) "La reglamentació de les Seccions Femenines d'Esquerra Republicana de Catalunya". "La Ht" 18 juny 1932.
- (47) "La reglamentació de les Seccions Femenines d'Esquerra Republicana de Catalunya". "La Ht" 18 juny 1932.
- (48) "La Ht" 28 febrer 1933.
- (49) "La Ht" 7 març 1933.

- (50) "La Ht" 28 març 1933.
- (51) Maria Teresa Gibert: "La realitat femenina".
"La Ht" 28 març 1933.
- (52) "La Ht" 5 abril 1933.
- (53) "La Ht" 5 abril 1933.
- (54) Maria Teresa Gibert: "Que volem fer?". "La Ht"
10 gener 1933.
- (55) Maria Teresa Gibert: "Que volem fer?". "La Ht"
10 gener 1933.
- (56) "La Ht" 3 maig 1933.
- (57) "La Ht" 25 maig 1933.
- (58) Articles a remarcar apareguts en aquesta "Pàgina
de la dona eren els següents: Maria Teresa Gibert:
"Els perills de la dona en la política". "La Ht"
24 gener 1933; Maria Teresa Gibert: "El vot feme-
ní". "La Ht" 31 gener 1933; Maria Teresa Gibert:
"La dona a la Universitat". "La Ht" 21 febrer
1933; Maria Teresa Gibert: "L'obra a consolidar".
"La Ht" 28 febrer 1933; Maria Teresa Gibert: "Una
obra social a realitzar". "La Ht" 14 març 1933;
Maria Teresa Gibert: "La realitat femenina". "La
Ht" 28 març 1933; Maria Teresa Gibert: "Cultura i
comprensió". "La Ht" 4 abril 1933; Maria Teresa
Gibert: "Manifestació cívica". "La Ht" 11 abril
1933; Maria Teresa Gibert: "El dia de les mares".
"La Ht" 3 maig 1933; Maria Teresa Gibert: "L'Assis-
tència municipal. La primera actuació democràtica
de la dona." "La Ht" 10 maig 1933; Maria Teresa
Gibert: "La llei de Congregacions religioses.

- L'obrerera de l'agulla". "La Ht" 25 maig 1933;
Maria Teresa Gibert: "Fonamentant una conducta".
"La Ht" 1 juny 1933
- (59) Maria Teresa Gibert: "La dona, militant polític".
"La Ht" 17 gener 1933.
- (60) Maria Teresa Gibert: "La dona, militant polític".
"La Ht" 17 gener 1933.
- (61) Maria Teresa Gibert: "Indisciplines, no!!!".
"La Ht" 17 maig 1933.
- (62) Maria Teresa Gibert: "Indisciplines, no!!!".
"La Ht" 17 maig 1933.
- (63) Pere Foix: "El vot de la dona". "La Ht" 25 gener
1933.
- (64) Pere Foix: "El vot de la dona". "La Ht" 25 gener
1933.
- (65) Josefa Bofarull de Casamiquela: "Tribuna Lliure.
¿Pot votar la dona les dretes?". "La Ht" 4 novem-
bre 1933.
- (66) Josefa Bofarull de Casamiquela: "Tribuna Lliure.
¿Pot votar la dona les dretes?". "La Ht" 4 novem-
bre 1933.
- (67) Núria M. Oromí: "Una incògnita: el vot de la dona".
"La Ht" 11 novembre 1933.
- (68) Núria M. Oromí: "Una incògnita: el vot de la dona".
"La Ht" 11 novembre 1933.
- (69) Editorial "Contra la sagristia". "La Ht" 15 octu-
bre 1933.

- (70) Editorial "Contra la sagristia". "La Ht" 15 octubre 1933.
- (71) Parlament de Francesc Macià, al miting femení del Coliseu Pompeia, celebrat el dia 13 d'octubre de 1933. "La Ht" 15 octubre 1933.
- (72) "Un manifest a les dones catalanes". "La Ht" 13 gener 1934.
- (73) "Un manifest a les dones catalanes". "La Ht" 13 gener 1934. Siganven aquest manifest: Per l'Esquerra Republicana de Catalunya: Carme Ballester de Duran, Maria Dolors Bargalló, Adelina de Colell Teresa Montagut, Anna Murià i Carme Vila.
Pel Partit Radical Federal Democràtic: Rosalia Garriga i Maria Enrica Montoro.
Per Acció Republicana: Maria Perellada i Maria Ferrer Clavé.
Per Acció Republicana: Maria Lluïssa Cortés d'Esteve i Maria Lluïssa d'Ametlla.
Per la Unió Socialista de Catalunya: Angela Graupera i Angelina Palomes.
Pel Partit Republicà Radical Socialista Català: Hilda Agostini, M. Arbiol, Rosa Ferrero i Maravillas Juan.
- (74) Cal esmentar com els articles més importants: Aurora Bertrana: "Com voten moltes dones". "La Ht" 21 gener 1934; Aurora Bertrana: "Amor Lliure". "La Ht" 31 gener 1934; sobre la militància d'Aurora Bertrana a Esquerra Republicana vegeu cfr. Aurora Bertrana: Memòries fins al 1935.- Editorial Èntic.- Barcelona, 1973; i Aurora Bertrana: Me-

mòries del 1935 fins al retorn a Catalunya.-
Editorial Pòrtic.- Barcelona, 1975.

- (75) "A favor de l'Autonomia. Un important document de les dones catalanes". "La Ht" 2 juliol 1935.
- (76) "A favor de l'Autonomia. Un important document de les dones catalanes". "La Ht" 2 juliol 1935. Signaven el manifest Elvira Serret, M. Jordi, Maria Escursell, etc. Seguien més de 2.00 signatures.
- (77) Maria Pi de Folch: "A les dones". "La Ht" 13 febrer 1936.
- (78) Maria Pi de Folch: "A les dones". "La Ht" 13 febrer 1936.
- (79) Josep Mª Francès: "Focs de Bengala. La dona i les eleccions". "La Ht" 13 febrer 1936.
- (80) Josep Mª Francès: "Focs de Bengala. La dona i les eleccions". "La Ht" 13 febrer 1936.

V.- UNA ARTICULACIÓ FORTA. UN PARTIT AMB ENLLAÇOS VERTICALS. LA CENTRALITZACIÓ D'ESQUERRA REPUBLICANA. UN PARTIT AMB UNA ESTRUCTURA DEMOCRÀTICA INTERNA.

Es defineix un partit d'articulació feble com "el que es presenta com una confederació o federació de grans entitats territorials, cada una de les quals és lliure d'organitzar, bé que sigui de manera contradictòria, els aspectes de la seva estructura interna. En realitat, doncs, l'afiliació dels comitès o els militants es fa a les federacions i són aquestes els veritables subjectes polítics del partit. Hi ha pocs graus jeràrquics, i, especialment, estan dotats d'una àmplia imprecissió quant a llurs poders i organització. En lloc d'una agrupació de comunitats de base, que permetés a cada una d'expressar-se en la mesura de les seves forces, assenyala M. Duverger "le Parti Radical rassemble à une agglomération incohérente de comités réunis par des liens vagues et variables, résultant de combinaisons occultes, de rivalités de coteries, de luttes de clans et de personnalités".

"La manca d'una regulació minuciosa de l'articulació d'un partit és el que li atorga el caràcter d'articulació feble. Però Lliga Catalana no té pas aquest caràcter: la seva articulació organitzativa està fixada els Estatuts". (1).

D'altra banda, Maurice Duverger caracteritza a un partit d'articulació forta com aquell en el qual està reglamentada minuciosament, de manera que garanteixi la participació de cada element de base en la vida global del partit. Aquest es presenta com una comunitat organit

zada, on tots els elements de base tenen un lloc definit que determina la seva importància respectiva (2).

Esquerra Republicana, en aquest sentit, és un partit d'articulació forta, ja que tant a l'Estatut del Partit, aprovat a la Conferència d'Esquerres, com als Estatuts definitius, aprovats al primer Congrés Nacional ordinari, es configura una reglamentació total d'Esquerra Republicana, definida aquesta a tots nivells. Les unitats bàsiques d'enquadrament de la militància, les entitats, tenen un lloc i un paper definit dins l'estructura general d'Esquerra Republicana, i a partir d'elles s'organitzen tots els altres òrgans de direcció del Partit.

Maurice Duverger defineix una interrelació entre els elements d'enquadrament de la militància d'un partit i la força de la seva articulació en aquests termes: "En fait, le facteur essentiel paraît être la nature des éléments de base qui constituent le parti. L'analyse montre qu'il y a coïncidence entre elle et la force ou la faiblesse de l'articulation partisane. (...). Au contraire, les partis socialistes et la plupart des partis catholiques, qui reposent sur la section possèdent en même temps une articulation forte; et celle-ci est généralement plus forte dans les partis socialistes, où la section est plus affermie et plus généralisés, que dans les partis démocrates-chrétiens, ou elle fonctionne moins régulièrement" (3).

És a dir, que M. Duverger defineix com a partits amb una articulació forta aquells que tenen com unitats d'enquadrament de la militància la secció. Però, les entitats d'Esquerra Republicana, com ja hem assenyalat en el capítol primer de la segona part d'aquest estudi,

tenen les mateixes característiques fonamentals que les seccions socialistes tal com les defineix M. Duverger, salvant lleugeres característiques diferenciadores. D'aquí es dedueix l'articulació forta que té Esquerra Republicana.

Referent a aquest tema, M. Duverger conclou: "Quant a la section, son nom même suppose une intégration dans une communauté plus vaste et la structure démocratique des partis, qu'elle a tâché de réaliser, exige que chaque groupe de base joue un rôle proportionnel à son importance exacte dans la direction du parti, ce qui conduit à une articulation assez rigide et assez forte" (4).

D'altra banda, M. Duverger també assenyala que es comprova que l'articulació forta correspon a una estructura organitzativa complexa, i l'articulació dèbil a una estructura organitzativa simple. I que com més es vol assegurar una relació precisa entre els diferents elements de base, més s'ha de multiplicar els òrgans del partit, desenvolupar el seu paper, definir la distribució de tasques entre ells, crear així, en lloc, d'una autoritat embrionària dèbilment organitzada, un veritable aparell d'Estat, amb una separació de poders: Poder Legislatiu corresponent al Congrés, Poder Executiu, atribuït al Comitè Executiu ("Comissió Executiva"), Poder jurisdiccional, remès a les Comissions "de conflictes". Afirma que aquesta complexitat creixent de la maquinària governamental és afavorida, evidentment, pel fet de que els partits amb articulació forta són igualment els que pretenen organitzar masses (en seccions, cèl.lules o milícies) que els partits d'articulació dèbil (en comitès). De aquí assenyala la coincidència

amb una altra distinció: la dels partits de quadres i els partits de masses (5).

Esquerra Republicana també posseïa una estructura organitzativa complexa amb un gran nombre d'organismes, entre els quals cal esmentar, fent un paral·lelisme amb els anteriorment citats, el Congrés Nacional, el Comitè Executiu Central i el Comitè de conflictes. En aquest mateix sentit, Esquerra Republicana s'organitzava també com un partit de masses.

A més, M. Duverger remarcava que en realitat, les combinacions i els grups continuen éssent possibles, però només en la mesura en que ténen un suport en la comunitat del partit i els grups que la componen. Una "tendència" -com les trobem en el S.F.I.O.- ha d'esforçar-se per conquerir cert nombre de membres en cada secció, de seccions en cada federació, de federacions en el Congrés, per tenir una influència sobre el partit (6). M. Duverger, amb aquest tema, al·ludeix al caràcter nacional de les tendències en el si dels partits polítics.

En el partit d'Esquerra Republicana, els diversos grups ideològics o d'opinió configurats en el seu si foren conseqüència del mateix origen del Partit: agrupació i fusió de diversos partits i entitats ja anteriorment constituïts. No fou que aquests partits no dissolguessin la seva organització en constituir-se Esquerra Republicana, -excepte el sector d'Estat Català, que conservà una organització pròpia-, sinó que les seves diverses ideologies i programes continuaren incidint d'una manera més o menys autònoma en el programa d'Esquerra Republicana. Durant tot el llarg de l'any 1933, l'ideari dels polítics del grup de "L'Opinió" s'enfrontà amb

la línia oficial del Partit, que estava marcada fonamentalment pel sector de l'Estat Català i amb el suport implícitament pels republicans provinents del Partit Republicà Català fins que en setembre de 1933 els polítics del grup de "L'Opinió" foren expulsats d'Esquerra Republicana i passaren a constituir el P.N.R.E. És a dir, els grups ideològics o d'opinió en el si del Partit foren possibles, però no eren tendències nacionals en el sentit definit per M. Duverger: no incidiren cada una d'elles en diverses entitats d'Esquerra Republicana i tampoc en diversos dirigents d'aquest Partit. Dit d'altra manera, cada un dels grups ideològics i d'opinió no incidien en part de l'estructura i organització del Partit. El grup d'Esquerra Republicana que s'atansà més a l'estructura d'una tendència nacional fou l'Estat Català, pel nombre d'entitats en les quals incidí i als diversos organismes de direcció en els quals estava representada. Però, aquest no és el cas dels polítics del grup de "L'Opinió" ni dels republicans provinents del Partit Republicà Català, ja que cap dels dos grups no incidiren en tota l'estructura i organització del Partit, o en una bona part.

Esquerra Republicana es caracteritzava per tenir un sistema d'enllaços de caràcter vertical, és a dir, el sistema d'enllaços existent era aquell que unia òrgans situats a diferent nivell jeràrquic. No hi existia enllaços entre òrgans situats en el mateix nivell jeràrquic. Aquesta articulació definia per mitjà d'enllaços verticals estava estructurada tant a l'Estatut del Partit, aprovat a la Conferència d'Esquerres (març 1931) com als Estatuts definitius d'Esquerra Republicana, aprovats en el primer Congrés Nacional ordinari (febrer 1932).

Maurice Duverger recorda que un sistema d'enllaços verticals consisteix a no admetre en un partit més que aquest tipus d'enllaços, amb exclusió dels horitzontals. S'arriba així a establir compartiments rigurosos: els d'un mateix nivell no podem comunicar-se entre si més que a través de la cúspide. Això suposa dues coses: l'absència de tot enllaç horitzontal directe i l'ús de la delegació per a compondre les "instàncies superiors" (7).

En el partit d'Esquerra Republicana, les unitats organitzatives de base eren les entitats, estructurades a nivell municipal en tot el territori de Catalunya i a nivell de districtes municipals en el cas de la ciutat de Barcelona. Aquestes entitats, com a unitats d'organització de la militància a Esquerra Republicana, caracteritzaven un partit d'estructura directa. Les entitats del Partit no tenien cap enllaç horitzontal entre elles, en canvi posseïen un enllaç vertical a nivell comarcal amb els òrgans del Ple i el Comitè Comarcal. Segons els Estatuts d'Esquerra Republicana, per a la formació de l'organisme del Ple Comarcal, cada entitat nomenaria dos representants i aquests representants formarien un Ple Comarcal. D'altra banda, en el si del Ple Comarcal seria elegit l'esmentat Comitè votat a proporció del nombre de militants que es representessin. Aquests òrgans comarcals tampoc no tenien enllaços horitzontals entre si, però en canvi posseïen enllaços verticals amb les Federacions. Segons regulaven els Estatuts del Partit, les Federacions d'Esquerra Republicana eren uns òrgans a nivell territorial a les cinc circumscripcions electorals catalanes, una corresponent a cada província catalana i una corresponent a la ciutat

de Barcelona. Les Federacions, a nivell provincial, s'estructuraven com a òrgans aglutinadors dels diversos Comitès comarcals, mentre que la Federació de Barcelona ciutat s'estructurava com a òrgan integrador de les diverses entitats d'aquesta ciutat. Els Estatuts del Partit regulaven també dos òrgans directors de les Federacions: el Congrés de Federació i el Comitè Executiu de Federació, i estructurava la composició orgànica d'ambdós organismes. Aquestes Federacions tampoc no tenien cap enllaç horitzontal entre elles; en canvi, posseïen un enllaç vertical amb el Comitè Executiu Central. Segons els Estatuts d'Esquerra Republicana (febrer 1932), cada Federació nomenaria tres representants, els quals formarien part del Comitè Executiu Central. També assenyalaven la composició d'aquest òrgan afirmant que estaria constituït per tres representants de cada Federació, elegits en vot secret per aquelles i per setze representants directament pel Congrés.

Totes aquestes característiques existents en l'estructuració dels enllaços en el si d'Esquerra Republicana ho defineix Maurice Duverger quan afirma que, de fet, pot observar-se una tendència als enllaços verticals en casi tots els partits, almenys en els que posseeixen una articulació relativament forta. Les seccions casi no es comuniquen entre si de manera directa, ni les federacions, i l'articulació fonamental es fa de baix a dalt, mitjançant el sistema de delegació (8).

Com a cloenda, podem ressenyar les paraules de Isidre Molas quan afirma que "Aquesta accentuació del caràcter vertical dels enllaços és una tendència general dels partits moderns de masses, especialment dels grans partits d'opinió, que necessiten una subordinació dels

graons inferiors del partit, un predomini del cim, convertit en motor, i sobretot, la limitació d'una possible actuació diversificada i incontrolada de la base, al marge dels canals fixats, que podria crear oposicions o fraccions incòmodes" (9).

Segons Isidre Molas, "els partits d'articulació forta solen tenir uns enllaços primordialment de tipus vertical i acostumen a ésser centralitzats. Les tres característiques, les tres notes es reuneixen en l'organització de Lliga Catalana" (10). Es podria fer perfectament una afirmació paral·lela que reunís aquestes tres característiques i que es referís al partit d'Esquerra Republicana.

Maurice Duverger defineix la centralització i/o la descentralització en els partits polítics de la següent manera: "Centralisation et décentralisation revêtent beaucoup de formes différentes. On purrait distinguer quatre grands types de décentralisation: locaux, idéologique, sociale et fédérale. La première correspond à la notion générale de décentralisation: elle se définit par le fait que les dirigeants locaux du parti emanent de la base, qu'ils ont des grands pouvoirs, que le centre conserve peu d'action sur eux, que les décisions fondamentales sont prises par eux (...). Elle a de grandes consequences sur l'attitude politique des partis: elle tend au "localisme", c'est-à-dire qu'elle oriente le parti vers les questions d'intérêt régional, au détriment des grandes questions nationales et internationales" (11).

Esquerra Republicana fou un partit centralitzat. La centralització del Partit en el seu Comitè Executiu Centr

tral i en el seu President, Francesc Macià, que prenen les decisions veritablement fonamentals i importants, i la centralització a Catalunya mitjançant el predomini total de la ciutat de Barcelona, foren les seves característiques més definides.

En el partit d'Esquerra Republicana, totes les decisions polítiques importants eren preses pel Comitè Executiu Central o pel President del Partit. Però, les qüestions relatives a la vida municipal, s'escapaven del seu control i les decisions eren preses per les entitats o pels regidors o l'alcalde. Així, que hi havia una certa descentralització en política municipal. D'altra banda, en els extrems relatius a política electoral, les línies generals a seguir eren fixades pel centre, -Comitè Executiu Central o Congrés Nacional-, però es deixava llibertat a les Federacions perquè concretessin en el seu àmbit territorial les coalicions electorals definides pel centre. Així que també existia una certa descentralització en materia de política electoral.

El primer Congrés Nacional extraordinari d'Esquerra Republicana (de l'1 i 2 d'octubre de 1932) fou un Congrés eminentment electoral. En una de les seves sessions de l'1 d'octubre es passà a discutir l'apartat D) de l'ordre del dia: "Política electoral de l'Esquerra en les eleccions de diputats a la Generalitat". Els acords presos en aquest Congrés extraordinari respecte a aquest punt foren els següents: "El Congrés acorda que l'Esquerra Republicana de Catalunya vagi a les pròximes eleccions de diputats a la Generalitat completament sola".

"Amb tot i aquest principi general establert en el paràgraf anterior, s'autoritzen les Federacions respecti

ves per establir coalicions amb els partits afins, sempre que aquests tinguin un contingut netament catalanista i esquerrista. Aquest acord haurà de merèixer l'aprovació de les tres quartes parts dels components del Consell de la Federació respectiva (12).

D'altra banda, cal remarcar que en una crònica que el periòdic "La Humanitat" va fer referint-se al primer Congrés extraordinari, i concretament a aquest apartat sobre les eleccions, assenyalava: "Referent a eleccions, l'Esquerra ha establert com a principis generals la conveniència d'anar sola a la lluita; però, d'acord amb els Estatuts del Partit, deixa en llibertat les Federacions comarcals perquè dintre la seva respectiva província puguin fer els pactes que creguin necessaris amb partits que precisament siguin catalanistes i republicans".

"Això, per tant, deixa resolt (...) que no hi poden haver aliances electorals amb partits de disciplina espanyola. Està clar que el Congrés tenia els ulls posats a Tarragona, on s'havia dit que les forces radical-socialistes, que comanda Marcel·lí Domingo, s'ajuntarien a l'Esquerra. Això, doncs, ha quedat refusat per aclamació (...)"

"Deixant de banda aquesta proposició, ens serveix també per a orientar-nos les paraules dels delegats de les Federacions comarcals. Ja que a aquestes Federacions se'ls respecta l'autonomia per a pactar amb altres catalans i republicans, és d'interès saber els acords d'aquelles, que ja havien estat adoptades per tal que servissin d'orientació al Congrés. I així:

"La Federació de Barcelona ha acordat anar sola a la lluita"

"La de Lleida, també. A Lleida l'Esquerra presentarà candi
datura plena".

"La de Girona va admetre la possibilitat d'aliança. I així
mateix la de Tarragona".

"Advertint que a l'Assemblea no hi havia l'esperit de
refusar l'acord que s'ha vingut tenint amb la Unió Socialista. S'entenia parlar d'altres agrupaments (...)" (13).

D'altra banda, cal també remarcar que el sistema per a
designar els candidats en les diverses circumscripcions elector
als era el sistema de les avantvotacions.

En resum, es pot concloure que Esquerra Republicana fou
un partit bastant centralitzat, en el qual el centre polí-
tic -Comitè Executiu Central, President i Congrés Nacional-,
prenien la major part de decisions polítiques importants i
fonamentals. Malgrat tot, existia una certa descentralitzaci
ó en matèria política municipal, on tenien diverses com-
petències per delegació les entitats i els regidors o l'alca
alde. També existia una certa descentralització en matè-
ria política electoral, on els òrgans que tenien diverses
competències per delegació eren les cinc Federacions exis-
tents. Com a cloenda podem recordar les paraules de Maurice
Duverger quan afirma que molts partits es declaren descen-
tralitzats, quan són, en realitat, centralitzats. I assen-
yala que un no s'ha de deixar-se enganyar, doncs, per la
lletra, sinó analitzar la seva aplicació concreta, abans
d'arribar a una conclusió (14).

Maurice Duverger ens recorda que "on no confondra pas
articulation forte et structure démocratique. (...). Une
articulation rigide peut être démocratique ou ne pas l'être.
Dans les partis socialistes, l'élection à tous les échelons,
avec contrôle précis des mandats et réglementation des vo-
tes, assure une démocratie très poussée" (15).

Els problemes d'articulació forta o débil d'un partit polític tenen molt poca relació amb el grau de democràcia interna, encara que sigui cert que un partit d'articulació centralitzada i amb tendència a l'horitzontalitat, mai no arribaria a ésser democràtic. En el partit d'Esquerra Republicana, l'elecció dels càrrecs polítics es feia a tots els nivells, juntament amb un control precís dels seus mandats i una regulació total de les diverses votacions. Si afegim a això que les decisions polítiques eren preses pel centre, però eren també preses per òrgans intermitjos del Partit i també per les entitats, i la base tenia certs canals establerts per a incidir les seves opinions en el centre. Tot això, juntament amb una forta disciplina interna i una vida política regular per la peròdica reunió de les diverses entitats, estructurava un model de partit amb democràcia interna.

Isidre Molas intenta configurar les característiques que definirien el nivell de democràcia interna d'un partit quan afirma que: "De tota manera, arribar a fixar el nivell de democràcia interna d'un partit no és gens fàcil. Per a fer-ho, potser caldria superposar diversos elements o aspectes i poder analitzar-ne la combinació: procediment per a reclutar les direccions polítiques; procediment per a designar els candidats; freqüència de les reunions polítiques dels òrgans de base, d'enquadrament; activitat política dirigida pels simples afiliats; control del partit sobre els parlamentaris i la premsa; procés de formació de les decisions polítiques; pes de la burocràcia política; sistema de finançiació, etc." (16).

Concretant tots aquests extrems en el cas d'Esquerra Republicana, veiem el següent:

L'elecció del Comitè Executiu Central, màxim òrgan directiu

del partit, es fa en els Congressos Nacionals ordinaris, en una part i per les diverses Federacions i en representació d'aquestes en els períodes postcongressuals, de l'altra. És a dir, el Comitè Executiu Central era un organisme electiu.

La designació dels candidats a les eleccions s'efectuava pel sistema d'avantvotació de les diverses Federacions, òrgans que es circumscrivien territorialment en el territori de les circumscripcions electorals.

La freqüència de les reunions polítiques dels òrgans de base, d'enquadrament, és a dir, de les entitats, era més o menys regular. Amb una periodicitat bastant regular es reunien les diverses entitats del Partit, celebraven conferències de formació dels afiliats, prenien acords respecte a la vida política dels centres i elegien les seves juntes directives.

A més a més de dita vida política, els Congressos Nacionals ordinaris es reunien cada any i els Congressos extraordinaris quan eren convocats, definint així la vida política conjunta del Partit.

El control de la direcció del Partit sobre els parlamentaris i sobre la premsa era gran, encara que aquesta última fos de propietat privada. Així, llurs afirmacions responien sempre a l'expressió del Partit. Un cas atípic a remarcar fou la del periòdic "L'Opinió", que en ésser propietat de Joan Casanellas, malgrat correspondre a un portaveu del Partit fins gairebé a finals de 1932, quan a partir de gener de 1933, començà un procés de dissidència i crítica del grup de "L'Opinió" respecte a la línia oficial del partit d'Esquerra Republicana, fou el periòdic "L'Opinió" el principal mitjà per on s'expressà aquest procés de dissidència. Durant l'any 1933, el diari "L'Opinió" seria el portaveu dels

polítics del grup de "L'Opinió" en el seu procés de crítica a la política oficial d'Esquerra Republicana, fins el setembre de 1933, en què es constituí el P.N.R.E., passant "L'Opinió" a ésser el seu portaveu periodístic.

Quant el procés de la formació de les decisions polítiques, aquestes eren preses per l'organisme corresponent, en cara que es pot assenyalar un gran pes i incidència del Comitè Executiu Central. Aquest òrgan prenia totes aquelles decisions polítiques corresponents a la totalitat del Partit, que incidien en la política general d'Esquerra Republicana.

Quant a les qüestions electorals, les decisions podien ésser preses per delegació per les Federacions, òrgans que es circumscrivien al territori de la circumscripció electoral i que tenien diverses competències en aquesta matèria. Quant a les qüestions municipals, les decisions podien ésser per delegació per l'entitat o entitats que tinguessin en un municipi concret o pels regidors o l'alcalde.

Quant a la burocràcia política del Partit, imperava el principi de la no-remuneració dels càrrecs polítics (membres del Comitè Executiu Central, de les Federacions, dels Comitès Comarcals, etc...) En canvi, a la "Ponència sobre Reglament del Partit" (març 1931) es regulava l'existència d'una Secretaria central, que en ésser un òrgan de la burocràcia administrativa o d'organització del Partit, era un càrrec retribuit. Així, l'article 15 d'aquesta ponència afirmava: "El Partit tindrà oberta una Secretaria Central, exercida per un militant elegit amb vot secret pel Congrés Nacional. Les despeses del Secretariat i el sou del Secretari aniran a càrrec del Partit". En l'Estatut del Partit aprovat a la Conferència d'Esquerres, a partir del text de la "Ponència sobre Reglament del Partit", no es modificava la regulació de

la Secretaria central. D'altra banda, en el "Projecte d'Es-
tatuts del Partit", presentat i debatut en el primer Con-
grés Nacional ordinari, i en els Estatuts definitius d'Es-
querra Republicana, aprovats en aquest Congrés, no es regu-
lava el tema de la remuneració o no-remuneració del càrrec
de la Secretaria Central.

Notes al Capítol V.-

- (1) Isidre Molas: Lliga Catalana, vol.II, p. 133 i 134.
- (2) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 62 i 63.
- (3) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 65 i 66.
- (4) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 66.
- (5) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 66 i 67.
- (6) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 63.
- (7) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 67 i 68.
- (8) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 70.
- (9) Isidre Molas: Lliga Catalana, vol. II, p. 135.
- (10) Isidre Molas: Lliga Catalana, vol. II, p. 135.
- (11) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 73.
- (12) "La Ht" 3 octubre 1932; "L'Op" 4 octubre 1932;
"Foment" 5 octubre 1932.
- (13) "La Ht" 3 octubre 1932.
- (14) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 76.
- (15) Maurice Duverger: Les partis politiques, p. 63.
- (16) Isidre Molas: Lliga Catalana, vol. II, p. 137.

VI.- EL PROGRAMA POLÍTIC.

1. LA CONSTITUCIÓ GENERAL DE L'ESTAT (1)

El programa sobre Constitució general de l'Estat, aprovat a la "Conferència d'Esquerres", es definia, primer, per l'estructuració de la democràcia a Catalunya, que implicava el reconeixement de la llibertat individual i col·lectiva, reconeixement que estava recollit en una declaració de principis proclamada pel Partit. En segon terme, establia els principis polítics bàsics per preservar la sobirania de la democràcia. Aquests eren: sobirania popular, separació de poders a l'àmbit de l'Estat, la república com a forma de govern, referendun constitucional, autonomia municipal i comarcal, i el federalisme com a forma d'estructuració de l'Estat.

El projecte d'Estat que definia Esquerra Republicana era el d'una democràcia que es precisava fonamentalment en el marc i límits d'un Estat liberal, però que per ser exposat aquest projecte l'any 1931 es caracteritzava per contenir algun tret definidor de l'Estat social de Dret. La concepció de l'Estat d'Esquerra Republicana estava definida fonamentalment pel liberalisme, i es trobava en la línia d'Antoni Rovira i Virgili, que tractava liberalisme i democràcia com a sinònims: "Però ja en el seu moment, i sobretot en la seva concepció, tendeixen a exigir-se mútuament: "En els nostres dies, en el llenguatge polític, un demòcrata és ensems liberal i un liberal és ensems demòcrata. Les idees de llibertat i democràcia són concebudes com a filles d'un mateix principi bàsic". D'ací l'ús que fa d'una i altra veu gairebé com a sinònims". (2).

La "Ponència sobre Constitució general de l'Estat i Problema Català" fixava, com objectiu primer, l'estructuració d'una democràcia a Catalunya, i consegüentment, el reconeixement de la llibertat individual i col·lectiva, recollida en la següent declaració de drets:

"El dret a la vida amb plena seguretat i dignitat".

"El dret a la lliure emissió i difusió del pensament per la paraula, l'escriptura, el cinema, la radiodifusió o qualsevol altre procediment sense subjecció a la censura prèvia".

"El dret a la lliure expressió de la consciència i exercici del culte".

"El dret a l'ensenyament primari gratuït i obligatori".

"La llibertat de treball i el dret als fruits del treball".

"La llibertat de locomoció i elecció de domicili".

"La inviolabilitat de domicili, de correspondència escrita, telegràfica o de qualsevol altre classe".

"El dret de petició, de reunió, associació, manifestació i vaga".

"La igualtat davant la llei".

"El dret de tots els homes i dones majors de vint anys a la participació en el govern per sufragi directe i capacitat d'ésser elegits". (3).

Aquesta declaració de drets es reproduiria repetidament en documents i periòdics del Partit, com elements fonamentals que conformaven la ideologia d'Esquerra Republicana.

Dita declaració de drets d'Esquerra Republicana és una clàssica declaració de drets i llibertats individuals de l'Estat liberal, però, pel moment històric en el qual està redactat inclou ja algun dret social. Es podrien considerar com a tals: "El dret a l'ensenyament primari gratuït i

obligatori", "El dret de petició, de reunió, associació, manifestació i vaga". Cal remarcar també la irregularitat, pel temps històric en que fou redactat, de la proclamació de "La llibertat de treball i el dret als fruits del treball" en comptes de proclamar el dret al treball com seria una formulació més adequada al moment.

En segon terme, es configuraven uns principis polítics bàsics per preservar la sobirania de la democràcia:

- a) Sobirania popular: "El reconeixement de la voluntat popular en la forma que determinin les lleis com a única font de dret i origen exclusiu i legítim de poder"(4).
- b) Separació de poders a l'àmbit de l'Estat: "La divisió de Poders, en legislatiu, judicial i executiu; tots ells sobirans, independents en l'esfera de les seves atribucions i responsables sense excepció". (5).
- c) Definició sobre la forma d'organització de l'Estat: "La República com a forma de govern". (6).
- d) Referèndum constitucional: "(...) Les lleis fonamentals sotmeses al referèndum popular". (7).
- e) Autonomia municipal i comarcal: "La plena autonomia dels Municipis i de les comarques, en l'administració de llurs interessos peculiars i en la garantia i defensa de la llibertat i de l'ordre". (8).

El tema de referèndum és formulat en aquest moment històric com un mitjà d'implantació i d'ampliació de la democràcia en el marc de l'Estat. En aquest sentit es pronunciava Antoni Rovira i Virgili: "I és que, en el fons, "l'estudi imparcial d'aquesta qüestió (els diferents tipus de representació) posa al descobert els punts flacs de cada un dels sistemes electorals, i no consent entusiasmes extraordinaris per cap d'ells. L'examen de llurs imperfeccions porta naturalment a la conclusió que sols amb l'ins-

titució del referèndum queda suficientment salvaguardat el principi democràtic, que és l'ànima i la vida dels pobles moderns", amb un regust que després no repetirà de democràcia directa, que d'altra banda coincideix amb els aires democràtics europeus del primer quart de segle" (9).

Els altres principis polítics definits com a bàsics per a la configuració de la democràcia eren, d'una banda, la separació i limitació de poders a l'àmbit de l'Estat en legislatiu, executiu i judicial, principi ja conformat en el marc de l'Estat liberal. De l'altra, la defensa de la sobirania popular, del sufragi universal, principi ja reivindicat pels partits i organitzacions polítiques progressistes en el si de l'Estat liberal, i que va ser en l'Estat social de Dret que mitjançant aquesta democratització del dret al vot que totes les classes i capes socials aconseguiren participar en el poder legislatiu de l'Estat de dret. Per últim, el principi de "la república com a forma de govern" era conseqüència de la definició programàtica mínima del Partit.

Quant al tema de quina estructura adoptaria l'Estat espanyol es definia en l'apartat de la ponència referent a qüestió nacional, i aquesta seria un Estat federal. Esquerra Republicana definia a Catalunya com una nació diferenciada dins dels pobles que formaven part de l'Estat espanyol, caracteritzant-la, en virtut de la seva sobirania nacional, per detenir el dret a l'autodeterminació. Conseqüentment, Catalunya tenia que configurar-se políticament sota la forma jurídica d'Estat, l'Estat Català, formant aquest a la vegada una federació amb els altres pobles ibèrics. És a dir: "Estimant d'indiscutible evidència la personalitat nacional de Catalunya (...), tot reservant al Poble Català l'ús de la facultat auto-determinadora, que li competeix

per dret propi, considera l'Assemblea necessària (...), la federació de Catalunya amb els altres pobles ibèrics". (10).

A partir d'aquest programa sobre constitució general de l'Estat definit a la "Conferència d'Esquerres", passarem a referir-nos a d'altres documents o declaracions programàtiques posteriors que definiren el programa i l'estratègia del Partit en aquest tema concret.

En la discussió del projecte constitucional a les Corts Constituents, i concretament la del Títol primer sobre l'estructuració de la República espanyola, els diputats d'Esquerres Republicana es pronunciaren amb força a favor de l'Estat federal. Antoni Xirau i Gabriel Alomar presentaren a les Corts un vot particular al projecte de Constitució, que contenia una redacció alternativa al Títol primer. Això en el sentit d'estructurar del tal forma l'Estat espanyol que fossin totalment compatibles el text del projecte de constitució republicana i l'Estatut de Catalunya -text de Núria-. El contingut d'aquest vot particular es basava fonamentalment en l'afirmació del dret a l'autodeterminació de les diverses nacions i regions de l'Estat i en la voluntat que aquest Estat s'estructurés de manera que fos possible la federació dels pobles hispànics, establerta d'una manera gradual.

En la discussió de la totalitat del projecte constitucional, i en la sessió parlamentària del 4 de setembre de 1931, intervingué Lluís Companys pronunciant-se a favor del federalisme, de l'autodeterminació de les regions i nacions de l'Estat espanyol i en contra de l'estructuració d'un Estat integral. En la discussió de la totalitat del Títol preliminar i primer del projecte de Constitució, Humbert Torres en la sessió de 10 de setembre, defensà l'estructuració federal de l'Estat espanyol. Afirmant que la fórmula de l'Es-

tat integral del projecte de Constitució era sinònim d'un Estat unitari, i si bé s'hi preveïen les possibilitats d'Estatuts d'autonomia, no es podrien desenvolupar plenament per tal com definia el projecte els àmbits de competència exclusiva de l'Estat central i els àmbits d'autonomia de les nacions i regions, tant en la legislació com en l'execució d'aquesta. A més, afirmava que Esquerra Republicana contraposava a les tesis unitàries del projecte, les tesis federalistes, i que dit projecte no s'havia posat al dia defensant les tesis federals. Concloïa remarcant que el Partit defensava l'estructuració d'un Estat federal perquè aquesta fórmula feia possible que el dret a l'autodeterminació fos extensible a totes les nacions i regions d'Espanya. (11).

D'altra banda, en la discussió a les Corts Constituents del projecte de Constitució de la República espanyola, els diputats d'Esquerra Republicana es pronunciaren per l'estructuració d'un Estat federal amb autonomies per les seves nacions i regions.

L'Estatut de Catalunya -text de Núria- ja havia estat presentat a les Corts abans de la discussió de la Constitució republicana, i Esquerra Republicana pretenia que aquest text constitucional fos un marc adequat on es pogués desenvolupar aquest Estatut. En ésser l'Estatut de Núria un text que va precedir a la Constitució republicana, aquesta li va barrar el pas, en primer terme, en estructurar un Estat integral en comptes d'un Estat federal, com suposava el text estatutari; i en segon terme, a causa de l'articulat del projecte de Constitució, fonamentalment en aquells articles que es referien a les competències de l'Estat central, de les regions autònomes i aquelles que eren compartides. En aquest context, i en discutir-se la Constitució republicana,

els diputats d'Esquerra Republicana es pronunciaren amb força respecte a l'organització de les regions autònomes, regulat en els articles de l'11 al 20 d'aquest projecte. El vot particular de Alomar-Xirau i Valle als articles 14 i 15 del projecte de Constitució que tractava de l'organització de l'Estat en regions autònomes, als drets d'aquestes i de l'Estat i a les condicions d'aprovació per les Corts dels Estatuts regionals, va ésser defensat a les Corts Constituents per Antoni Xirau, en la sessió parlamentària del 22 de setembre de 1931. Aquesta afirmà fonamentalment que l'Estatut de Núria només era compatible amb una estructuració federal de l'Estat espanyol, ampliant l'àmbit de la federació dels pobles hispànics, i teoritzant sobre una possible República Federal Ibèrica. A més, remarcà la voluntat de Catalunya a favor d'un règim d'autonomia com el que va quedar expressat en el plebiscit unànime del text de l'Estatut, que aquest suposava la possibilitat d'autodeterminació de Catalunya i que tenia que ésser possible en el marc de la Constitució republicana. En aquest moment, plantejà el problema de la distribució de competències entre l'Estat central i les entitats autònomes, i afirmà que n'hi havia d'haver de tres categories: competències exclusives del poder central, aquelles exclusives de les regions i aquelles respecte a les quals podien legislar el poder central i les regions a la vegada. Aleshores, passà a notar les diferències existents entre el vot particular Alomar-Xirau-Valle i el projecte de Constitució, en referència a la distribució de competències, i enumerà algunes de les competències més importants atribuïdes a les regions.

A més a més, en el manifest electoral de Francesc Macià en les eleccions legislatives del 20 de novembre de 1932, definia que l'estructura que havia d'adoptar l'Estat era

una Federació, en aquests termes: "Més valdria que els que fomenten en aquesta hora magna aquests intents de discòrdia, treballessin, com hem fet nosaltres, per desvetllar la personalitat dels seus pobles, capacitant-los per assolir ben aviat les llibertats que els seus compatriotes ja tenen a casa nostra, i poder formar tots plegats, la Federació de Pobles Lliures d'Ibèria" (12).

D'altra banda, Esquerra Republicana, en definir-se sobre la forma de govern ho feia a favor de la república i en contra la monarquia. A més, concretant-ho en l'experiència històrica de l'Estat espanyol, el Partit es va fer, en diverses vegades, responsable actiu de l'adveniment de la República espanyola.

N'assenyalarem només algunes de les més notables. En el primer Congrés Nacional ordinari -12 i 13 de febrer de 1932- Francesc Macià en el seu parlament va fer un recompte de les realitzacions polítiques portades a terme per Esquerra Republicana. Assenyala, en primer terme, que aquest Partit va aconseguir l'enderrocament de la Monarquia: "Em plau molt i sento una veritable joia de veure ací reunits, amb motiu del primer Congrés de l'Esquerra Republicana de Catalunya, els homes, i també els seus representants, que amb el fervorós entusiasme aconseguiren anorrear la Monarquia per sempre més, per mitjà d'una votació cívica i exemplar" (13). A més, en aquest mateix primer Congrés ordinari, Joan Lluhí i Vallescà, com a portaveu del Comitè Executiu Central del Partit féu un parlament en el qual exposà la tasca política realitzada per Esquerra Republicana des del moment de la seva fundació fins al de la celebració d'aquest Congrés. Així, Joan Lluhí situava la constitució d'Esquerra Republicana en el marc de la Dictadura que "(...) amb els seus excessos havia fet reaccionar vivament l'opinió pública,

havia provocat un estat d'ànim que feia possible el fet revolucionari. Calia, doncs, davant d'aquest estat de coses, crear una força eficient, capaç d'operar i dirigir el triomf de la Revolució. Sota aquesta consigna nasqué l'"Esquerra Republicana" (14). Quant a la política general de la República, Joan Lluhí i Vallescà assenyala que el Partit va cercar la consolidació del nou règim republicà, i impulsà que això es fes d'acord amb el programa polític del Partit. I en l'elaboració de la Constitució, es va treballar en el sentit que els principis d'esquerra fossin incorporats a aquest text (15).

A més a més, durant la campanya electoral de les eleccions legislatives del 20 de novembre de 1932, foren diverses les vegades que Esquerra Republicana s'atribuí l'adveniment de la República. Lluís Companys ho remarcava d'aquesta manera: "Els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya han fet possible que aquest dia arribés. En l'haver de la seva tasca s'hi registren dos fets cabdals: el fer possible l'adveniment de la República i el que sigui un fet el reconeixement de les llibertats de la nostra terra; dos fets íntimament relacionats, puix que hauria estat del tot impossible la implantació de l'Estatut sense l'enderrocament de la monarquia. Si els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya no haguessin obtingut res més, solament això fóra suficient per omplir d'orgull tota una generació"(16).

A la mateixa campanya electoral de les eleccions legislatives del 20 de novembre de 1932, els candidats d'Esquerra Republicana a la circumscripció de Girona es pronunciaven en el mateix sentit: "Vells republicans que en els temps oprobiosos de la monarquia lluitaven sols pel canvi de règim com a mesura necessària per al redreçament del poble, el sanejament de l'Administració i la implantació d'un rè-

gim de justícia, som avui els republicans amarats de l'esperit de la revolució per a encarnar-lo a les lleis que ha de donar-se Catalunya redimida, d'acord amb el nostre secular esperit constructiu que mena cada generació a superar-se, per deixar als descendents nous mitjans i noves garanties d'una vida moralment i material millor". (17).

En el parlament de clausura del primer Congrés Nacional extraordinari -del 2 d'octubre de 1932- pronunciat per Lluís Companys, aquest afirmà diverses facetes del programa polític d'Esquerra Republicana en el tema de Constitució general de l'Estat, que incidirien de manera clara en l'estratègia futura del Partit. Aquests temes del programa polític eren els següents: Esquerra Republicana es definia a favor de la república com a forma de govern, i com a responsables de l'adveniment de la república a Catalunya i de l'elaboració de l'Estatut d'autonomia de Catalunya; com un Partit a favor de l'Estat liberal i l'Estat democràtic, i amb l'estratègia de tenir responsabilitat de govern o ésser Partit governamental. A més, en matèria de programa de política social es definia a favor de la llibertat dels homes, i de la qüestió nacional a favor del catalanisme i de la llibertat dels pobles. Així, afirmava: "L'Esquerra Republicana és el partit més jove i més gloriós; en el seu haver figuren les dues coses més grans, dues realitzacions històriques a les quals l'Esquerra aportà l'optimisme i la tenacitat: la revolució i l'autonomia".

"Aquesta joventut de simpàtiques audàcies, s'ha trobat amb responsabilitats de govern. Doneu-vos compte de les responsabilitats que cauen damunt nostre i enlaireu el cor. Mediteu! No oblidéssiu que sou instrument de govern per a Catalunya i per a la nostra Espanya, l'Espanya liberal, democràtica, propulsora de la llibertat dels homes i dels po-

bles que nosaltres propugnem. Serem fidels al nostre programa i al nostre deure per Catalunya i per la República".

"En totes les vostres actituds recordeu-vos que l'Esquerra Republicana és un instrument polític per a governar, que som republicana i vivim en república, i que havem de defensar-la".

"Us invito i recomano que doneu la sensació que l'Esquerra no és un nucli tancat, sinó que facilita l'accés a les seves fileres, amb tots el honors, a aquelles persones aptes i honestes que siguin catalanistes i republicanes. Crido als homes amants de Catalunya i de la República, però d'esquerra, fonamentalment d'esquerra, que vinguin amb nosaltres per a realitzar la gran obra que hem d'emprendre". (18).

D'altra banda, en el manifest electoral d'Esquerra Republicana a la circumscripció de Tarragona en aquestes mateixes eleccions, el Partit definia com a fórmula programàtica el liberalisme, la democràcia, la República com a forma de govern a Espanya, i l'Estatut d'autonomia per a estructurar Catalunya. Així, afirmaven: "L'única candidatura que té una autèntica significació d'esquerrisme liberal i democràtic és la que presenta l'Esquerra Republicana de Catalunya, en coalició amb els radicals autònoms i amb els socialistes catalans. És aquesta la dels homes que dins l'Esquerra Republicana i dins la Catalunya autònoma volen treure totes les conseqüències pràctiques de les premisses ideològiques de la revolució instauradora de la República a Espanya i de l'autonomia a Catalunya" (19).

El programa sobre Constitució general de l'Estat que feia referència a l'autonomia municipal i comarcal, fou tractat en el manifest electoral dels candidats d'Esquerra Republicana a la circumscripció de Girona, en el mateix sen

tit que el text programàtic del Partit, quan afirmava: "En relació als Municipis catalans, no podem oblidar com se senten lligats actualment en les seves iniciatives per una legislació confusionista i centralitzadora, que restringeix la seva voluntat, la qual cosa ens obliga a consignar la necessitat d'una autonomia municipal que els doni un sentit de responsabilitat i una major eficàcia en l'obra del seu respectiu govern. I en relació a les comarques, cal, ensems, vigoritzar la fesomia geogràfica, històrica i econòmica de cadascuna d'elles, puix que viuen amb tants matissos diferencials la seva vida pròpia sota el cel agermanador de Catalunya, que en accentuar la seva personalitat característica, s'augmenta la riquesa variant de la nostra Pàtria" (20).

En el punt del programa de Constitució general de l'Estat que es definia per la separació dels poders a l'àmbit d'aquest en legislatiu, judicial i executiu, Esquerra Republicana es pronunciava també sobre si el legislatiu havia de ser unicameral o bicameral. Així, en la sessió de Corts Constituents de 23 d'octubre de 1931, es portà a terme una discussió sobre la totalitat dels títols IV i V del projecte constitucional, és a dir, sobre el sistema unicameral i bicameral i l'elecció del cap de l'Estat. Joan Lluhí i Valllescà intervingué en nom de la minoria catalana, centrant el tema del debat en el "(...) problema de la estructuración de los Poderes, principalmente del legislativo y del ejecutivo, o mejor aún de la separación de estos dos Poderes: se trata del problema de la Cámara única o de las dos Cámaras" (21).

Es pronuncià a favor de l'unicameralisme, però indicà que aquest sistema s'havia de configurar conjuntament amb un altre òrgan que fes de contrapès, per neutralitzar els

problemes de la Càmera única: "Creemos que la Càmera única tiene sus peligros, que derivan -esbozados de una manera rápida- de que en ella la mayoría dominante puede ser pequeña y, prevaliéndose de la circunstancia de ser mayoría, imponga un avance legislativo que no corresponda al estado de conciencia y de capacidad del país. Aquí a juicio nuestro, radica uno de los peligros que ofrece la Càmera única. Y este peligro puede tener, además, repercusiones, porque si variara después la situación política del país y se eligiera una nueva Càmera en la que hubiera también una mayoría pequeña, a causa de no haber cambiado mucho el sentimiento político de la masa electoral, podría darse el caso de que tal mayoría impusiera un criterio contrario a los avances progresivos que el pueblo deseara. Por lo tanto, en general, es aceptado por todos el criterio de que la Càmera única -sistema el más democrático- necesita un contrapeso. ¿Cuál debe ser este contrapeso?" (22).

Aleshores, afirmà que aquest òrgan de contrapès, alguns el fixaven a base d'un règim presidencialista, i d'altres a base d'un règim bicameral. En aquest punt, Joan Lluhí i Vallescà descrivia els avantatges i els inconvenients d'un i altre sistema, sense pronunciar-se clarament a favor de cap dels dos. Joan Lluhí i Vallescà creia que un règim presidencialista no era convenient en un país com l'Estat espanyol en el qual l'exercici pràctic de la democràcia era un fenomen recent. A més a més, remarcava que en un règim presidencialista, amb un president de la República elegit per sufragi directe, aquest president era l'únic contrapès de la Cambra i podia donar-se el cas que hi estigués en franca pugna. Concloïa, doncs, aquest punt, assenyalant que després d'haver caigut la Dictadura de Primo de Rivera, no era convenient implantar un règim presidencialista perquè

no asseguraria prou l'exercici pràctic de la democràcia: "La experiencia reciente de la Dictadura (...) nos obliga a procurar el hallazgo de un régimen en que los Poderes es tén lo posiblemente equilibrados, de modo que ofrezcan una garantía para el régimen democrático, y por eso nosotros, sin que seamos totalmente contrarios al régimen presidencialista, creemos que al estructurarlo deben tenerse muy presentes estos peligros". (23).

D'altra banda, quan Joan Lluhí analitzava un sistema bicameral de Parlament es mostrava adversari de l'existència d'una segona Cambra en el cas de "(...) un Senado con plena facultad legislativa o con facultad de veto". (24). Però es definia a favor de l'existència d'un Senat amb facultats legislatives limitades: "Un Senado que represente un contrapeso para la otra Cámara, que represente un motivo de reflexión, y que al oponerse a una ley de la Cámara plenamente legislativa, exija una mayoría cualificada para que la Ley se convierta en definitiva; eso, bien estructurado, creemos que es una buena solución". (25).

A més, senyalà també que una altra alternativa acceptable seria la configuració d'un Parlament amb una única Cambra, però elegida aquesta en base al sistema proporcional, doncs en admetre aquest una major representació de les minories, impedia quasi sempre el triomf d'un partit que, sense ésser majoria en el país, pogués arribar a ésser majoria en la Cambra.

Així, doncs, Joan Lluhí concloïa aquest parlament assenyalant que la posició de la minoria estava a favor d'un sistema bicameral, però amb facultats limitades per al Senat: "(...) la posición de esta minoría en este particular no es francamente decidida por uno u otro sistema francamente basada en principios absolutos. Creemos que hay que buscar

-y se encontrará seguramente- una fórmula en que convendremos todos los elementos democráticos de la Cámara, algo que, sin ser una fórmula bicameral en que el Senado tenga facultad colegislativa y de veto, sea el contrapeso para la Cámara única, que impida avances legislativos demasiado rápidos, en el sentido de izquierda, impuestos por mayorías pequeñas que formen mayoría en la Cámara, y que, asimismo, impida la posibilidad de que después otras mayorías, también pequeñas, pero de carácter derechista, puedan echar por tierra toda la legislación que hubiere realizado la Cámara de izquierdas y hagan una legislación francamente derechista".

"En este sentido nosotros colaboraremos a lo que tienda a encontrar -y creo que no sería difícil armonizar los distintos criterios de la mayoría de la Cámara- una fórmula que, sin perjuicio de que la suprema facultad legislativa resida en la Cámara elegida directamente, establezca el natural contrapeso, para evitar que por una mayoría que no sea grande, que no sea importante con relación a la total conciencia política del país, se puedan realizar avances legislativos que a veces podrían ser contraproducentes. Creo, digo, que esto es fácil de encontrar, y que es la mejor solución, porque todos los principios aplicados de una manera rígida son peligrosos" (26).

Com a cloenda, el programa sobre Constitució general de l'Estat d'Esquerra Republicana definia el federalisme com a forma d'estructuració de l'Estat espanyol, estructura que havia de ser compatible amb les autonomies per a les regions i les nacions de l'Estat. A més, el Partit es feia responsable de l'elaboració de l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Es manifestava també defensor de la república com a forma de govern i responsable de l'adveniment de la

República a Catalunya. Es definia a favor dels principis de liberalisme i democràcia i, consegüentment, a favor de l'Estat liberal i democràtic. Esquerra Republicana exposava també els principis d'autonomia municipal i comarcal, i de separació de poders a l'àmbit de l'Estat en legislatiu, executiu i judicial. Quant a la forma d'estructurar el Parlament es definia a favor del bicameralisme, però amb l'existència d'un Senat amb facultats legislatives limitades.

En el marc d'aquest programa sobre Constitució general de l'Estat, hem de remarcar la importància donada per Esquerra Republicana al programa sobre política d'administració de la Justícia, que es trobava sistematitzat fonamentalment en la "Ponència sobre Justícia" (27), aprovada a la Conferència d'Esquerres.

En primer terme, aquesta ponència assenyalava la següent sentència: "La justícia i la forma d'ésser administrada és quelcom d'essencial en la vida de tots els pobles" (28). A mode de cloenda, la ponència remarcava que l'organització de l'administració de la Justícia havia de respondre als principis següents:

"Independència i responsabilitat del poder judicial".

"Jurisdicció única de caràcter civil".

"Intervenció del poble en l'administració de Justícia".

"Justícia gratuïta".

"Selecció i retribució adequada dels funcionaris, auxiliars i subalterns del Poder Judicial".

"Simplificació de Procediment".

"Tribunals especials de Comerç, Social i de la infància"

"Règim penitenciari reeducatiu".

"Protecció de delinqüents polítics estrangers".

"Recusació pel Tribunal Suprem de disposicions il·legítimes".

"Supressió de la pena de mort". (29).

Basant-se en aquesta enumeració exhaustiva dels diversos punts d'aquesta part del programa del Partit, la Ponència diferenciava, d'una banda, aquells principis que eren considerats fonamentals i, de l'altra, aquells de caràcter secundari. D'aquesta manera, es contemplaven com a principis fonamentals d'administració de la Justícia, els següents: a) independència, sobirania i responsabilitat del poder judicial: És a dir: "Sota qualsevol forma de govern, en les modernes col·lectivitats, el poder judicial ha d'ésser independent, sobirà i responsable". (30); b) "(...) els jutges i funcionaris inamovibles en llurs càrrecs (...)" (31); c) jurisdicció única de caràcter civil. És a dir: "(...) la jurisdicció civil competent per a conèixer de totes les matèries i per a jutjar tots els delinqüents".(32); d) participació del poble en l'administració de justícia. És a dir: "El poble ha d'intervenir en l'administració de justícia en matèria criminal, mitjançant el jurat, que ha de tenir facultats, no solament per a declarar la culpabilitat sinó també per a fixar la pena en determinats delictes". (33).

Els principis que es caracteritzaven com a secundaris eren els següents: a) la Justícia ha de ser gratuïta: "Ressalta entre ells la conveniència que la justícia sigui gratuïta, a l'abast de tothom, sense que calgui preguntar prèviament a ningú que acudeixi a demanar-la si és ric o si és pobre, si és poderós o necessitat, sancionant no obstant la temeritat dels litigants amb la condemna de costes, a judici dels Tribunals". (34), b) accés al cos de funcionaris judicials mitjançant oposicions, i aquests han de ser retribuïts a càrrec del pressupost de l'Estat: "Els funcionaris judicials han d'ésser escollits mitjançant oposicions

i pagats per l'Estat sense mesquinesa, tant per a evitar corrupcions, com per a despertar la vocació per la carrera judicial" (35); c) organització dels cossos de funcionaris auxiliars i subalterns, l'accés als quals sigui també per oposició: "Íntimament relacionada amb aquest aspecte de la Justícia, hi ha l'organització dels cossos d'auxiliars i subalterns, escollits també per oposició, retribuïts degudament i estretament responsables". (36); d) rapidesa en el procediment: "És necessari un procediment ràpid per a la substanciació dels assumptes; la instauració de la instància única, Tribunals col·legiats, etc..., poden ésser mesures adequades" (37); e) creació de Tribunals especials de comerç, socials i de la infància: "Considerem igualment convenient, la creació de Tribunals especials de comerç, socials, de la infància, etc. (38); f) reforma del règim penitenciari: "Ha de preocupar en gran manera el règim penitenciari. La presó no ha d'ésser lloc de tortura ni d'affliccions, ans bé veritable reformatori on el delinquent es converteixi en una ciutadà útil a la humanitat. Les organitzacions proex-presidiaris, han de continuar la tasca reeducadora i vigilant. La formació del personal de presons, ha d'ésser objecte de gran atenció i d'acord amb les modernes teories penitenciàries". (39); g) no es concedirà l'extradició per delictes polítics, i les sentències dictades per Tribunals estrangers seràn examinades pels Tribunals del país: "Les sentències dictades pels Tribunals estrangers, seràn examinades pels Tribunals del país per tal de veure si estan en contradicció amb les lleis pròpies, en el qual cas no es portaran a execució. No es concedirà l'extradició per cap delictes polític". (40); h) "El Tribunal Suprem podrà posar el vet a tota disposició, precepte o llei, que no estiguin promulgades per autoritat legítima,

i, segons el procediment establert en la Constitució". (41);
l) "La llei orgànica del poder judicial i el Condi Penal,
hauran d'ésser sotmesos al referèndum popular". (42); j)
"Les altes magistratures del Poder judicial seran elegides
directament per sufragi universal; per a ésser elegit cal-
drà reunir condicions de competència que fixaran les lleis"
(43).

A la declaració de drets proclamada per Esquerra Repu-
blicana, i sistematitzada a la "Ponència sobre Constitució
general de l'Estat i Problema Català", s'ha de fer menció
d'un principi que havia d'informar i ésser defensat pel
programa de política d'administració de la Justícia. Aquest
era: "La igualtat davant la llei".

El programa de la política d'administració de la Justí-
cia d'Esquerra Republicana es componia d'uns principis con-
siderats fonamentals i d'uns altres de secundaris. Entre
els primers s'hi incloïen els següents: independència, so-
birania i responsabilitat del poder judicial; inamobilitat
de jutges i funcionaris en llurs càrrecs; jurisdicció única
de caràcter civil; i participació del poble en l'administra-
ció de la justícia. Entre els principis secundaris cal re-
marcar: justícia gratuïta; rapidesa en el procediment; re-
forma del règim penitenciari; no es concediria l'extradició
pel delictes polític; accés al cos de funcionaris judicials
per oposicions; i aquests retribuïts a càrrec del pressupost
de l'Estat; organització de cossos de funcionaris auxiliars
i subalterns; i creació de Tribunals especials de comerç,
socials i de la infància, entre molts altres principis.